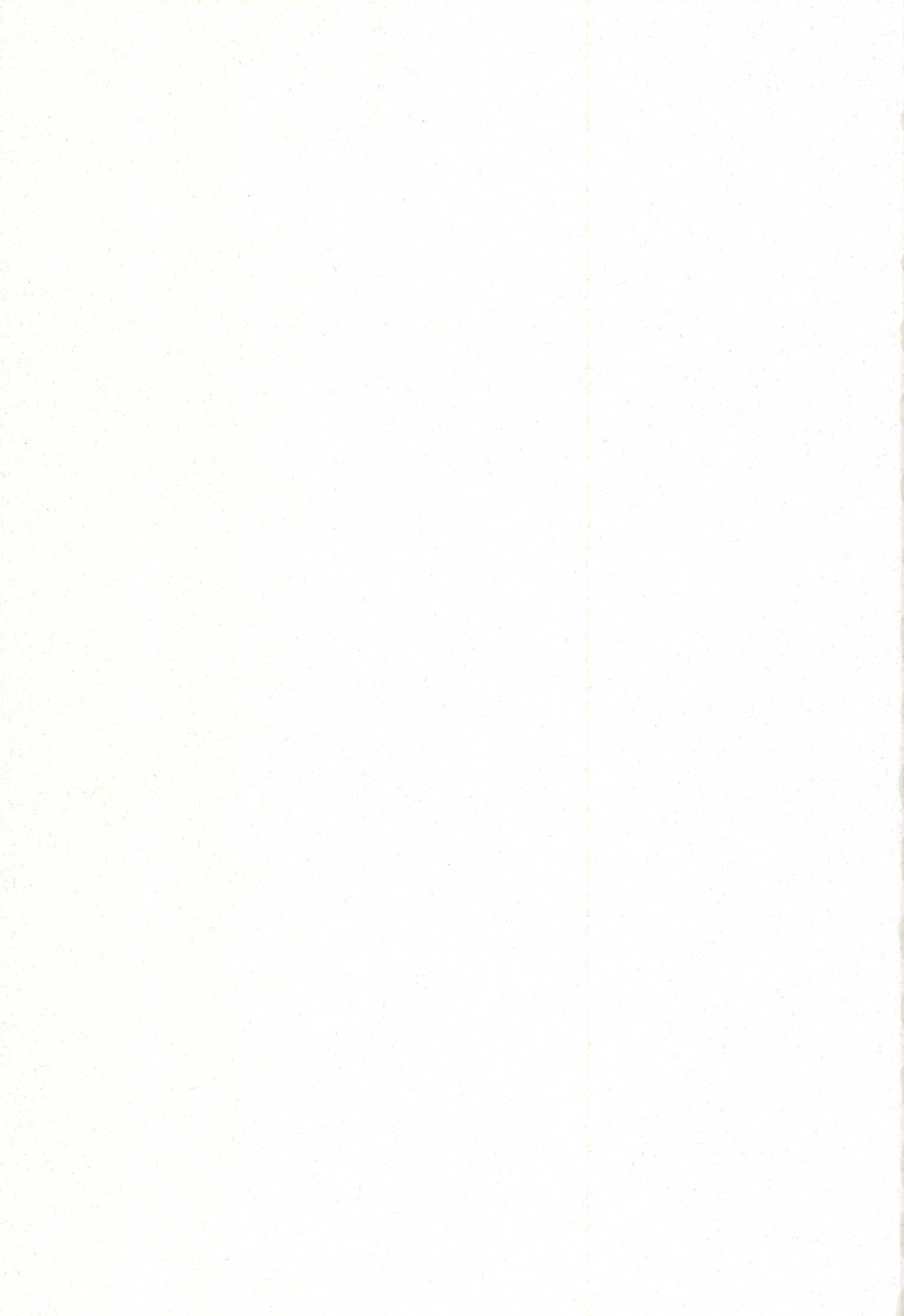

PUNKAHARJUN LUONNONSUOJELUALUE

Hoidon ja käytön runkosuunnitelma

Punkaharjun luonnonsuojelualue Hoidon ja käytön runkosuunnitelma

Metsäntutkimuslaitos
Tutkimusmetsäpalvelut

ISBN 951-40-1449-9
ISSN 1238-0830

Yliopistopaino 1995
50 kpl

Kannen kuva: Luonnonsuojelun alueen "villiä" käyttöä Runebergin kummulla,
Antero Mikkola, 1991

Valokuvat: Erkki Oksanen
Piirroukset: Anne Turunen

Sisällys

Tiivistelmä	5
1 Johdanto	6
1.1 Hoidon- ja käytön tavoitteet	6
1.2 Alueen kuvaus	6
2 Aluejako käytön pääpiirteiden mukaan	7
2.1 Aarniosa	8
2.2 Puisto-osa	9
2.2.1 Harjutien näkymäalue	9
2.2.2 Matkailupalvelujen lähialue	9
2.2.3 Sivualue	9
3 Luonnon hoito	10
3.1 Osa-alueiden hoidossa huomioitavat seikat	11
3.2 Suppien ja rantojen hoidossa huomioitavat seikat	12
4 Erityisen hoidon kohteet	12
4.1 Luonnonvaraiset alueet	12
4.2 Luonnontilan palautusalueet	13
4.3 Maisemointialueet	13
4.4 Erityiset maisemanhoitoalueet	14
4.5 Rakennussuojelukohteet	15
4.6 Historialliset ja esihistorialliset kohteet	16
5 Eläimistön hoito	16
6 Jokamiehen oikeuksien rajoittaminen	17
7 Opastus ja tiedotus	17
7.1 Opastus	18
7.2 Tiedotus	19
7.3 Valvonta	20
8 Liikennejärjestelyt	20
8.1 Yleiset tiet	20
8.2 Levähdys- ja pysäköintipaikat	21
8.3 Metlan huollossa olevat tiet	21
8.4 Pyörätiet	21
8.5 Polut	21
9 Palveluvarustus ja huolto	22
9.1 Majoitus- ja matkailupalvelut	22
9.2 Uimarannat	23
9.3 Veneily	23
9.4 Hallinnon ja valvonnan rakennukset	23
9.5 Huolto	24
9.6 Jätehuolto	24
9.7 Rakenteet	24
10 Matkailu ja muu yritystoiminta	24
10.1 Matkailu	24
10.2 Kunnallistekniikka	25
11 Luonnon hyödyntäminen	25

12 Tutkimus ja seuranta	26
12.1 Tutkimus	26
12.2 Seuranta	26
13 Opetus	26
14 Yhteistyö muiden sidosryhmien kanssa	27
15 Toteuttamisjärjestys	28
16 Toteutus ja kustannukset	28
17 Lisäselvitykset ja erityissuunnitelmat	29
18 Suunnitelman tarkistaminen	29
Lähdekirjallisuus	30

Kartat

- 1 Yleissilmäyskartta
- 2 Osa-aluejako
- 3 Palveluvarustus
- 4 Suojelukohteet
- 5 Tekniset alueet
- 6 Maisema-alueet
- 7 Osayleiskaavaehdotus
- 8 MTS-kuviot

Liitteet

- 1 Laki Punkaharjun luonnonsuojelualueesta
- 2 Asetus Punkaharjun luonnonsuojelualueesta
- 3 Tilastotietoja pinta-aloista
- 4 Historiikki
- 5 Suojeluhistoria
- 6 Rakennussuojelukohteet
- 7 Muinaisjännökset
- 8 Punkaharjun geologiaa
- 9 Rakenne-esimerkki
- 10 Kirje n:o 16895/128/86
- 11 Järjestyssääntö
- 12 Hyväksymisasiakirjat

Tiivistelmä

Punkaharjun luonnonsuojelualue on perustettu vuonna 1991 lailla Punkaharjun luonnonsuojelualueesta (137/91) ja tarkemmat määräykset on annettu asetuksella Punkaharjun luonnonsuojelualueesta (138/91). Alue sijaitsee Mikkelin läänin kaakkoisosassa, Punkaharjun kunnassa. Alue on ollut Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa Punkaharjun tutkimusalueen perustamisesta vuoden 1924 alusta lähtien. Jo tätä ennen harjualueen merkitys nähtävyytenä oli tiedostettu ja aluetta hoidettu maisemallisia näkökohtia painottaen.

Suojelualue on perustettu merkittävän harjumuodostuman ja kansallismaiseman suojelemiseksi. Alueen kokonaispinta-ala on 679 ha, josta 192 ha on maata ja 487 ha vettä.

Alue on jaettu luonnontilaiseen aarniosaan sekä puisto-osaan. Vuodesta 1926 säästömetsänä olleen Kokonharjun alueen lisäksi aarniosaksi muodostetaan Kokonharjun delta-alue sekä Puruveden saaria. Aarniosa on 20,5% suojelualueen maapinta-alasta. Puisto-osa on jaettu kävijämäärien suuntautumisen ja hoidon intensiivisyyden perusteella 3 osa-alueeseen.

Luonnonhoidon tavoitteena pidetään harjulle tyypillisen kasvillisuuden turvaamista ja valoisan männikkökankaan näkymien säilyttämistä tuleville sukupolville.

Punkaharjun Valtionhotellin (v. 1845) ja Finlandia-hotellin (v. 1914) lisäksi alueella on useita asetuksella suojeltuja rakennuksia sekä varjeltuja rakennuksia. Näiden säilyttäminen alkuperäisessä tai vastaavassa käytössä edistää parhaiten rakennusten sekä niiden ympäristön suojelua.

Opastustoiminta keskitetään Punkaharjun vanhalle asemalle sijoitettavaan pääopastuspaikkaan, jossa on mahdollista tavoittaa tulevan Metsätietokeskuksen vierailijat. Opastuspaikan hoitaja pyritään palkkaamaan yhteistyössä Metsätietokeskuksen kanssa. Opastustauluja sijoitetaan sisääntuloväylien varteen ja pienempiä kohdetauluja huomionarvoisille kohteille.

Alueen palveluvarustusta parannetaan lähinnä opastusta ja polkujen viitoitusta lisäämällä. Kuikonniemelle rakennetaan kioskki ja käymälä alueella viiipyviä vapaa-ajan viettäjiä palvelemaan. Miehitetyn palvelupisteen toivotaan vähentävän alueen roskaantumista.

Jalkaisin liikkumista alueella ei rajoiteta. Pyöräily ohjataan maaston kuluminen välttämiseksi, moottoriliikenteen tavoin, vain siihen tarkoitukseen osoitetuille reiteille.

Esitetty palveluvarustus olisi suunnitelman mukaan valmis vuonna 1996 ja esitetyt kertaluonteiset hoitotyöt vuoden 1997 kuluessa. Rakentamiskustannukset ovat n. 1,6 milj. mk ja vuotuiset ylläpito- ja käyttökustannukset n. 230 000 mk.

1 Johdanto

1.1 Punkaharjun luonnonsuojelualueen hoidon- ja käytön tavoitteet

Punkaharjun luonnonsuojelualueen hoidon- ja käytön tavoitteena on säilyttää Puruveden ja Pihlajaveden välinen geologisesti, maisemaltaan ja matkailun kannalta arvokas harjumuodostuma ja kansallismaisema, ja ohjata alueen käyttöä niin, että alueen arvo sekä luonnonsuojelualueena että matkailunähtävyytenä lisääntyy.

Suojelualueen valoisan mäntyvaltaisen harjumetsän – joka harjun geologisen muodon lisäksi on muodostunut alueen tunnukseksi – säilyminen pyritään varmistamaan. Matkailun toiminnot sekä luonnonsuojelun vaatimukset pyritään yhteensovittamaan niin, että suojelualueeseen kohdistuvat haitat minimoituvat.

Suunnitelman tavoitteena on myös monimuotoisuuden lisääminen aarniosien avulla kohdissa, joissa se ei ole ristiriidassa perinteisen, kansallismaisemaksi muodostuneen harjukuvan kanssa.

Alueen arvoa korostavat esihistoriasta säilyneet muinaismuistot, sotavarustukset, useat suojellut rakennukset, kuten Valtionhotelli, hotelli Finlandia ja kuntoutussairaala sekä useat pienemmät rakennukset ja rakenteet, joiden säilyttäminen on otettava huomioon kaikissa alueella tehtävissä töissä.

Tämä suunnitelma on tehty samanaikaisesti Punkaharjun kunnan Harjualueutta koskevan osayleiskaavan uudistamisen kanssa. Kaavoittajan kanssa on voitu keskustella suojelualueeseen vaikuttavan ympäristöalueen tulevasta käytöstä ja erityisesti suojelualueelta avautuvan kaukomaiseman säilyttämisestä.

1.2 Alueen kuvaus

Punkaharjun luonnonsuojelualue sijaitsee Mikkelin läänin kaakkoisosassa Punkaharjun kunnassa (kartta 1). Lähin kaupunkitaajama on Savonlinna, jonne on matkaa 27 km. Helsingistä Punkaharjulle on matkaa 350 km. Savonlinnan–Parikkalan radalla kulkevat junat pysähtyvät Punkaharjun asemalla ja osa tarvittaessa läheisellä Retretin seisakkeella. Säännöllistä linja-autoliikennettä on Punkaharjun–Savonlinnan ja Punkaharjun–Imatran välillä.

Harjualue kuuluu Savonlinnan oopperajuhlien ja Retretin taidekeskuksen ohella alueen merkittävimpiin matkailunähtävyyksiin. Alueella vierailee vuosittain noin 300 000 matkailijaa. Luonnonsuojelualueen välittömään läheisyyteen on rakenteilla Suomen metsämuseo ja -tietokeskus Lusto, joka valmistuttuaan lisää myös Harjualueeseen tutustuvien määrää.

Punkaharjun luonnonsuojelualueen pinta-ala on 679 ha, josta 192 ha on maata ja 487 ha vesialuetta. Suojelualue muodostettiin kolmesta maarekisteriyksiköstä, joiden liittäminen yhteen on vireillä. Alue kuuluu Metsäntutkimuslaitoksen Punkaharjun tutkimusaseman tutkimusmetsiin, joiden yhteispinta-ala on 1 830 ha. Pintaalaan sisältyy myös kolme pientä luonnonsuojelualueutta, Hytermä, Peräsuo ja Saukonsaaren lehtoalue, joista kaksi ensin mainittua on rauhoitettu lääninhallituksen päätöksellä.

Suojelualueella on useita suojeltuja rakennuksia, pääosin harjun laella kulkeva nähtävyytie pysähdyspaikkoineen ja monia kesäkaudella vilkkaassa käytössä olevia polkuja. Alueen halki kulkee rautatie ja harjutien kautta kulkee vilkas liikenne kuntoutussairaalaan ja Vaahersaloon. Mustanniemessä ja Kuikonniemessä on suositut uimarannat.

Punkaharju on 6,6 km pitkä harjumuodostuma, joka on osa toiselta Salpauselältä alkavaa ja Savonlinnan itäpuolitse aina Joroisiin kulkevaa harjujaksoa (liite 8, kuva 1). Punkaharjun koillispuolella on Puruvesi ja lounaan puolella Pihlajavesi. Järvien vedenpinta on 75,7 m merenpinnan yläpuolella. Nykyisen vedenpinnan tason yläpuolelta löytyy muinaisrantoja merkkeinä vedenpinnan aiemmista vaihteluista.

Mäntyvaltaiset metsät ovat syntyneet voimakkaan kaskeamisen ja metsän hävityksen paljastamalle maalle viime vuosisadan alkupuolella, joten puusto on jokseenkin tasaikäistä. Kenttäkerroksessa esiintyy havumetsien tyypillisen lajiston lisäksi monia eteläistä ja pohjoista alkuperää olevia harjukasveja. Myös levinneisydeltään itäiset lajit ovat yleisiä.

Maaperä on isojakin kiviä sisältävää harjusoraa, joskin pintamaa on melko kivetöntä. Karuinta maapohja on harjun kaakkoisosassa, jossa on VT- ja CT-ravinteisuustason metsiä. Harjun valorinteillä esiintyy HV-tyypin (*Hypochoeris-Vaccinium*) kuivalehtoja ja varjorinteellä VR-tyypin (*Vaccinium-Rubus*) kuivalehtoja. Delta-alueet ovat pääosin VT-tasoisia. Oman lisänsä maastokuvaan tuovat suppakuopat, joiden ravinteikkaus ja ympäristöstä poikkeava pienilmasto tuovat vaihtelua kasvillisuuteen (maankäyttö-, kasvupaikka- ja kehitysluokat liitteessä 3).

Punkaharjun ilmasto on Suomen oloissa mantereinen; kesäaikaan saadaan noin 40% vuoden kokonaissademäärästä, 572 mm:stä. Vuoden keskilämpötila on +3,1°C (tiedot vuosilta 1961-90).

2 Aluejako käytön pääpiirteiden mukaan

Alueelle ei voida muodostaa maankäyttöön perustuvia selviä osa-alueita. Alueen pienuudesta, muodosta ja vuosikymmeniä jatkuneesta matkailukäytöstä johtuen harjualue on kokonaisuudessaan nähtävyytosaa. Kattavalla polkuverkostolla pyritään liikkumista ohjaamaan niin, että siitä luonnolle aiheutuva häiriö jää mahdollisimman pieneksi. Alueen käytön ja hoidon tavoitteisiin perustuvalla yleispiirteisellä jaolla aarni- ja puisto-osaan pyritään ylläpitämään ja lisäämään suojelualueen monimuotoisuutta ja samalla jäsentämään selkeiksi kokonaisuuksiksi luonnontilainen aarniosa ja voimakkaan kulttuurivaikutuksen muovaama puisto-osa.

Aarniosassa vallitsee välittömästi ihmisen vaikutuksesta vapaa luonnontila. Puisto-osassa hoitotoimenpitein pyritään säilyttämään Punkaharjun harjualueelle tyypillinen mäntyvaltainen metsämaisema, samalla turvaamaan puuston luontainen uudistuminen ja säilyttämään koko metsäluonnon elinvoimaisuus ja luonnon monimuotoisuus.

Puisto-osan hoidolla ja käytöllä tavoitteena on Punkaharjun suomalaiseksi kansallismaisemaksi muodostuneen mäntyvaltaisen harjumaiseman ja luonnon

sekä perinteiseen matkailuun liittyvien palvelujen ylläpitäminen. Puisto-osan hoidon yksilöllisten tavoitteiden mukaan alue jaetaan harjutien näkymäalueeseen, matkailupalvelujen lähialueeseen ja sivualueeseen. Myös puisto-osaan muodostuu syrjäisempiä alueita hoidon intensiivisyyden vaihdellessa alueittain.

2.1 Aarniossa

Kokonharjun alue, Likolahden ranta-alue sekä Vallonsaari, Onkiluoto, Rakunsaaret, Kotkansaari, Hynninsaari ja Kuikkaluoto muodostavat aarniosan (kartta 2). Aarniossa muodostaa ekologisen käytävän hoidetun harjualueen reunaan Kokonharjulta Hynninsaareen.

Aarniossa jätetään hoito- ja hakkuutoimien ulkopuolelle ja pyritään säilyttämään luonnontilaisena.

Aarniosassa kulkevan reitin varrelle ei rakenneta levähdyspaikkoja tai vastaavia. Ihmiskäsi ei saisi vaikuttaa aarniosan luontoon ja tunnelmaan.

Kokonharjun aarniossa jakaantuu vanhaan ja uuteen aarniosaan. Vanhassa aarniosassa (15,5 ha) tehtävät työt rajoittuvat polkujen kunnossapitoon. Vanha osa mainitaan säästömetsänä jo vuoden 1926 metsänarviokirjassa.

Uutta aarniosaa on vanhan alueen itäpuolinen delta-alue, puronvarsi ja Kokonlahden itä-ranta (9,1 ha). Uudessa aarniosassa tehdään luonnontilan palautustöitä kohdan 3.2 mukaisesti.

Hynninsaari (6,0 ha) on ollut luonnonhoitometsää, josta vain kuolleet puut on poistettu. Alue jätetään luonnonvaraan. Kotkansaari, Vallonsaari, Onkiluoto ja Rakunsaaret ovat samoin olleet puuston käsittelyjen ulkopuolella. Aarniosaan luetaan myös puuston Kuikkaluoto. Näiden saarten yhteispinta-ala on 3,6 ha.

Likolahden alue (4,5 ha) on ollut aiemmin alueen puisto-osaa ja intensiivisen hoidon piirissä. Aarnialueeseen kuuluu Likolahden ranta-aluetta, rajan kulkiessa kukkuloiden harjanteita sillalle johtavaan polkuun saakka, sekä vastarannalta Likolahden ja Finlandia hotellin puus-toinen kallionalusniemi. Tämän aarnialueen tarkoituksena on muodostaa Likolahden kosteikon ympärille luonnontilainen suojavyyhyke. Samalla alue aikanaan palvelee Metsätieto-keskuksen kävijöitä opetuksellisena kohteena hoidetun ja hoitamattoman metsän erilaisuudesta.

Aarniossa on yhteensä 39 ha (kartta 2).

Perinteistä Punkaharjun maisemaa Kokonharjulta.

2.2 Puisto-osa

Aarnialueeksi määritettyjen alueiden ulkopuolelle jäävät alueet ovat puisto-osaa, jotka ovat voimakkuudeltaan eriasteisten hoitotoimenpiteiden piirissä. Puisto-osa on jaettu maisemallisen merkittävyyden ja metsiköiden monimuotoisuuden korostamiseksi kolmeen hoito- ja käyttötavoitteiltaan erilaiseen osa-alueeseen. Puuston intensiivisellä hoidolla pidetään maisemakuva mahdollisimman vakavana. Puisto-osan puustonhoidon tavoitteet määritellään kohdassa 3.

Puisto-osa on 153 ha.

2.2.1 Harjutien näkymäalue, 39 ha

Harjutien näkymäaluetta on kapea harjusuikale Kaarnalahdesta Punkasalmeen (kartta 2). Harjun kansallismaisema on yhdistelmä mäntypylväikköä ja sen loimitse siintävää vesistöä metsäisine saarineen.

Tavoitteena on harjutieltä avautuvan näkymän säilyttäminen mahdollisimman muuttumattomana. Myös harjun siluetti pidetään rikkoutumattomana.

2.2.2 Matkailupalvelujen lähialue, 42 ha

Matkailupalvelujen lähialuetta ovat Kaarnaniemen ja Valtionhotellin alue sekä tulevan Metsätietokeskuksen lähialue, hotelli Finlandian niemi ja Kuntoutussairaalan lähialue sekä Kuikonniemen palvelupiste (kartta 2). Palvelujen lähialueelle oletetaan kohdistuvan suurimmat kävijäpaineet. Näille alueille kohdistetaan opastuksen painopiste.

Matkailupalvelujen lähialueella tavoitteena on hoitotoimilla, polkuverkoston laadulla, tiheydellä sekä riittävin opastein säilyttää, suurista kävijämääristä huolimatta, luonto ja kasvillisuus mahdollisimman elinvoimaisina, maisemavauriot vähäisinä ja takaamaan metsän uudistuminen. Kyseisten toimintojen keskittäminen vähentää vastaavasti tarvetta järjestää palveluja aarniosaan ja sivuosaan.

2.2.3 Sivualue, 72 ha

Sivualuetta ovat Lammasharju, Takaharju, Silvonniemi, Mustaniemi, Kuikonniemi, Huosiaissaari ja Pöllänlammen lounaanpuoleinen harjuranta (kartta 2). Sivualue poikkeaa kahdesta edellisestä alueesta siten, että alueella on selvä metsikkörakenne ja metsän luonne vaihtelee kuviolta toiselle. Alueelle ei rakenneta palveluja polkuverkostoa lukuunottamatta. Hoitotoimilla ja pienillä uudistusaloilla pyritään luomaan monimuotoista metsikkörakennetta ja ylläpitämään sekä järeää puustoa että nuorta metsää. Vaihtelua luodaan paikoittaisella puuston eri-ikäisrakenteella. Kaukomaiseman säilyttäminen ehyenä on tärkeää.

3 Luonnon hoito

Harjuluonto on kokonaisuus, jossa harjulle tyypilliset lämpöolot ja valoisa mäntyvaltainen puusto luovat muulle lajistolle suotuisat olosuhteet. Suojelualueella esiintyy useita levinneisyydeltään itäisesti korostuneita lajeja, kuten idänkeulan-kärki (*Oxytropis campestris*) ja tunturikurjenherne (*Astragalus alpinus*). Kaner-visara (*Carex ericetorum*), joka vieläkin esiintyy lähinnä mannerjäätikön perään-tymissuunnan suuntaisilla harjuksoilla, kuvastaa harjujen merkitystä kasvien leviämisseittinä jääkauden jälkeen. Kasvillisuuskartoituksen yhteydessä löytyville merkittävälle esiintymille määritetään hoitotoimet luonnonhoitosuunnitelmassa.

Luonnonhoitometsien käsitteestä ja hoitotavasta luovutaan ja luonnonhoitometsinä käsitellyt alueet – Hynninsaari, Kotkansaari, Onkiluoto, Kuikka-luoto ja Nuotsaari, joista on aiemmin poistettu sairaat ja kuolleet puut – jätetään aarnialueiksi.

Harjualueen puusto on lähinnä mäntyä. Vaihtelua tuovat vanhat koivut vähene-vät niiden lahotessa yli-ikäisinä, mutta toisaalta ikääntyvän metsän aukkoihin nousee uutta lehtipuustoa. Tonttialueilla on ulkomaisia puulajeja, yksittäin tai pieninä ryhminä.

Aktiivinen puuston hoito kohdistuu kohdan 2.2 mukaiselle puisto-osalle. Puus-ton hoitotoimien painopiste vaihtelee alueen käyttötarkoituksen mukaan. Pää-määränä on säilyttää Punkaharjun maisemakuva ja ilme myös tulevaisuudessa perinteisenä pylväikkömäisenä männikkönä. Kuusen leviäminen alueelle este-tään ja samoin vieraiden lajien levittäytyminen tonttialueilta. Kaikille osa-alueil-le valitaan ns. jättöpuita, joiden latvusta hoidetaan mahdollisimman pitkää ikää silmälläpitäen.

Puusto kasvatetaan normaaleja talousmetsiä tiheämpänä, kuitenkin niin, että latvusto säilyy elinvoimaisena. Puisto-osan puuston kiertoaika pyritään pitämään mahdollisimman korkeana, noin 200-250 vuotta. Uudistaminen tehdään luontai-sesti aina kun siihen on mahdollisuus. Uudistamiseen tähtäävät hakkuut tehdään pienialaisina ja maaston muotoihin sopeutettuina esim. kapeina kaistalehakkui-na. Jos alue on huonosti taimettu, esim. koilliseen aukeavat harjun rinteet pai-koitellen, alue siirtoistutetaan vanhan puuston väljennyksen tai siemenpuuhak-kuun jälkeen. Uudistusalojen pienuuden avulla pyritään jatkuvasti säilyttämään näkymä vesille ja tunne männikön sisällä liikkumisesta.

Alueelle jätetään lahoavia pötkelöitä, elleivät ne ole vaaraksi poluilla liik-kuville, jolloin ne poistetaan myös hakkuutoimien välisenä aikana.

Suojelualueen luonnonhoidosta tehdään vuoden 1980 Punkaharjun harju-alueen metsien hoitosuunnitelman pohjalta tarkennettu suunnitelma, jossa ote-taan huomioon kohdan 2 mukaiset aluejaon tavoitteet. Erillissuunnitelmassa määritellään kuviokohtaisesti puuston ja muun kasvillisuuden vaatimat hoito-toimet, uudistamissuunnitelma, korjuusuunnitelma, taimikonhoito- sekä hakkui-den jälkitöiden suunnitelma. Luonnonhoidonsuunnitelmassa tulee huomioida perinteiseksi muodostuneen mäntyvaltaisen harjunäkymän säilyttäminen ja oh-jeiston tulee olla selkeä ja käytännössä toteuttamiskelpoinen.

3.1 Osa-alueiden hoidossa huomioitavat seikat

Harjutien näkymäalueella harjun kapeimmalla osalla tavoitteena on ehjän latvustolinjan säilyttäminen. Puusto pyritään kasvattamaan kaksijaksoisena, jotta vältettäisiin latvuserroksen täydellinen katkeaminen esim. myrskyn seurauksena. Vesirajaan annetaan nousta lehtipuustoa kuitenkin niin, että näkymä järville säilyy.

Matkailupalvelujen lähialueilla luonnon hoidon tavoitteena on puistomaisen ilmeen omaavan mäntyvaltaisen metsän ylläpito. Alueen puuston tulee olla järeätä ja elinvoimaista, jotta luontaisen taimiaineksen syntyminen olisi mahdollista tarvittaessa. Metsän puistomaista ilmettä pidetään yllä poistamalla hakkuutähteet ja kuolleet puut – myös hakkuiden välisenä aikana.

Ranta-alueiden lehtipuustoa pidetään yllä ja pensaskerroksen peittävyttä edistetään. Entisissä kaskimetsissä viihtyvä metsäruusu (*Rosa majalis*) kasvaa runsaana pensaskerroksessa. Polkujen varsille avataan rantanäkymiä paikoitellen.

Harvennuksissa jätetään puuryhmiä ja lehtipuusekoitusta tuomaan vaihtelua. Samoin taimikonhoidossa jäljitellään epätasaista luonnontaimikkoa ja jätetään lehtipuuta.

Sivualueella uudistusaloja vyörytetään tavoitteena metsikön uudistaminen pienialaisin aukoin niin, että aukon keskusta on kasvanut siluettia suojaavaksi puustoksi alueen reunametsän tullessa uudistamisvaiheeseen. Sivualueella ylläpidetään selvää kuviorakennetta, eikä puistometsän tuntua tavoitella hakkuutähteiden keräämisellä tai vaarattomien lahopuiden poistamisella.

Majavan työn jälki näkyy rantamaisemassa.

3.2 Suppien ja rantojen hoidossa huomioitavat seikat

Alueella olevat supat kartoitetaan. Niiden suppien, jotka ovat hyviä havaintokohteita harjukuoppien geologiselle muodostumiselle, puusto hoidetaan niin, että supan muodot ovat havaittavissa. Loput supista jätetään luonnonvaraan, kun niistä on poistettu niihin mahdollisesti kasatut hakkuutähteet tms., jotta harjukuoppien ympäristöstään poikkeava kasvillisuus pääsee vapaasti kehittymään. Luonnonhoidon erillisuunnitelmassa määritellään mitä eri luonnonaspektia kulakin supalla korostetaan.

Rannat pidetään sulkeutuneina niillä paikoilla, missä kaukomaisemaan näkemisellä ei ole erityistä merkitystä. Kuitenkin kohdissa, joissa polun näkymäalue vaatii avaamista, se voidaan kohtuullisessa määrin tehdä. Majavat ovat vaikuttaneet rantamaisemiin kaatamalla lehtipuustoa. Komeita haapayksilöitä voidaan suojata metalliverkoilla.

Rantametsiköitä uudistettaessa vältetään aukkojen muodostamista vesirajaan.

4 Erityisen hoidon kohteet

Ryhmittelyn tarkoituksena on muodostaa käsittelytavoitteiltaan samankaltaisten alueiden ryhmiä sekä saada näille eriteltyt hoitotavoitteet. Alueiden erilaisilla käsittelytavoilla pyritään luonnon monimuotoisuuden ja maiseman vaihtelun lisäämiseen sekä edistämään lajiston suojelua. Kokonaisuudessaan hoidon tavoitteena on järeän puuston säilyttäminen, latvuserroksen terveyden ja metsän siisteyden ylläpitäminen sekä suojelualueen kannalta merkittävien yksityiskohtien säilyttäminen. Hoitotoimilla pyritään myös poistamaan suojelutavoitteiden kanssa ristiriidassa olevat tekijät. Kävijät ohjataan kattavalla polkuverkostolla kulkemaan maaston kestävimpiä kohtia ja herkimmät alueet suojataan sorastetuin poluin, pitkospuin, portain ja mahdollisesti aidoin.

Luonnonsuojelualue on näyte suomalaisesta harjuluonnosta, joten vieraiden puulajien samoin kuin kotimaisen kuusen leviäminen puisto-osaan estetään. Pihapiirien istutuksiin ei puututa.

4.1 Luonnonvaraiset alueet (aarnialueet)

Pitkän aikavälin tavoitteena on muodostaa Punkaharjun luonnonsuojelualueelle luonnontilainen vyöhyke luonnon monipuolisuuden lisäämiseksi sekä hoidossa olevan puisto-osan vastapainoksi. Samalla luodaan maisemaan moni-ilmeisyyttä ja suojellaan lajistoa, joka menestyäkseen vaatii esim. lahoamisen eri vaiheissa olevaa puuta.

Suojelualueen aarnialueet ovat luonnonvaraisia alueita, jotka on jossakin kehityksen vaiheessa jätetty käsittelyjen ulkopuolelle, luonnon varaan. Luonnonvarainen alue kehittyy ilman erityisiä toimia kohti luonnontilaa. Luonnontilainen

alue on ollut luonnontilassa kehityksensä alusta lähtien. Luonnonvarainen metsä muuttuu luonnontilaiseksi kun se saavuttaa kliimaksivaiheen sukkession jälkeen.

Luonnonvaraisten alueiden tarkoitus on antaa käsitys siitä, minkälaiseksi luonto kyseisellä alueella muodostuu ilman ihmisen vaikutusta.

Tällä hetkellä luonnonvaraisia alueita ovat Kokonharjun vanha aarnialue, Kotkansaari ja Hynninsaari sekä pienet luodot; Vallonsaari, Onkiluoto, Rakunsaaret ja Kuikkaluoto (yhteensä 24,2 ha). Likolahden rantaan rajattu aarnialue on juuri jätetty käsittelyjen ulkopuolelle eikä näin ollen vielä ulkoasultaan poikkea hoidetuista alueista. Kohdan 3.2 mukaisten luonnontilan palautustöiden jälkeen myös Kokonharjun uusi aarnialue kuuluu luonnonvaraiseen alueeseen, jossa toimenpiteet rajoittuvat tämän kohdan mukaisiksi.

Luonnonvaraisina säilytettävillä alueilla puututaan luonnon normaaliin kehitykseen vain metsäpalojen sattuessa. Läheisen tutkimuspuiston lajisto vaikuttaa aarnialueen kasvillisuuteen. Aarnialueelle levinneet ulkomaiset puulajit jätetään kehittymään luonnonvaraisilla alueilla. Tarvittava polkuverkosto pidetään yllä myös luonnonvaraisilla alueilla.

4.2 Luonnontilan palautusalueet

Luonnontilan palautusalueilla poistetaan ihmisen vaikutuksen jälkiä ja nopeutetaan luonnontilan palautumista.

Kokonharjun uuden aarnialueen delta-alueella kasvava mäntytaimikko kulotetaan ja jätetään taimettumaan luontaisesti. Hoitotoimien jälkeen alue jää luonnonvara.

Likolahden aarnialueen sisällä olevan mäntytaimikon talousmetsien mukainen rakenne rikotaan harvennuksella ja alue jätetään sen jälkeen luonnonvara.

Suojelualueella olevat supat puhdistetaan niihin mahdollisesti kertyneistä jätteistä.

Kuntoutussairaalan potilaiden paikoitustila päätien pohjoispuolella pyritään siirtämään sairaalan alueelle ja alue maisemoidaan ja liitetään suojelualueeseen.

Luonnontilan palautusalueita on noin 4 ha.

4.3 Maisemointialueet

Maisemointialueilla puretaan ympäristöön sopimattomia, rumentavia ja tarpeettomia rakennuksia, rakenteita tai teitä ja sulautetaan alueet ympäristöönsä siirtoistutuksin tai muilla maisemoinnin keinoilla.

Seuraavat rakenteet puretaan ja niiden ympäristö siistitään:

- Potkusalmen lossivahdin rakennukset ja lossille johtaneen tien pinnoitus poistetaan. Tie pyritään lakkauttamaan yleisenä tienä. Aluetta käytetään reservialueena rakennuspaikkoja järjestettäessä ja tiepohjaa varastoalueena metsänhoitotöiden aikana.
- Rivitaloasukkaiden ”oikopolku” suljetaan ja metsitetään.
- Valtionhotellin uimakopit puretaan ja alue maisemoidaan.
- Valtionhotellilta uimarantaan johtava polku suljetaan liikenteeltä ja maisemoidaan.
- Nekkarilan ulkokäymälä puretaan ja alue siistitään.

- Hotelli Finlandian takana oleva vanha majoitusrakennus puretaan ja alue siistitään.
- Kaarnaniemestä poistetaan 4 mökkiä niemen eteläisestä osasta, joista 2 siirretään pohjoisemmaksi muiden mökkien väliin. Autojen ajaminen mökkien pihoihin ja laivalaiturille estetään ja tenniskentälle järjestetään paikoitusalue. Huoltorakennus siirretään tenniskentän sivustalle. Toimilla saadaan Kaarnaniemen laivalaiturin odotuspaviljongille korostetumpi asema niemellä. Samalla paranee niemen kärjen luonne yleisenä virkistys- ja luonnonsuojelualueena. Rakennusten paikat siistitään ja tarvittaessa maisemoidaan.
- Portinvartijan sauna puretaan ja pihamiljöö pyritään saattamaan alkuperäiseen asuunsa.
- Silvonniemen saunarakennuksen siirtämisestä Kuntoutussairaalan alueelle pyritään sopimaan vuokrasopimuksen päättyessä. 1700-luvun lopulta peräisin olevan sotavarustuksen – redutin – jäännökset säilytetään koskemattomina.
- Lammasharjun majalle etsitään uusi sijoituspaikka, jonka jälkeen maja ja muut rakennukset siirretään ja alue maisemoidaan.
- Lisäksi harjun kuluneimmissa kohdissa tarvitaan eroosion torjuntaa ja liikkumisen ohjaamista rakennettaville portaille.
- Mustanniemen entiselle leirintäalueelle alkaa nyt, 10 vuotta kateaineen levittämisen jälkeen, muodostua luontaista kenttäkerrosta. Keittokatos ja wc puretaan ja niiden ympäristö siistitään.

4.4 Erityiset maisemanhoitoalueet

Punkaharjun luonnonsuojelualue on kokonaisuudessaan hoidettava niin, että maisemallisia vaurioita ei synny. Kartassa 6 on subjektiivisella maisema-analyysillä eritelty maisemallisesti erityisen merkittävät kohdat sekä kohteet joissa puuston käsittelyllä on syytä vaikuttaa harjulta avautuvaan näkymäalueeseen tai vesiltä avautuvaan harjunäkymään. Jyrkkiä maisemamuutoksia ja suoralinjaisia rajauksia maisemassa vältetään.

Maisemanhoitoalueilla tavoitteena on alueelle ominaisten maisemakokonaisuuksien, näkymien tai tietyn kasviyhdyksunnan säilyttäminen jatkuvalla hoidolla.

Maisemanhoidon keinoja ovat metsikön luontaisen uudistumiskyvyn ylläpitäminen latvustoa hoitamalla, vähittäinen, huonokuntoisimman puuston uudistaminen tarvittaessa siirtoistuttamalla alueita, joilla luontaista taimettumista ei tapahdu. Näin vältetään äkilliset muutokset harjumaisemassa.

Samoin maisemanhoitoon kuuluu maisema-aukkojen ylläpito harjun näköalapaikoilta. Näitä, nyt jo umpeenkasvaneita näköalasektoreita, löytyy harjulta useita. Seuraavan hakkuukierron aikana sektoreita avataan uudelleen, välttäen suoraviivaisia rajauksia.

Erityisiä maisemanhoitokohteita ovat Runebergin kumpu, Likolahden pyöreän kummun maisema-alue, Finlandian ympäristö (näkyvä järvelle), Valtiohotellin ympäristö (näkyvä terassilta) ja Kaarnaniemen odotuspaviljongin ympäristö. Näkymää odotuspaviljongilta ohjataan Potkusalmen suuntaan istuttamalla suojapuustoa peittämään näkymää Tuunaansaaren mökkikylän suuntaan ja näkymää toisaalle avaamalla. Laivarannan näkymäalue opastustauluineen kehitetään odotuspaviljongin kanssa sopusointuiseksi kokonaisuudeksi. Laivalaiturin ja Kaarnaniemen mökkien paikoitus järjestetään tenniskentälle ja autoliikenne satamaan kielletään.

Kuntoutussairaalaalta Äijönlahteen laskeutuvan rinteeseen puusto on pidettävä peittävä, jotta rakennukset eivät näkyisi häiritsevästi harjulle.

Maisemanhoitoalueet otetaan huomioon luonnonhoidosta tehtävässä erillis-suunnitelmassa.

4.5 Rakennussuojelukohteet

Suojeltavat ja varjeltavat rakennukset ja niiden ympäristöt ovat ihmisen luomia kulttuurimiljöitä, joita hoidetaan rakennusten ja rakenteiden sekä paikalle tuodun tai syntyneen kasvillisuuden ja näkymien säilyttämiseksi. Alueen suojeiluissa tai varjelluissa rakennuksissa tehtävät työt suunnitellaan yhteistyössä Museoviraston kanssa.

Hoidettavia kohteita ovat:

- Ratavartijan tontti (n. 0,4 ha) Tuunaansalmessa, rakennusten (rak. 1900-luvun alussa) ulko-asu säilytetään ja rakennukset kunnostetaan. Piha-alueelta poistetaan haapatieheikkö ja tien varteen tehdään suojaistutuksia. Rakennusten kunnossapito tehdään museoviraston ohjeiden mukaan.
- Valtionhotellin alue (n. 10,7 ha), johon sisältyy itse hotellirakennuksen (ens. vaihe rak. 1845) lisäksi huvila (ns. Keisarinnan huvila rak. 1898), ranta-sauna (rak. 1910) ja Punahussila (rak. 1880, piharak. 1926) talousrakennuksineen sekä Kaarnaniemen mökkialue (rak. alkaen 1942). Rumentavat rakennelmat, kuten uimakopit, puretaan ja uimarantaan johtava tie maisemoidaan. Rakennusten ulkoasu säilytetään ja piha-alue sulautetaan ympäröivään metsikköön vähitellen tiheväällä puustolla. Kaarnaniemen mökeistä 2 poistetaan ja 2 siirretään kohdan 4.3 mukaan. Rakennukset on vuokrattu Lomaliitolle paitsi pohjoinen metsänvartijan talo, joka on Metsäntutkimuslaitoksen käytössä.
- Hotelli Finlandian (n. 1,6 ha) ympäristöön kuuluvat myös hotellin (rak. 1913-14) takana oleva vanha majoitusrakennus ja uimaranta-alue. Luonnonsojelualueen rajan taakse rakennettavan Metsätietokeskuksen ja hotellin väliin jäävä metsikkö pidetään tiheänä, jotta eri toiminnot ja eri aikakausien rakennusmiljööt eivät häiritseisi toisiaan. Vanha majoitusrakennus puretaan. Rannalla olevat uimakopit pidetään kunnossa Museoviraston ohjeiden mukaan. Rakennukset on vuokrattu Punkaharjun Kuntoutussairaala-säätiölle.
- Portinvartijan kämpän (n. 0,4 ha) ympäristöä siistitään ja saunarakennus poistetaan. Rakennus on rakennettu 1921 ja se on Metsäntutkimuslaitoksen käytössä.
- Kuntoutussairaala (n. 12,5 ha, rak. 1900-03) kuuluu Punkaharjun maisemaan erottamattomasti, vaikka se onkin erotettu luonnonsojelualueen ulkopuolelle. Pihapuustoa hoidetaan yhteistyössä sairaalan kanssa ja sairaalan lisärakentamiseen ja pihan suunnitteluun pyritään vaikuttamaan niin, että alueen toiminnot eivät ole ristiriidassa luonnonsojelualueen suojelutavoitteiden toteutumisen kanssa. Kuntoutussairaalalle johtavan päätien luiskat maisemoidaan ja sairaalan paikoitus järjestetään niin, että se ei näy tielle. Linja-autopysäkki rakennetaan paremmin suojeilualueen tyyliin ja arvoon sopivaksi.
- Eteläinen metsänvartijan talo (n. 0,2 ha) ulkoasu palautetaan alkuperäiseen muotoonsa, jos se tarkemmissa tutkimuksissa osoittautuu mahdolliseksi. Pihan ulkomaiset puut säilytetään. Rakennus on rakennettu 1850 ja se on Metsäntutkimuslaitoksen käytössä.

Kasvillisuuskartoituksen yhteydessä selvitetään pihojen kulttuuriseuralaiskasvit ja se onko pihossa säilynyt vanhoja koristekasveja tai olisiko niitä tuotava pihoihin, joissa niitä aiemmin on ollut. Piha-alueille tyypillisen kasvillisuuden ja siihen liittyvän eliöstön säilyttämiseksi pihat niitetään kaksi kertaa kesässä, kevätlajien kukittua juhannuksen tienoilla ja kesälajien kukittua heinä–elokuun vaihteessa. Mikäli kartoituksessa löydetään merkittäviä kasviesiintymiä, niiden hoitotoimet kirjataan luonnonhoitosuunnitelmaan.

Kulttuuriympäristökohteiden yhteispinta-ala on 25,8 ha ja ne on tarkemmin luetteloitu liitteessä 6.

4.6 Historialliset ja esihistorialliset kohteet

Historiallisten ja esihistoriallisten kohteiden ja niiden lähiympäristön käsittely tehdään niin, ettei vaaranneta olemassa olevien kohteiden säilymistä tai muuteta ympäristöä siten, että se olisi ristiriidassa paikan historian kanssa. Kohteet kunnostetaan museoviraston ohjeiden mukaan.

Alueen sotilaallisesta merkityksestä kertovat lukuisat sotavarustukset, joista vanhimmat on ajoitettu 1790-luvulle ja viimeisimmät, Salpalinjan varustukset, on rakennettu 1941-1943.

Rauhanomaisemmasta historiasta kertovat harjumaantien aikaisempien linjausten säilyneet osat, Kruununpuiston perustamisen aikaiset kivipyökkirivistöt 1840-luvulta ja kaivannot, joilla keuhkotautiparantolan potilaita estettiin pääsy harjulle – matkailijoiden turvallisuuden vuoksi.

Esihistoriallisia kohteita ovat kuvion 138 peurakuopat Hynninsaaren kannaksessa ja kuvion 174 kivikautinen asuinpaikka Mustallaniemellä (kartat 4 ja 8).

Historialliset ja esihistorialliset kohteet ja niiden säilyttämiseen tähtäävät toimet on luetteloitu liitteessä 7.

5 Eläimistön hoito

Punkaharjulle on ominaista lajiston vähälukuisuus, sillä alue on kapea ja teiden halkoma ja suurimmalla osalla aluetta ihmistoiminta on hyvin lähellä, mikä karkottaa varsinkin suuremmat nisäkkäät. Linnut viihtyvät alueella nisäkkäitä paremmin.

Linnuston monipuolistamiseksi lehtipuustoa jätetään suppiin ja rannoille. Harjualueen männyissä esiintyy varsin paljon männynkääpää ja lahovikoja, joten kolopesijöille tilanne harjulla on hyvä. Kolopesijöitä suositaan jättämällä kelopuita ja pötkelöitä paikkoihin, joissa se turvallisuuden kannalta on mahdollista.

Alueella tehtävän eläimistö- ja hyönteiselvityksen perusteella tehdään erillISRatkaisut

Kolopesijät viihtyvät alueella.

mahdollisten uhanalaisten lajien säilyttämiseksi tai harjualueelle tyypillisen lajiston monipuolistamiseksi.

Asetuksessa Punkaharjun luonnonsuojelualueesta on kielletty kaikenlaisten eläinten pyydystäminen ja tappaminen. Vahingollisten tai liikaa lisääntyneiden lajien vähentäminen on kuitenkin mahdollista. Minkään lajin suhteen ei ole ollut ongelmia, mutta kantojen kehittymistä seurataan ja tarpeen vaatiessa yksilömääriä voidaan vähentää ympäristöministeriön luvalla.

6 Jokamiehen oikeuksien rajoittaminen

Suojelualueella ei ole liikkumiselta täysin rajoitettuja alueita, mutta suojelualueeseen tutustuminen pyritään ohjaamaan poluille.

Kävelijöiden liikkumisen helpottamiseksi polkuverkostoa parannetaan ja tarvittaessa maastoon sijoitetaan liikkumista ohjaavia opasteita. Kulkeminen ohjataan poluille, maaston kulumista seurataan ja tarpeen ilmetessä liikkuminen ohjataan kestävimmillä alueilla. Suojelualueen luonteen vuoksi rajoitusosien muodostamista kuitenkin vältetään, mikäli rajoitukset eivät ole jonkin lajin tai kohteen säilymistä varmistamiseksi välttämättömiä.

Moottoriajoneuvoilla liikkuminen muualla kuin yleisillä teillä kielletään sekä kesällä että talvella. Polkupyörillä ja hevosilla saa liikkua vain yleisillä teillä tai siihen erikseen osoitetuilla poluilla.

Maihinnousu sallitaan vain erikseen osoitetuilla paikoilla. Ks. kohta 9.3 Veneily. Ankkurointi on sallittua Äijönlahdessa ja maihinnousu Kaarnaniemessä ja Mustassalahdessa sekä Pöllänsaaren asukkaille etel. metsänvartijan talon rannassa (kartta 3). Ankkurointilupa esim. nuotantavetoon liittyen myönnetään kalastusluvan yhteydessä.

Suojelualueeseen kuuluvalla vesialueella kielletään muu moottorivoimalla tapahtuva liikkuminen kuin veneily.

Leirytyminen ja tulenteke kielletään koko alueella.

Liikkumisrajoituksista tiedotetaan kävijöille järjestyssääntötauluilla.

7 Opastus ja tiedotus

Punkaharju on vilkasta matkailuseutua ja kävijöiden mielenkiinto suuntautuu eri asioihin. Opastusta tarkemmin suunniteltaessa ja valmistettavassa opastusmateriaalissa aluetta on lähestyttävä useista näkökohdista. Aarniosaan laitetaan opasteita vain poikkeustapauksissa.

Alueella ei järjestetä varsinaista opastoimintaa – opastettuja retkiä järjestetään lähinnä ammattiryhmille. Metsäntutkimuslaitos antaa tarvittavan koulutuksen tai materiaalin matkailuyrittäjien oppaille oikean tiedon jakamiseksi harjualueesta. Luonnonsuojelualueen ja tutkimuspuiston opastustoiminta pyritään yhdistämään tapauksissa, joissa ne tukevat toisiaan.

Opastustoiminta pyritään tekemään yhteistyössä Metsätietokeskuksen kanssa sekä materiaalin, että tilojen yhteiskäytön osalta.

Reittien pituuksista ja niihin kuluva ajasta tiedottamalla pyritään kävijät ohjaamaan suojelualueelle joko jalkaisin tai pyörällä. Pyörien vuokrausta tulee kehittää Metsätietokeskuksen kanssa yhteistyössä.

Luonnonsuojelualueesta tehdään lyhyt yleistietoesite, johon on merkitty tiet, polut ja opastuspaikat. Karttakokonaisuuteen liitetään myös tutkimuspuisto.

Pääopastuspaikalta lähtevät vierailijat ohjataan luonnonsuojelualueelle Finlandian niemen ja Pususillan kautta. Retretin suunnasta tulevat ohjataan tulevaa kevyenliikenteen väylää myöten Valtionhotellille ja siitä joko Metsätietokeskukseen tai Punkaharjun suuntaan. Kuntoutussairaalan suunnalta tulijoille on yhteys Lammasharjun tai Portinvartijan majan kautta alueen muille poluille. Kulku Kokonharjun aarnialueelle ohjataan tutkimuspuiston polkuverkoston kautta. (Kartta 3.)

7.1 Opastus

Opastus tapahtuu pääopastuspaikassa näyttelyn avulla, opastuspaikoissa yleisopastein ja kohdeopastein. Opasteiden määrä maastossa pidetään kohtuullisena. Opastaulut tulee sijoittaa niin, että kävijöiden mieleen jää päällimmäiseksi kuva maisemasta eikä opastauluista.

Tutkimuspuiston ja luonnonsuojelualueen opastustoimintaa ei eriytetä. Tutkimusasema koordinoi opastustoimintaa sekä tutkimuspuistoon että luonnonsuojelualueelle.

Pääopastuspaikka sijoitetaan vanhaan asemarakennukseen, jonka sisustus pyritään säilyttämään perinteisenä asemamiljöönä. Pääopastuspaikan yhteyteen tulee myös Metsätietokeskuksen informaatiota, joten alueen opastaminen olisi järkevää järjestää yhteistyössä Metsätietokeskuksen kanssa. Pääopastuspaikassa annetaan tietoa luonnonsuojelualueen ohella myös tutkimuspuistoon liittyvistä seikoista.

Pääopastuspaikan näyttelyn runko perustuu Punkaharjun geologiaan, historiaan ja pitkään matkailukulttuuriin sekä harjualueen ja tutkimuspuiston luonnon erityispiirteisiin. Pääopastuspaikan hoito pyritään järjestämään yhdessä Metsätietokeskuksen kanssa. Opastuspaikalle on vapaa pääsy ja tiedonhankinta perustuu kävijän omaan aktiivisuuteen ja mielenkiintoon. Näyttely vaatii aukioloaikanaan näyttelynhoitajan työpanoksen, joka toimii tarvittaessa myös oppaana.

Yleisopasteet, joissa kerrotaan perustiedot suojelualueesta, siellä liikkumisesta, alueen luonnosta ja synnystä, sijoitetaan alueen sisääntulopaikkoihin:

- Kaarnaniemen laivalaiturille
- Valtionhotellin risteykseen
- Kuikonniemen pysähdyspaikalle
- kuntoutussairaalan alueelle tai lähistölle
- vanhan asemarakennuksen piha-alueelle

Kohdeopasteissa selostetaan ko. kohteen syntyä, historiaa ja merkitystä. Opasteet sijoitetaan yleistä mielenkiintoa herättäville paikoille, joita ovat:

- Kokonharjun aarnialue
- Rakokivenniemen redutti
- museotie 2 kpl
- Runebergin kumpu
- Hynninsaaren kannaksen peurakuopat

- Kirkkoniemen ryssänuunit
- Salpalinjan juoksuhaudat
- Mustanniemen kärjen kivikautinen asuinpaikka
- panssariesteet ja redutti etel. metsänvartijan talon luona
- supan geologiaa (mahd. useampia)
- luonnonhoitokohde (vaihtuvia)

Kohteet merkitään alueen yleisesitteen kartalle, jota pidetään saatavilla pääopastuspaikassa. Polkujen varteen, mielenkiintoisille kohteille sijoitetaan opastauluja, joissa kerrotaan erityisistä luontokohteista; harjukasveista tms. Aarniosaan vältetään sen luonteen vuoksi rakentamasta opasteita tai vastaavia rakenteita. Aarniosasta kertovat taulut sijoitetaan alueen rajalle.

Rajaopasteiden tavoitteena on kertoa suojelualueelle saapuvalla siitä, että hän tulee alueelle, jossa on nk. jokamiehen oikeuksia on rajoitettu. Rajat merkitään kirjeen n:o 16895/128/86, 3.8.1986 mukaisesti (liite 10).

Tienvarsiopasteet pyritään muuttamaan yhteistyössä Tielaitoksen kanssa erityisen nähtävyyden merkillä (hannunvaakuna) varustetuksi ”Punkaharjun luonnonsuojelualue”-merkiksi.

Opastaulujen teksteistä ei painateta suomenkielistä vihkosta. Ulkomaisten kävijöiden opastamiseksi opastaulujen tekstit käännetään englanniksi, ruotsiksi ja saksaksi ja niistä painatetaan vihkoset, joita pidetään saatavilla opastuspaikassa.

Opastustauluista tehdään rakenteiltaan yhtenäisiä ja niihin pyritään saamaan yhtenäinen ”Punkaharjun tyyli”, joka toistuu kaikissa rakenteissa (liite 9).

7.2 Tiedotus

Tiedotuksen tavoitteena tulee olla yleisen luonnonsuojelutietouden ja luonnon monimuotoisuuden arvostuksen lisääminen. Jokamiehen oikeuksien rajoituksista sekä toimintamahdollisuuksista alueella pyritään tiedottamaan myönteisesti.

Alueelle saapuville vierailijoille tiedotetaan suojelualueesta rajamerkein, joita pystytetään suojelualueen rajoille, tuloteiden varsille ja rantautumispaikkoihin.

Pääopastustauluihin sisällytetään alueen yleisesittely ja esittely alueen haltijasta. Tarkempaa tietoa jaetaan pääopastuspaikassa ja tutkimusasemalla laitoksen oman henkilökunnan toimesta. Alueen erityiskohteet esitellään kohdeopastein. Suojelualueen yleisesitteessä kerrotaan alueen perusasiat lyhyesti kartan ja tekstin avulla. Esitettä jaetaan ls-alueiden esitteiden jakokanavien kautta.

Suojelualueesta tiedotetaan valtakunnallisissa luonnonsuojelujulkaisuissa ja esitteissä. Pääopastuspaikalla käytettäväksi ja vierailijoille esitettäväksi tehdään diaesitys luonnonsuojelualueesta ja tutkimuspuistosta.

Veneilymahdollisuuksista ja rajoituksista tiedotetaan veneilyjärjestöjen kautta. Järjestyssäännöllä annettavista rajoituksista tiedotetaan hallintomenettelylain ja norminantolain edellyttämällä tavalla.

Alueella tapahtuvasta tutkimuksesta ja muusta toiminnasta tiedotetaan julkaisujen, lehdistön, esitelmien ja kohde-esittelyjen avulla.

Hoitotoimista tai muista merkittävistä toimenpiteistä alueella tiedotetaan ennakkoon julkisten tiedotusvälineiden avulla. Alueen asukkaille järjestetään tarvittaessa tiedotustilaisuuksia ja esitelmöidään paikallisissa tilaisuuksissa.

Hakkuutoimista ja muista vastaavista kerrotaan työn kuluessa myös kohdetauluin väärinkäsitysten välttämiseksi.

Luonnonsuojelualueen esittelytiloihin varataan tilaa myös Punkaharjun kunnalle alueensa esittelyyn.

7.3 Valvonta

Suojelupäätöksessä edellytetään, että suojelun toteutumista ja järjestyssäännön noudattamista valvotaan. Alueen valvonta hoidetaan tutkimusaseman henkilökunnan toimesta. Tavoitteena on opastaa kävijöitä liikkumaan ja käyttäytymään niin, että suojelupäätöksen tavoitteet turvataan. Havaittaviin rikkomuksiin puututaan.

Valvojille järjestetään tarvittava koulutus ja hankitaan Metsäntutkimuslaitoksen valvojan kortti sekä asianmukaiset asusteet.

Alueen valvonta ja huolto tarvitsee yhden henkilötyövuoden työpanoksen.

8 Liikennejärjestelyt

Punkaharjulle saavutaan useimmiten moottoriajoneuvolla Imatran tai Savonlinnan suunnasta. Punkaharjun kirkonkylän puoleiseen liittymään sijoitettavin opastein vierailijat ohjataan pääopastuspaikalle ja Metsätietokeskukseen.

Opasteilla ja polkujen kunnostamisella pyritään ohjaamaan vierailijoiden liikkumista niin, että he löytävät helposti haluamalleen kohteelle eivätkä harhaile tutkimusasemalla ja toisaalta löytävät viihtyisimmät kulkureitit suojelualueeseen tutustuessaan. Kävijävirtojen ohjauksesta tarkemmin tekstin kohdassa 7.

Tieviranomaisille esitetään, että yleisillä teillä tapahtuvaa moottoriajoneuvolla liikkumista rajoitettaisiin alentamalla kesäaikaan nopeusrajoitus 40 km/h sekä nopeutta haittaavin estein.

8.1 Yleiset tiet

Valtatie 14 ja Savonlinna-Parikkala -rautatie kulkevat alueen läpi Tuunaansalmen kohdalla ja suojelualueen rinnalla Kuikonniemestä Punkasalmeen. Alue on Tielaitoksen ja Valtionrautateiden hallinnassa. Valtatiellä 14 liikkuvia varoitetaan tienylittäjistä liikennemerkillä Kokonharjun kohdalla harjutien risteuksen tuntumassa. Näillä toimilla taattaisiin polkujen turvallinen käyttö tutkimuspuiston ja luonnonsuojelualueen välillä. Tielaitokselle esitetään ryhmittäytymiskäsitän rakentamista tutkimuspuistoon kääntyville.

Tielaitos pitää yleiset tiet normiensä mukaisessa kunnossa. Tieverkoston ylläpidolla ja paikoitusalueiden suunnittelulla edesautetaan muuta liikkumista kuin autoilua. Yleisten teiden määrää tai kapasiteettia alueella ei lisätä.

Kaavoitukseen ja Tielaitoksen suunnitteluun pyritään vaikuttamaan niin, että luonnonsuojelualueen ulkopuolelle suuntautuva liikenne tehdään joustavammaksi, jotta autoliikenne luonnonsuojelualueella vähenisi. Vaahersalon ja Tuunaansaaren liikenneyhteys vähentäisi toteutuessaan liikennettä Harjutiellä.

Tielaitoksen huolto- ja kunnostusvastuulla olevia yleisiä teitä suojelualueella on 4 kpl, yhteensä 6 970 m (kartta 5).

8.2 Levähdys- ja pysäköintipaikat

Harjutien levennysten, levähdys- ja pysäköintipaikkojen tarkoituksena on saada matkailijat nousemaan autoistaan ja tutustumaan alueeseen kävelen.

Suojelualueella on 14 pysähdyspaikkaa harjutien varrella (kartta 5). Pysähdyspaikkojen määrää ei voida lisätä tuhoamatta arvokasta harjupuustoa, mutta olemassa oleville järjestetään opasteita, penkkejä ja roska-astioita tarpeen mukaan. Penkit uusitaan vastaamaan opasteissa käytettävää ”Punkaharjun tyyliä”.

Pöllänsaaren asukkaiden pysäköintialueesta kohdassa 9.3.

8.3 Metlan huollossa olevat tiet

Metlan huollossa olevat tiet suljetaan niin, että moottoriliikenne on mahdollista vain suojelualan hoitotöissä liikkuville ja yleisölle ainoastaan poikkeustapauksissa. Kaarnaniemelle johtavan tien lakattua yleisenä tienä, autoliikenne katkaistaan tenniskentälle järjestettävän pysäköintialueen kohdalle, kuten kohdassa 4.4 mainitaan.

Museotienä ylläpidetään Valtionhotellilta etelään johtavaa n. 400 metrin osuutta vuonna 1938 pois käytöstä jääneestä, sivuiltaan kivetystä Harjumaantiestä. Harjumaantiellä tiedetään olleen kivikaiteet jo 1830-luvulla. Pöllänlammen rantaa pitkin kulkeva osuus samasta tiestä entisöidään ja sille ohjataan jalan- kulkijat ja pyöräilijät.

Metlan omassa huollossa on n. 3 km henkilöautolla ajettavia teitä ja n. 1,5 km huoltokoneilla ajettavia teitä (kartta 5).

8.4 Pyörätiet

Harjuelueen pyöräteitä ovat Tuunaansalmesta ns. Keisarinnan huvilan kautta Pususillalle laskeutuva polku, joka johtaa Metsätietokeskukseen ja vanha tieura Pöllänlammen kohdalla (kartta 3). Ensinmainittu reitti on osayleiskaavassa merkitty pyörätieksi. Toteutuessaan se tulee Tielaitoksen huoltovastuulle. Reittiä rakennettaessa on varottava maisemavaurioita ja museotien rikkoutumista.

8.5 Polut

Alueelle on vuosien kuluessa muodostunut kattava polkuverkosto. Polkuverkosto toteutetaan olemassa olevien polkujen pohjalta ja samalla valitaan ne reitit, joille kävijät ohjataan. Näitä polkuja parannetaan ja niiden varrelle asetetaan opasteita ja penkkejä. Muut polut jätetään metsittymään ja tarvittaessa niiden umpeenkasvamista nopeutetaan. Reitistö suunnitellaan niin, että asemarakennuksen pääopastuspaikalta on suora yhteys luonnonsuojelualueelle. Tutkimuspuiston ja suojelualan polkuverkosto ja siihen liittyvät toiminnot yhdistetään.

Polkujen kunto pidetään sellaisena, että alueella liikkuminen voidaan ohjata poluille ja vauriot polkujen ulkopuolella jäävät vähäisiksi. Osa poluista pidetään siinä kunnossa, että niillä pystyy liikkumaan myös lastenvaunujen kanssa ja pyö-

rätuolilla. Polkujen pintamateriaalina käytetään harjualueelle sopivaa hiekkaa, vaikka polut jouduttaisiinkin pohjustamaan esim. kivituhkalla.

Kuntoutussairaala, Metsätietokeskus ja muut alueella toimivat yhteisöt osallistuvat tarvitsemiensa polkujen ja latujen kunnossapitoon saadun hyödyn suhteessa.

Polkujen kunnostuksesta ja hoidosta tehdään erillissuunnitelma.

Polkuverkosto ja polut, joille liikkuminen jatkossa ohjataan, on esitetty kartalla 3.

9 Palveluvarustus ja huolto

Luonnonsuojelualueella palvelujen tarjonta keskitetään alueille, jotka ovat helposti tavoitettavia ja kulutuksen kestäviä. Hoitotoimet tähtäävät ympäristön edustavuuden säilyttämiseen ja kulumisen estämiseen.

Luonnonsuojelualan lähistöllä palvelujaan matkailijoille tarjoavat Punkaharjun keskusta ja Retretin matkailualue. Näin ollen alueella tarvitaan lähinnä opastauluja ja viitoitusta sekä levähdyspaikkoja, joille on järjestetty jätehuolto.

Kuikonniemen levähdysalueen viereen rakennetaan erilliset kioski- ja käymälärakennukset ja opastustaulut. Kuikonniemen-Mustanniemen alueella oli leirintäalue vuodesta 1956 vuoteen 1980 ja alue on yhä säilynyt suosittuna uimapaikkana. Alueella viipyvät ovat toivoneet palvelupistettä ja sen toivotaan samalla hillitsevän roskaantumista ja myös vähentävän luvattomia yöpymisiä alueella.

9.1 Majoitus- ja matkailupalvelut

Alueella on Metsätutkimuslaitoksen henkilökunnan virka- ja virkistyskäytössä olevia rakennuksia (ks. kohta 9.4). Valtionhotelli palvelee matkustajia 30 huoneellaan (52 vuodesijaa) ja vuokraamalla Kaarnaniemen 15 lomamökkiä.

Alueen ulkopuolella, mutta kuitenkin välittömässä läheisyydessä on sekä hotelli-, lomamökki- että telttamajoitusmahdollisuuksia.

Ravintola- ja kahvilapalveluja alueella tarjotaan Valtionhotellissa, tulevan Metsätietokeskuksen tiloissa ja Kuntoutussairaalassa sekä Finlandiassa.

Suojelualueelle ei perusteta edellämainitujen lisäksi muita matkailu- tai majoituspalveluja.

9.2 Uimarannat

Uimapaikoiksi osoitetaan tähänkin asti vilkkaassa käytössä olleet Syvälahti ja Mustanniemen kärki Mustastaniemestä ja Kuikonlahti, lähinnä Valtionhotellin asiakkaiden käytössä oleva uimaranta Tuunaansalmessa sekä hotelli Finlandian uimaranta.

Uimakoppeja tai vastaavia ei pystytetä. Finlandian uimakopit ympäristöönsä sopivina säilytetään, mutta Valtionhotellin rannasta poistetaan kohdassa 3.3 mainitut rakennelmat.

9.3 Veneily

Alueen lähistöllä on kaksi vierassatamaa: Punkaharjun kunnan satama ja Retretin satama. Tämän lisäksi Kuntoutussairaallalla on oma laivalaituri. Suojelualueelle ei rakenneta vierasvenesatamaa eikä veneilyyn liittyviä palveluja.

Harjun länsipuoli on kesäisin vilkkaasti liikennöityä veneilyaluetta, joten rantautumispaikkojen osoittaminen on tarpeen. Kaarnaniemen matkustajalaiva-liikenteen laiturin ja Pöllänsaaren asukkaiden laiturin lisäksi mairinnousu sallitaan Mustassalahdessa, johon rakennetaan pieni rantautumislaituri. Äijönlahden suojaisassa poukamassa sallitaan ankkurointi, mutta ei mairinnousua.

Ankkurointi Kaarnalahdessa näkyy selvästi Harjutielle ja siten muuttaa maiseman luonnetta. Ankkurointi ja rantautuminen pyritään ohjaamaan edellä mainituihin paikkoihin.

Valtionhotellin satama Kaarnaniemessä toimii reittilaivojen satamana ja veneiden väliaikaisena satamapaikkana. Satamaan ei sijoiteta veneilypalveluja.

Laukanlahti on tie- ja rautatiesiltojen rajoittamana vain pienveneiden käytettävissä, joten venelaitureita ei tarvita.

Luvallisille rantautumispaikoille rakennetaan tarvittavat opasteet.

Pöllänsaaren asukkailla on vanhastaan ollut veneidenpitoa vuokrattuna etel. metsänvartijan talon rannasta. Veneiden pito on ollut kuitenkin ohjaamattomaa ja alue sekavan näköinen. Autojen paikoitus on aiheuttanut myös maisemaurioita. Venepaikan vuokranneille annetaan numeroitu venepaikka, joka velvoitetaan pitämään kunnossa. Numeroimattomat veneet poistetaan valkama-alueelta. Venepaikat pyritään yhteistyössä Pöllänsaaren asukkaiden ja Punkaharjun kunnan kanssa ohjaamaan Vaahersalon puolelle, josta on lyhyt matka Pöllänsaareen. Asia tulee ratkaista viimeistään vuokrasopimuksen päätyessä vuonna 2013.

9.4 Hallinnon ja valvonnan rakennukset

Tutkimus- ja virkakäyttöä varten Metlalla on hallinto- ja majoitustilaa sekä tutkimusaseman yhteydessä suojelualan ulkopuolella että suojelualueella olevissa laitoksen hallinnassa olevissa tiloissa.

Pääosa hallinnon ja valvonnan tarvitsemista rakennuksista on suojelualan ulkopuolella, kuten Punkaharjun vanhaan asemarakennukseen sijoitettava pääopastuspaikka.

Portinvartijan kämpä ja etel. metsänvartijan talon kunnostetaan ja entisöidään kohdan 4.5 mukaisesti. Tuunaansalmen ratavartijan mökin korjaustarve määritetään. Kunnostustöiden jälkeen alueen rakennuskanta on riittävä.

9.5 Huolto

Alueen huolto tapahtuu tutkimusaseman toiminnan yhteydessä. Tarvittavat verstaas-, huolto- ja henkilökunnan sosiaalilat liitetään aseman toiminnan yhteyteen.

Tilaa tarvitaan opasteiden rakentamiseen (puuverstas), koneiden huoltoon (konehalli) sekä opasteiden suunnitteluun (huonetila).

9.6 Jätehuolto

Levähdys- ja pysäköintipaikoille sekä sataman alueelle järjestetään jätehuolto. Jäteasiat tyhjenetään sesonkiaikoina päivittäin. Roskaantuneet alueet siistitään tarvittaessa. Kuikonniemen levähdysalueelle rakennetaan kioski, jonka yhteyteen tulee yleisökäymälä. Käymälän jätehuolto hoidetaan niin, että se ei aiheuta hajuhaittoja tai saastumisvaaraa.

Hoito- ja hakkuutöiden yhteydessä syntyvät risut ja hakkuutähteet korjataan pois harjutien alueelta ja polkujen varsilta.

9.7 Rakenteet

Punkaharjun luonnonsuojelualueelle tulevat rakenteet pyritään tekemään yhtenäiseen ”Punkaharjun tyyliin”. Rakenteiden mallina käytetään Kaarnaniemen laivalaiturin odotuspaviljongin rakennustyyliä (liite 9).

Rakenteita, joissa tätä tyyliä voidaan soveltaa ovat mm. opastustaulut, levähdyspaikkojen penkit ja pöydät, suojakaiteet ja ohjausaidat, sillat ja linja-autojen pysähdyspaikat sekä Kuikonniemelle sijoitettava kioskirakennus. Samaa rakennustyyliä voidaan käyttää myös tutkimuspuiston rakenteissa, jolloin koko harjualueen rakenteet yhdenmukaistuvat.

Rakenteista tehdään erillissuunnitelma.

10 Matkailu ja muu yritystoiminta

10.1 Matkailu

Punkaharjun matkailulla on pitkät perinteet ja matkailu kuuluu olennaisesti Punkaharjun luonteeseen. Valtionhotelli on toiminut vuodesta 1845 lähtien ja hotelli Finlandia avattiin vuonna 1914. Nykyisin matkailukäytössä ovat Valtionhotelli ja sen huvila (ns. Keisarinnan huvila), jotka on vuokrattu Lomaliitolle. Hotelli Finlandia palvelee tällä hetkellä Kuntoutussairaalan vuodeosastona. Kaarnaniemen mökit on vuokrattu Lomaliitolle edelleen vuokrattaviksi.

Valtionhotelli, huvila ja Finlandia ovat suojeltuja rakennuksia ja Kaarnaniemen mökkimiljöö on suositeltu säilytettäväksi. Niiden pysyttäminen alkuperäisessä käytössään edistää parhaiten rakennusten suojelun mukaista säilyttämistä.

Suojelualan ulkopuolelle rajatulla alueella toimiva, alkujaan keuhkotautiparantolaksi rakennettu, sairaala tarjoaa nykyisin kuntoutuspalveluja. Kuntoutussairaalan tiloissa on yleisölle avoin kahvio ja uima-allas.

Matkailuyritystoiminta nykyisissä rakennuksissa pyritään sopimusteitse ohjaamaan niin, ettei toiminta ole ristiriidassa suojelualan muun toiminnan kanssa.

Yritystoiminnan harjoittajan kanssa sovitaan, ettei alueella harjoiteta suojelualan tai rakennusten tyyliin sopimatonta toimintaa tai aseteta ulos räikeitä katoksia tai kalusteita.

Ulkopuolisten matkailuyrittäjien toimintaan alueella tarvitaan luonnonsuojelualan haltijaviranomaisen lupa.

Kuikonniemeen suunnitellun kioskin lisäksi alueelle ei rakenneta matkailua palvelevia rakennuksia.

10.2 Kunnallistekniikka

Kunta on rakentanut sille vuokratuille alueille 2 vedenottamoita. Ne ovat pohj. metsänvartijan talon (Punahussila) lähellä kuviolla 67 ja Kuikonniemessä kuviolla 169. Alueiden vuokrasopimukset umpeutuvat, ensinmainitun kohdalta 31.12.2001 ja jälkimmäisen kohdalta 31.12.1996. Pumppaamojen nykyisen kaltaiselle toiminnalle alueella ei ole esteitä. Toimintaa ei laajenneta niin, että se olisi häiriöksi alueen luonnonsuojelutavoitteille.

Pohjoisemman vedenottamon sivuitse kulkeva paineistettu viemäriputki on rikkoutuessaan uhka vedenottamolle. Kunnalle ehdotetaan, että viemärintä järjestettäisiin muuta kautta.

Alueella kulkevat kaapelit, viemäroinnit ja lämpökanaalit on merkitty kartalle 5.

11 Luonnon hyödyntäminen

Asetuksessa Punkaharjun luonnonsuojelualueesta on tarkkaan säädetty sallitut ja kielletyt luonnon hyödyntämisen keinot. Marjojen ja ruokasienien poimiminen on sallittua, mutta muu kasvien tai niiden osien ottaminen tai vahingoittaminen on kiellettyä.

Kaikenlainen eläimistön häiritseminen ja pyydystäminen on kiellettyä, mutta kalastaa voi Metsäntutkimuslaitoksen luvalla. Suojelualan vesialueelle myydään kalastuslupia vesialueen kalatuoton puitteissa.

Maa-ainesten ottaminen, pohjan ruoppaaminen ja muu maa- tai kallioperän vahingoittaminen on kiellettyä.

Metsienhoitosuunnitelman mukaisista hakkuista kertyvä puutavara joko käytetään suojelualan tarpeisiin tai myydään.

12 Tutkimus ja seuranta

12.1 Tutkimus

Laissa Punkaharjun luonnonsuojelualueesta asetetaan yhdeksi tavoitteeksi tutkimuksen edistäminen. Alueen tutkimuskäytön edistämiseksi suojelualueesta tehdään alueanalyysi, jolla selvitetään miten alue parhaiten palvelee tutkimusta sekä mille tutkimusinstansseille alueella olisi merkitystä.

Alueelle pyritään ohjaamaan tutkimushankkeita, jotka tukevat suojelualan hoidon tavoitteita. Saatuja tutkimustuloksia hyödynnetään alueen suojelutavoitteiden toteuttamiseen tähtäävien töiden suunnittelussa ja toteutuksen ratkaisussa.

12.2 Seuranta

Hoito- ja käyttösuunnitelmaan liittyen alueella tehdään perusinventoinnit: linnustaselvitys, kasvillisuuskartoitus sekä hyönteiskartoitus. Kävijätutkimuksilla seurataan, vastaavatko luonnonsuojelualan hoitotyöt ja opastustoiminta yleisön mielipiteitä.

Suojelualan luonnon kokonaiskehityksen ja hoitotoimien vaikutusten seuranta varten perustetaan seurantakoealaverkosto. Koealat inventoidaan viiden vuoden välein ja inventoinneista pidetään rekisteriä.

Suojelualueella tehtävät toimet kirjataan, jotta niiden vaikutukset pystytään myöhemmin paremmin analysoimaan.

Hoito- ja käyttösuunnitelman tarkistamisen yhteydessä inventointien ja selvitysten tuloksia verrataan aiempiin vastaaviin, jotta nähtäisiin ovatko hoitotoimet olleet tavoitteiden mukaisia.

13 Opetus

Punkaharjun luonnonsuojelualue on oppilaitosten käyttämä opetus- ja esimerkkikohte erikoismetsänhoidosta ja maisemanhoidosta sekä historiallisten kohteiden kunnostamisesta. Luonnonsuojelualue toimii harjualueiden hoidon esittely- ja mallialueena. Alueella on viime vuosina vierailut 10-20 opiskelijaryhmää vuodessa. Metsätietokeskus lisää valmistuttuaan vierailijoiden määrää.

Alueen haltijana Metsäntutkimuslaitoksella on velvollisuus tukea mahdollisuuksiensa mukaan uusien ammattilaisten koulutusta. Metsäalan, maisemanhoidon ja -suunnittelun opiskelijoille järjestetään opastus heitä kiinnostaviin kohteisiin alueella. Suojelualuetta käytetään opetuskohteena yhteistyössä Metsätietokeskuksen kanssa.

Leirikoululaisten opetuksen oletetaan tapahtuvan heidän omien opettajiensa avulla. Opettajien käyttöön tehdään, yleisten opasteiden lisäksi, tietopaketti alueesta.

14 Yhteistyö eri sidosryhmien kanssa

Metsäntutkimuslaitos pyrkii yhteistyöhön suojelualueesta kiinnostuneiden tahojen kanssa puiston hoitoa ja käyttöä sekä kehittämistä koskevissa asioissa.

Palontorjuntaa ja pelastuspalvelua varten kunnan palolaitoksella on tarvittava paikallistuntemus ja siten tieto ajokelpoisista teistä ja sopivista rantaanajopaikoista sammutusveden ottoa varten.

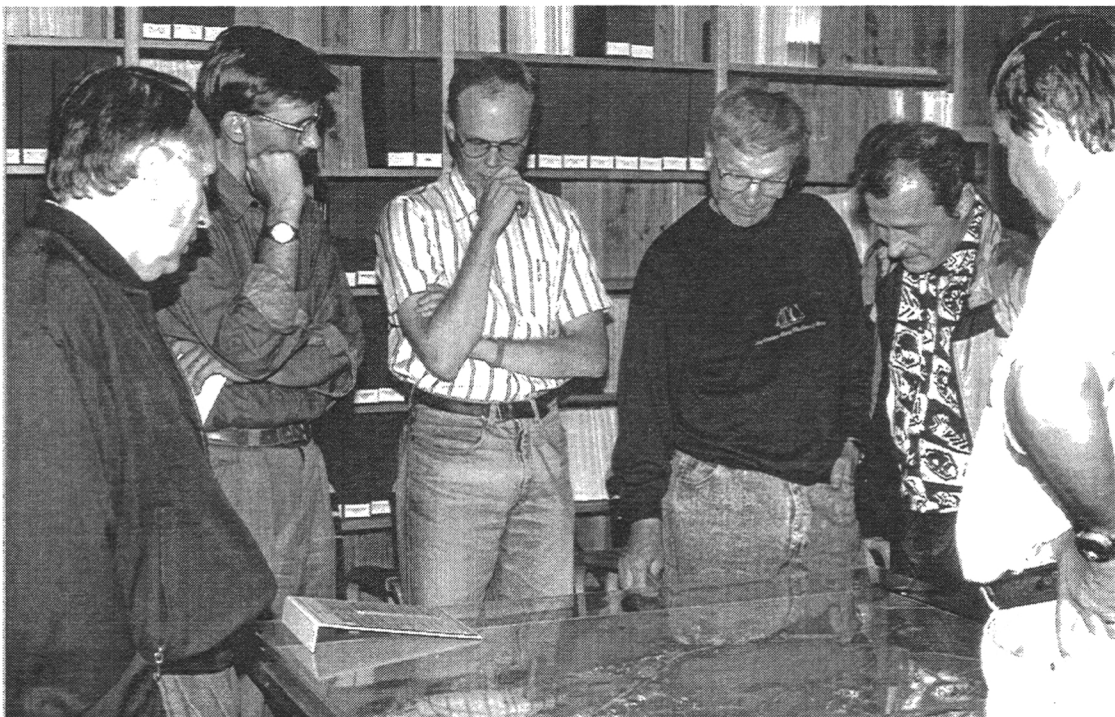
Metsätietokeskuksen kanssa yhteistyö tulee olemaan yhteisten tilojen käyttöä ja huoltoa sekä opastusta ja tiedotusta. Pyörävuokraus pyritään käynnistämään yhteistyönä. Metsätietokeskuksen osallistuu polkuverkoston ylläpidon kustannuksiin saamansa hyödyn mukaan.

Tielaitoksen kanssa järjestetään alueen opastus ja viitoitus yhtenäiseksi ja alueen luonteeseen sopivaksi. Liikennejärjestelyjen suunnitteluun pyritään vaikuttamaan niin, että liikenne suojelualueella sujuu turvallisesti ja toisaalta, että tierakenteilla ei vähennetä maisemallisia arvoja.

Alueen matkailuyrittäjät ovat merkittävässä asemassa välittäessään tietoja alueesta asiakkailleen. Yrittäjien käyttöön annetaan tietopaketti ja esitteitä alueesta. Metlan ylläpitämistä palveluista, kuten polku- ja latuverkostosta, hyötyvät osallistuvat ylläpidon kustannuksiin.

Kuntoutussairaala ylläpitää tarvitsemaansa latuverkostoa ja osallistuu itselleen tärkeimpien polkujen kunnossapitoon.

Punkaharjun kunta rakentaa ja huoltaa kunnallistekniikkaa alueella. Kunnan matkailuneuvonta välittää tietoja alueesta. Kunnan kaavoitukseen pyritään vaikuttamaan niin, että harjualueelta avautuva kansallismaisemaksi muodostunut kaukomaisema säilyy.

Kuulemistilaisuuksissa yleisöllä oli mahdollisuus vaikuttaa suunnitteluun.

15 Toteuttamisjärjestys

Pitkään jatkuneen, alueen arvon säilyttämiseen tähdänneen hoidon ansiosta kii-reellisiä hoitotoimia ei tarvita, vaan ensisijaisten töiden tarkoitus on tuoda alueen erikoispiirteitä paremmin matkailijan tietoon.

Suojelualueen rajat merkitään maastoon ja yleisopastetaulut ja järjestyssäännöt asetetaan paikoilleen. Pääpolut ja suositeltavat kulkureitit merkitään ja samalla kunnostetaan jos se on tarpeen. Pääopastuspaikan näyttelyn valmistaminen ajoi-tetaan asemarakennuksen restauroinnin mukaisesti.

Linnustoselvitys on tätä kirjoitettaessa jo tehty, eläimistön ja kasvillisuuden kartoitukset tehdään kesällä 1994.

Tässä suunnitelmassa poistettaviksi osoitettuja rakennuksia ja rakenteita pure-taan ja ko. alueet maisemoidaan resurssien mukaan.

16 Toteutus ja kustannukset

	1993	1994	1995	1996	1997	työkk/v	kustannus/v
Jatkuvat työkohteet							
Metsän ja maisemanhoito		-----				2	30 000 mk
Opas/valvojan palkka	-----					4	50 000 mk
Pääopastuspaikan ylläpito		-----				1	50 000 mk
Viitat ja opasteet	-----					1	10 000 mk
Polkujen ja latujen ylläpito	-----					2	30 000 mk
Rakenteiden ylläpito	-----					2	60 000 mk
Kertaluonteiset työt							
Yleisopasteet	-----				----	3	30 000 mk
Kasvillisuuskartoitus		----				3	39 000 mk
Rakennesuunnitelma	----					1	10 000 mk
Aseman entisöinti	-----					11	600 000 mk
Näyttelyn suunnittelu		----				6	70 000 mk
Esitteet	-----					1	15 000 mk
Polkuverkoston rakentaminen	-----					22	200 000 mk
Kaarnaniemen muutostyöt							
Kuikonniemen kioski/wc		-----				5	200 000 mk
Palovartijan majan entisöinti				-----		4	150 000 mk
Purettavat rakennukset	----			-----		3	75 000 mk

17 Lisäselvitykset ja erityis-suunnitelmat

Suunnitelman jäljessä on mainittu suunnitelman laatija ja arvioitu valmistumisvuosi.

Selvitykset:	toteutus	vuosi
Kasvillisuuskarttoitus	Metla	1994
Linnustonselvitys	Metla	1992
Alueen tutkimusanalyysi	Metla	1994
Erillissuunnitelmat:		
Luonnonhoitosuunnitelma	Metla	1994
Opastesuunnitelma	Metla	1993
Polkuverkostosuunnitelma	Metla	1994
Rakennesuunnitelma	Metla	1993
Kuikonniemen palvelupisteen perustamissuunnitelma	Metla	1993

18 Suunnitelman tarkistaminen

Suunnitelman toteuttamisen ohella seurataan alueen käytön kehittymistä. Kävijämäärien tai käytön luonteen oleellisesti muuttuessa tai jos puustoon kohdistuu maisemallisesti merkittävä tuho, suunnitelma on tarkistettava, kuitenkin viimeistään kymmenen vuoden kuluttua tämän suunnitelman vahvistamisesta.

Lähdekirjallisuutta

- Dolk, Helge 1938: Punkaharjun kokeilualan kartanselitys ja metsänarviokirja. Metsätieteellinen koelaitos. Helsinki.
- Dolk, Helge ja Vuokila, Yrjö 1959: Punkaharjun kokeilualan metsätaloussuunnitelma. Metsäntutkimuslaitos. Helsinki.
- Hackstedt, John 1907: Metsänhoidontarkastus Punkaharjun kruunupuistossa Mikkelin hoitoalueessa. Metsähallitus. Helsinki.
- Heikinheimo, Olli 1927: Punkaharju. Helsinki.
- Julku, Kyösti 1987: Suomen itärajan synty. Studia historica septentrionalia 10. Rovaniemi.
- Lehtinen, Leena 1989: Opas Etelä-Savon esihistoriaan. Savonlinnan maakuntamuseo.
- Montell, Robert 1882: Skogshushållningsplan öfver Punkaharju förvaltningsområde. Punkaharju.
- Punkaharjun harjualueen metsien hoitosuunnitelma. Harjutoimikunta Metsäntutkimuslaitos 1980. Punkaharju.
- Punkaharjun tutkimusalue. Metsäntutkimuslaitos 1992.
- Rekola, Kauko 1949: Punkaharjun vanhat sotavarustukset. Sotamuseon vuosikirja n:o 2.
- Sandholm, Arne 1926: Savonlinnan hoitoalue, kartanselitys ja metsänarviokirja, Punkaharjun kokeilualan. Metsätieteellinen koelaitos. Helsinki.
- Mikkelin hoitoalue, kartanselitys III 1916-21, Punkaharju.
- Tuomela, Anne 1987: Punkaharjun kasvillisuus. Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto.
- Vilén, Kalevi 1967: Punkaharjun kokeilualan, kartanselitys- ja metsänarviokirja. Metsäntutkimuslaitos. Helsinki.

METLA

Tutkimusmetsäpalvelut
PL 18, 01301 Vantaa

22.1.1996

Jakelussa mainitut

PUNKAHARJUN LUONNONSUOJELUALUEEN HOIDON JA KÄYTÖN RUNKOSUUNNITELMA

Lähetämme ohessa käyttöönne Punkaharjun luonnonsuojelualan
runkosuunnitelman. Lisätietoja saa tarvittaessa Metlan Tutkimus-
metsäpalveluista metsänhoitaja Eino Piriltä ja lisäkappaleita Leena
Muronrannalta tai Anne Turuselta (puh. 90-857 051).

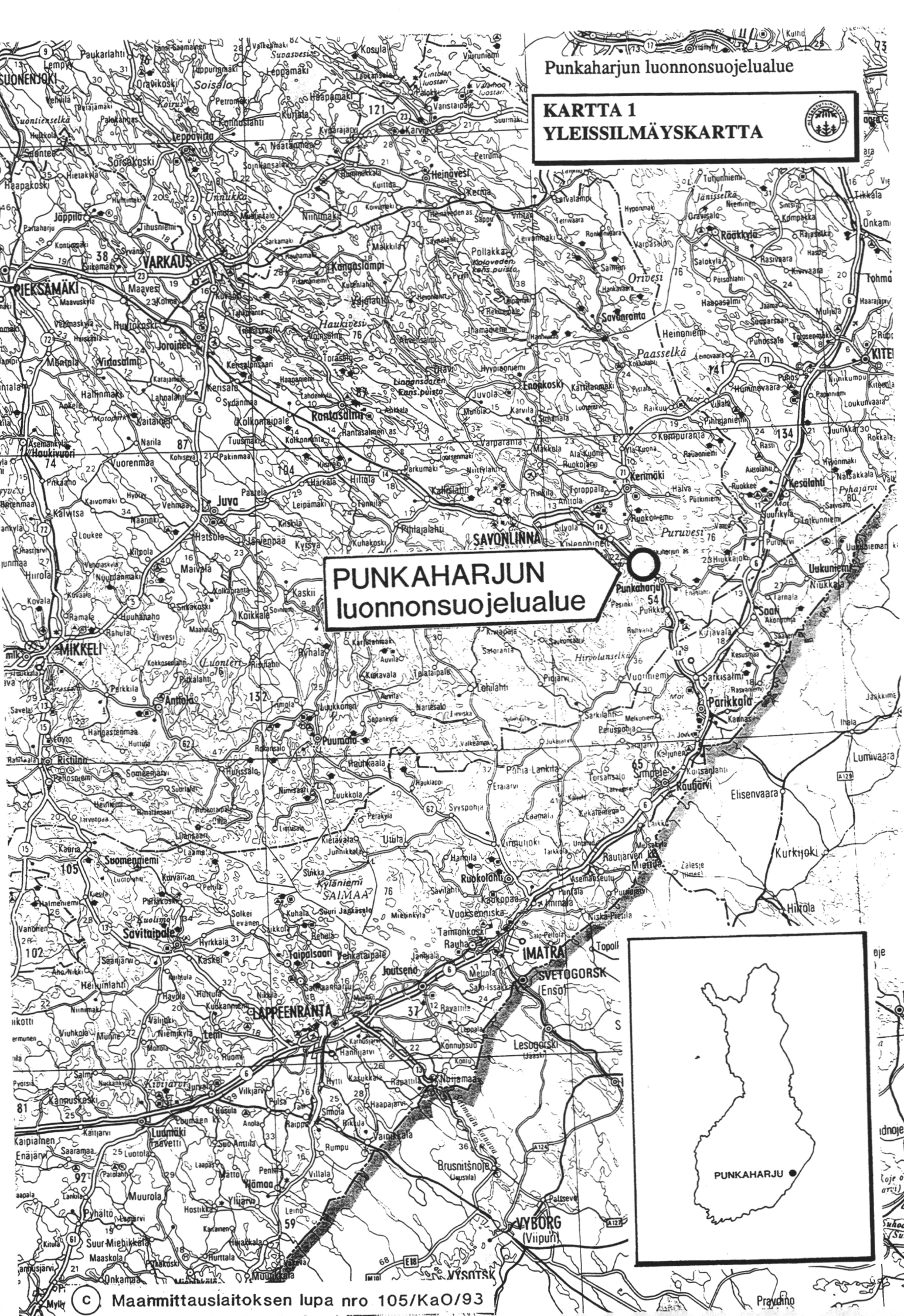

Anne Turunen, mti

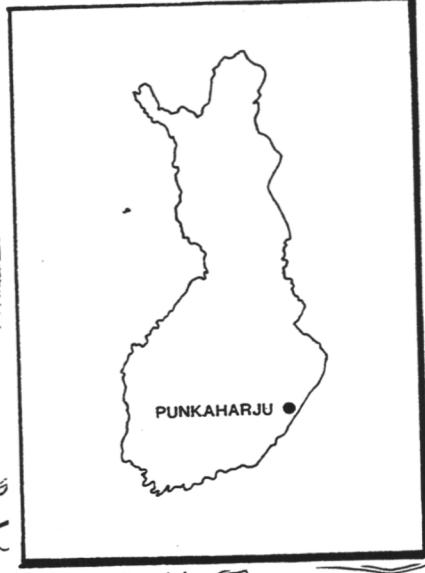
Jakelu:	Metla:	Helsingin tutkimuskeskus	1
		Vantaan tutkimuskeskus	1
		Reijo Jokinen	1
		Leena Yrjänä-Ketola	1
		Punkaharjun tutkimusasema	4
		Punkaharjun tutkimusalue	4
		Parkanon tutkimusasema	1
		Suonenjoen tutkimusasema	1
		Kannuksen tutkimusasema	1
		Joensuun tutkimusasema	1
		Muhoksen tutkimusasema	1
		Rovaniemen tutkimusasema	1
		Kolarin tutkimusasema	1
		Kirjasto	2
		Tiedotus	1
		Arkisto	1
		Ylijohtaja	1
		Tutkimuksen tulosalue	1
		Tutkimusmetsien tulosalue	1
		Tutkimusmetsäpalvelut	14
		Ympäristöministeriö, ALO	1
		Punkaharjun kunta, Hannu Toivonen	1
		Punkaharjun kunnan kirjasto	1
		Punkaharjun kuntoutussairaala	1
		Etelä-Savon ympäristökeskus, Ilkka Stén	1
		Museovirasto, Martti Linkola	1
		Metsähallitus, luonnonsuojelun kehittämissyks.	1
		Metsähallitus, Itä-Suomen puistoalue	1
		Lusto	1
		Tielaitos, Alpo Ruuth	1

Punkaharjun luonnonsuojelualue

KARTTA 1
YLEISSILMÄYSKARTTA

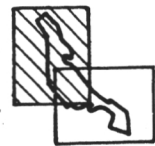
PUNKAHARJUN
luonnonsuojelualue

**KARTTA 2
OSA-ALUEJAKO**

Pohjoisos

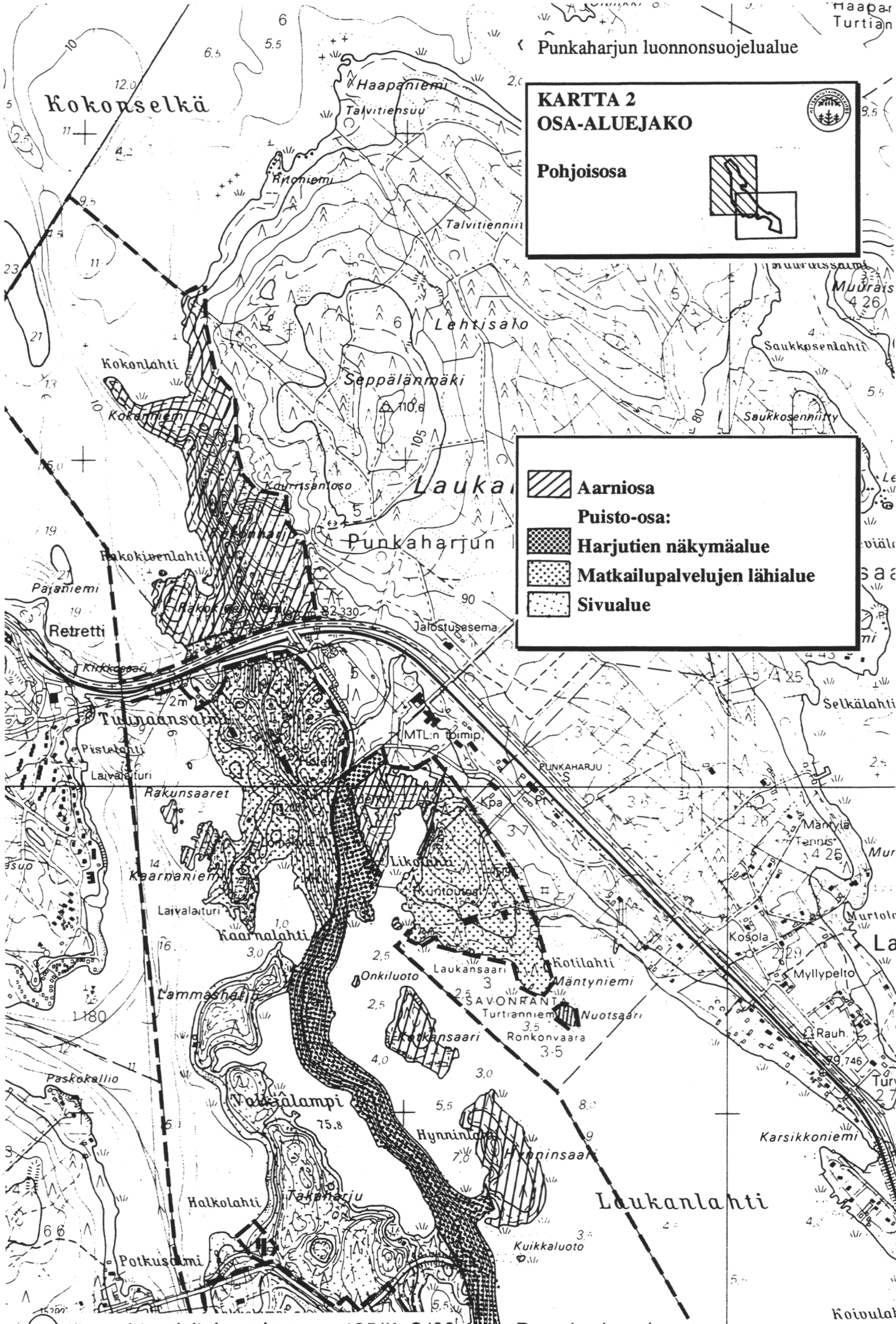
Aarniosa

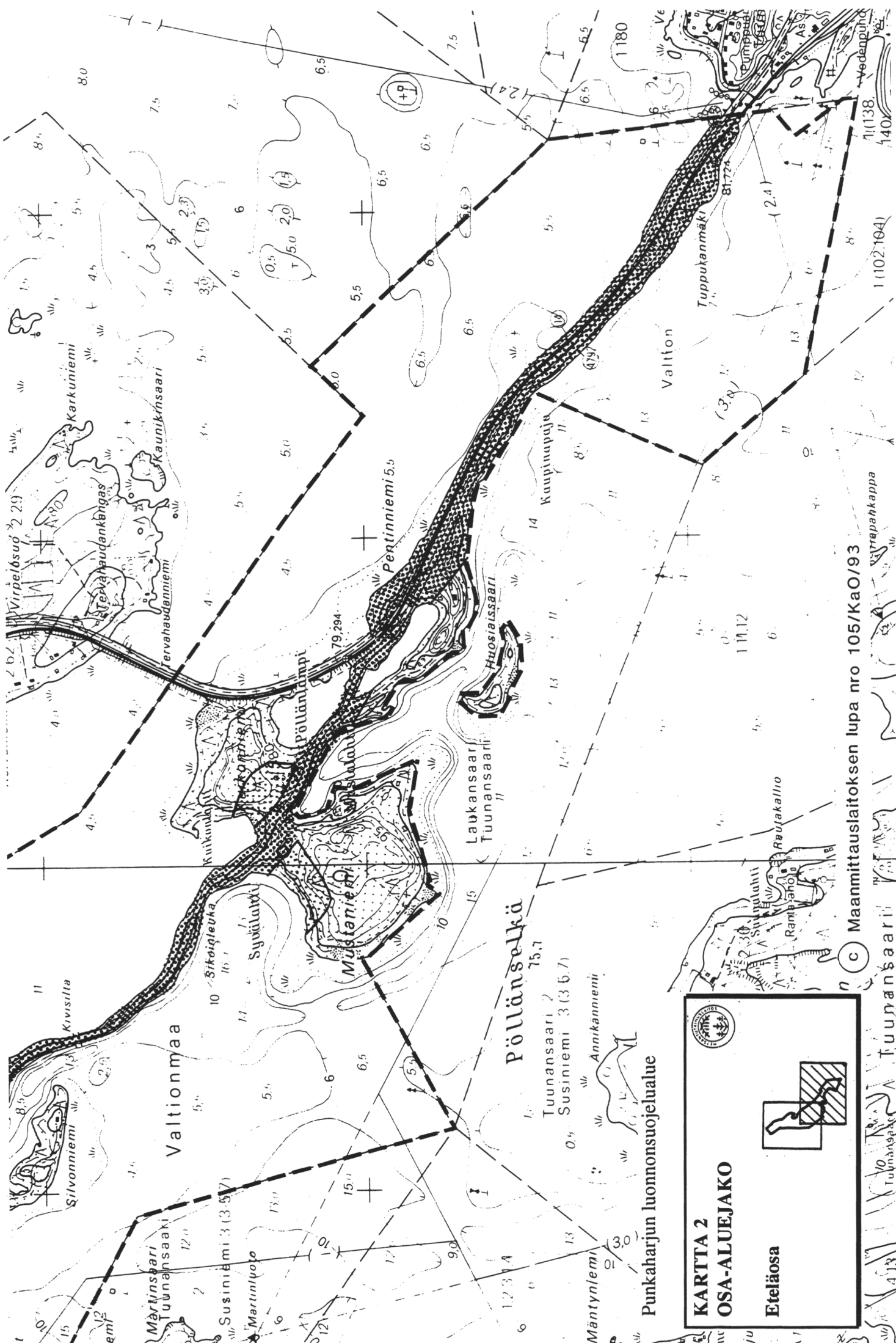
Puisto-osa:

Harjutien näkymäalue

Matkailupalvelujen lähialue

Sivualue

KARTTA 2
OSA-ALUEJAKO
Eteläosa

Punkaharjun luonnonsuojelunalue

Pöllänseelkä

- 1. Tuunansaari 2 75,7
- 0,4 Susiniemi 3 (3,6,7)

C Maanmittauslaitoksen lupa nro 105/KaO/93

Umpirepankka

Tuunansaari

10 Tuunansaari

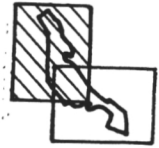
413

Punkaharjun luonnonsuojelualue

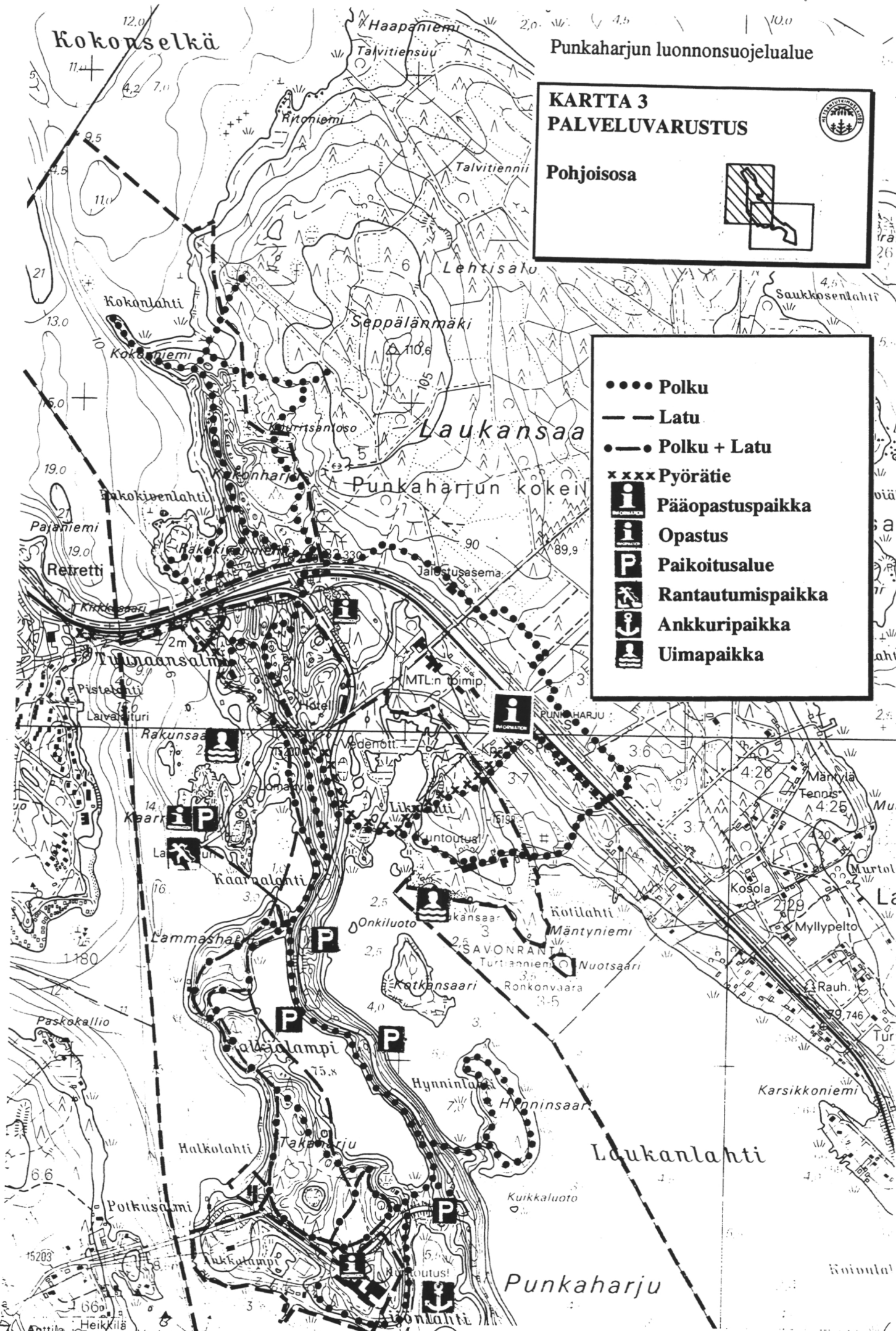
**KARTTA 3
PALVELUVARUSTUS**

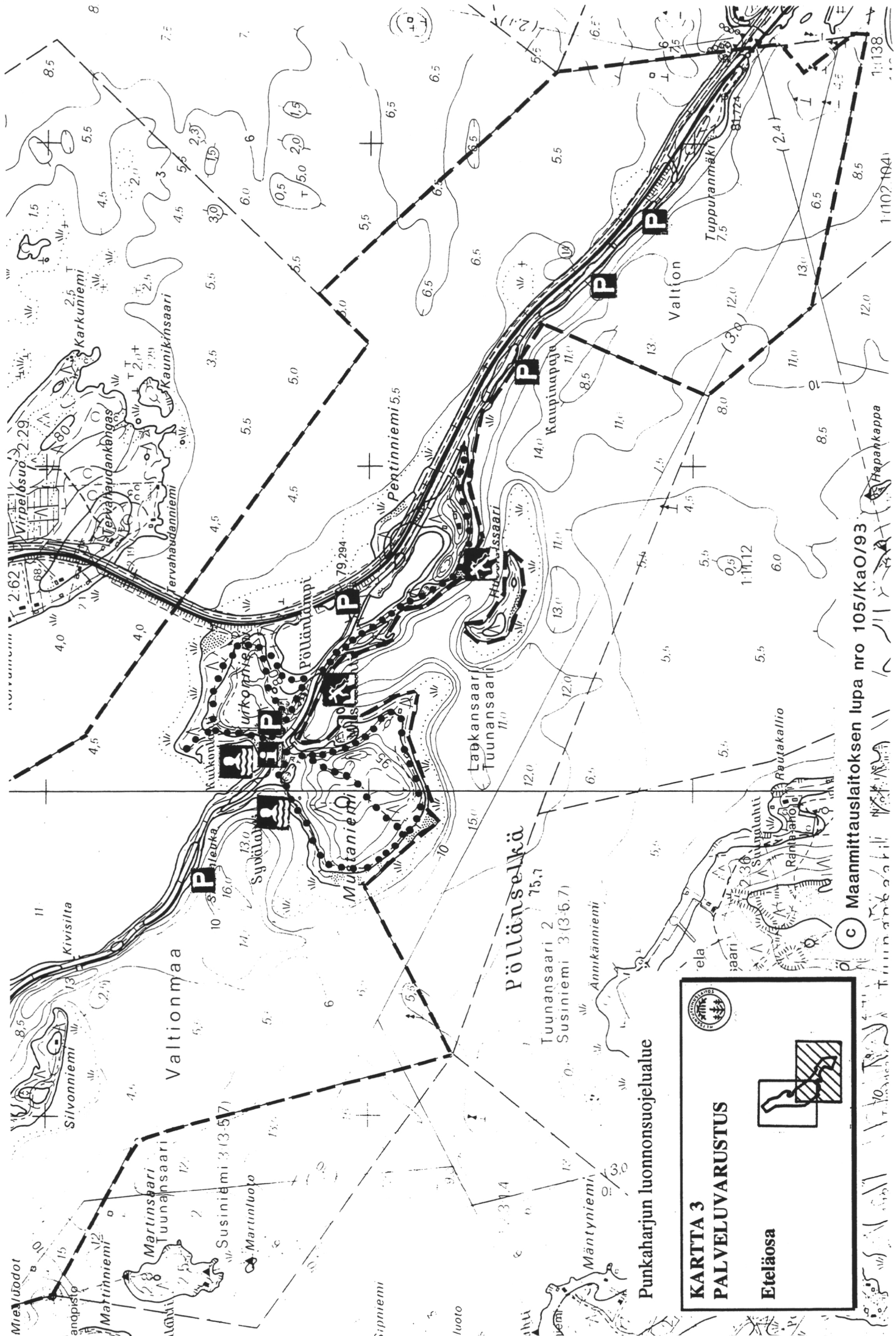

Pohjoisosa

- Polku
- — Latu
- Polku + Latu
- x x x x Pyörätie
- Pääopastuspaikka
- Opastus
- Paikoitusalue
- Rantautumispaikka
- Ankkuripaikka
- Uimapaikka

Punkaharjun luonnonsuojelualue

**KARTTA 3
PALVELUVARUSTUS**

Eteläosa

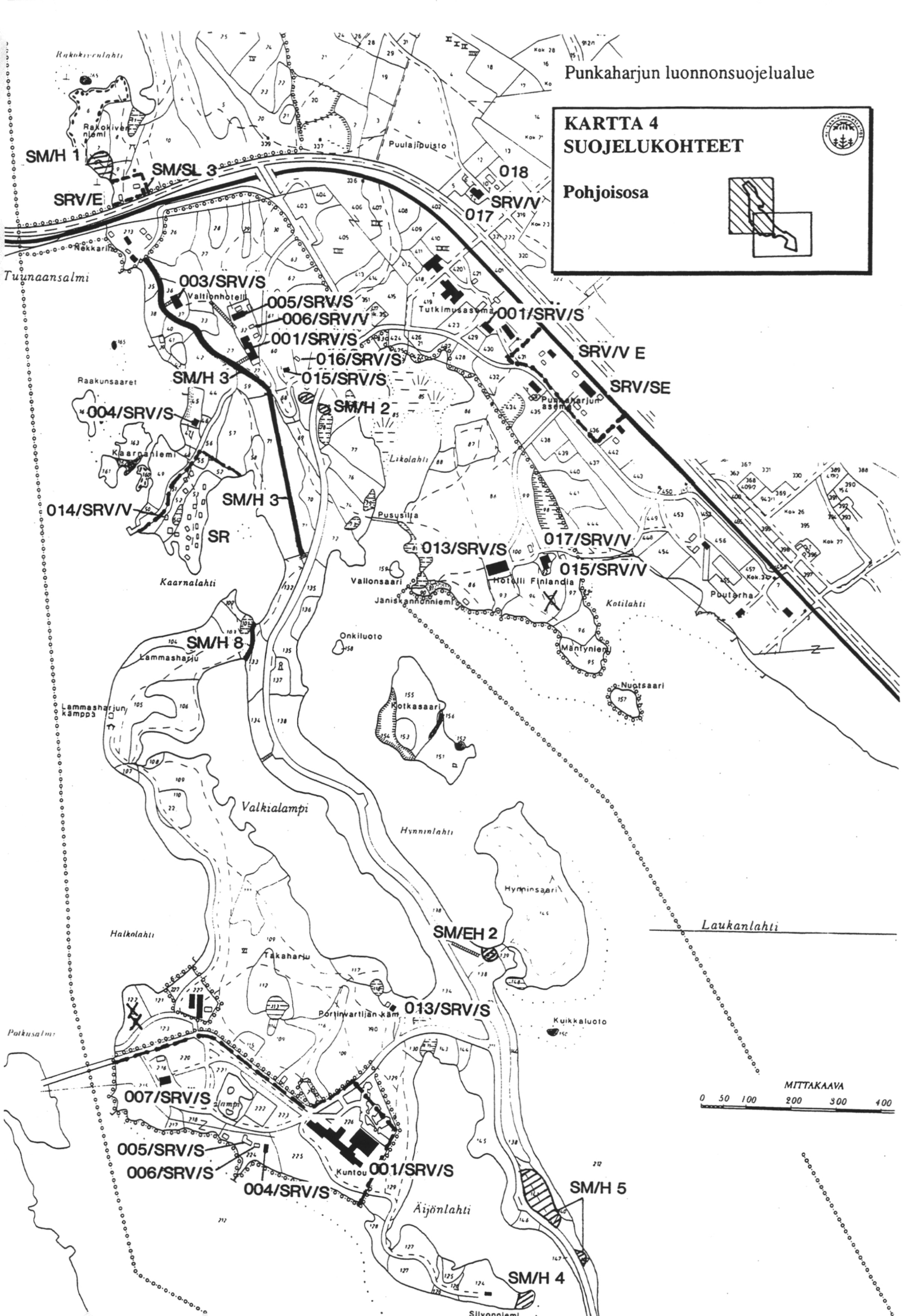
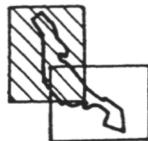

C Maanmittauslaitoksen lupa nro 105/KaO/93

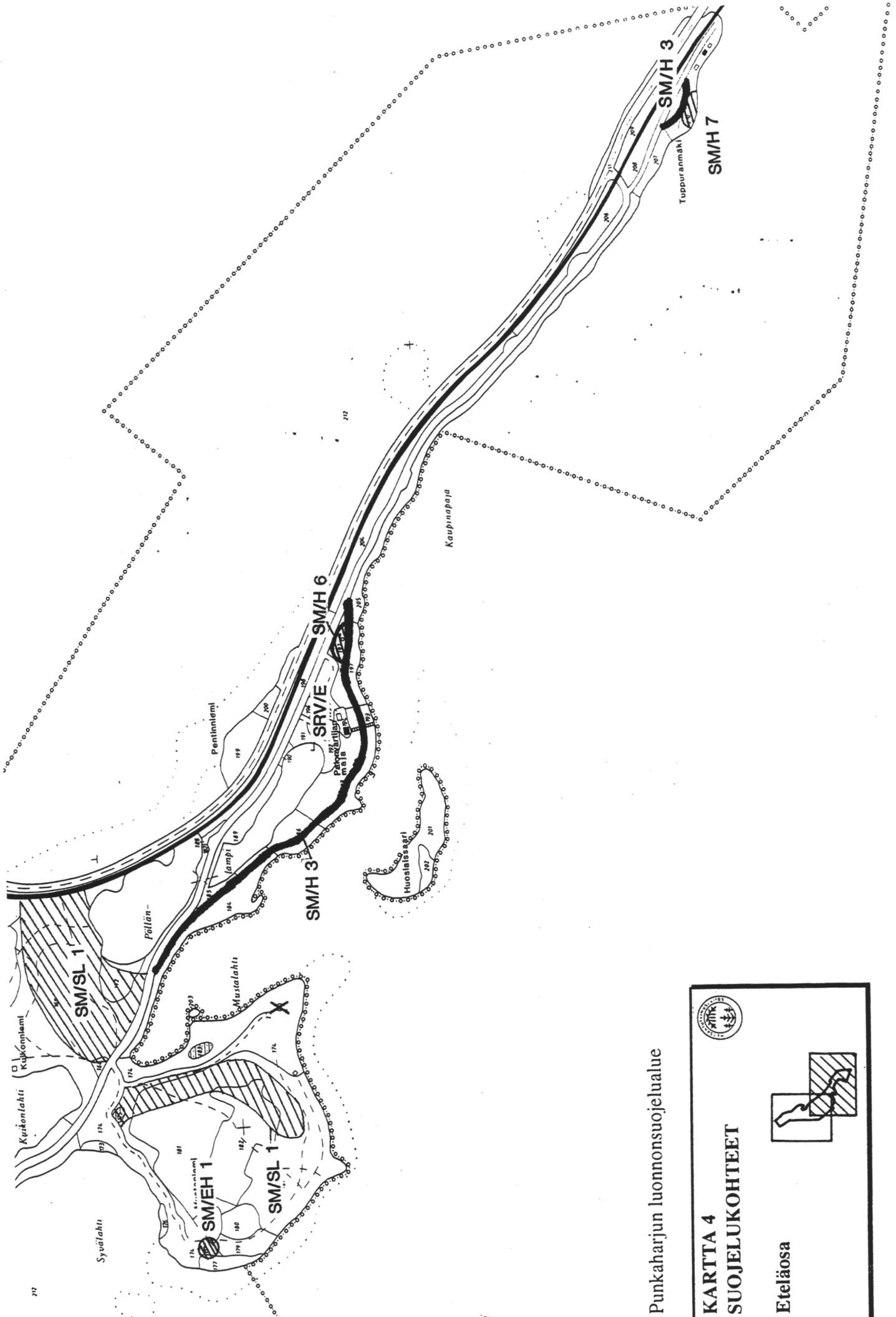
KARTTA 4 SUOJELUKOhteET

Pohjoisosa

MITTAKAAVA
0 50 100 200 300 400

212

Illänselkä

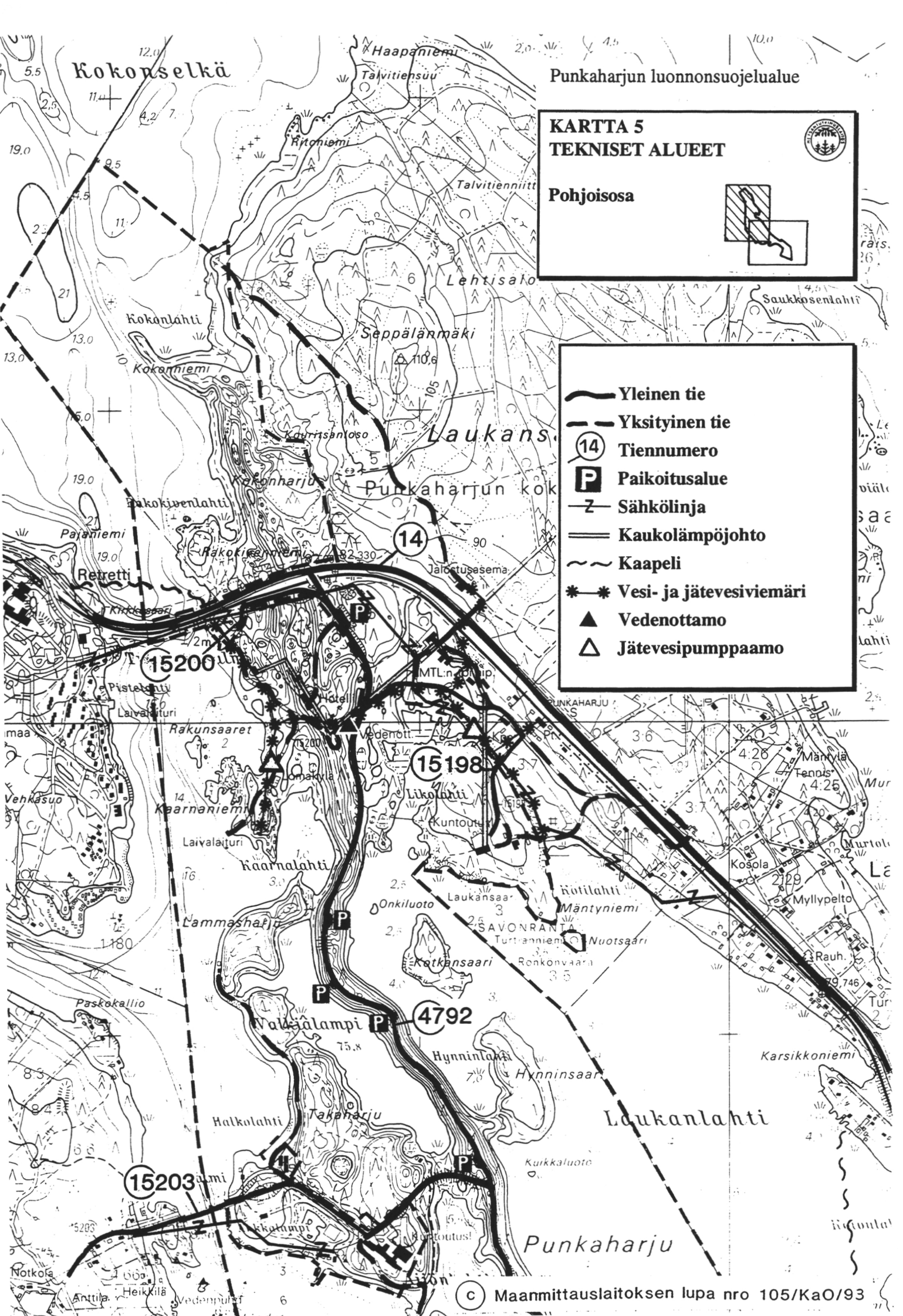
Punkaharjun luonnonsuojeluala

KARTTA 4
SUOJELUKOhteet

Eteläosa

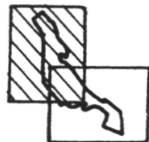

Punkaharjun luonnonsuojelualue

**KARTTA 5
TEKNISET ALUEET**

Pohjoisosa

- Yleinen tie
- Yksityinen tie
- 14 Tiennumero
- P Paikotusalue
- Z Sähkölina
- Kaukolämpöjohto
- Kaapeli
- * * Vesi- ja jätevesiviemäri
- ▲ Vedenottamo
- △ Jätevesipumppaamo

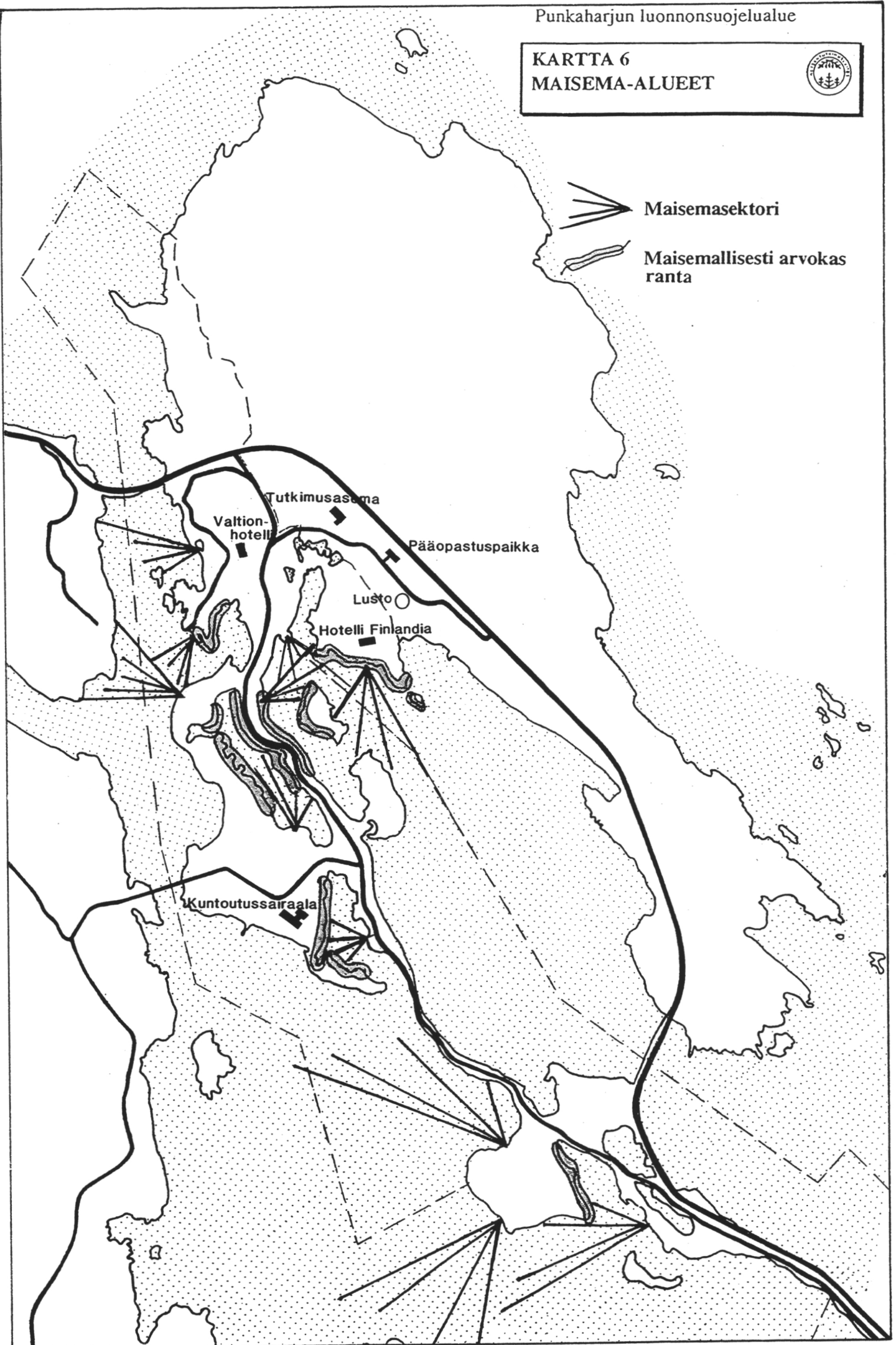
KARTTA 6
MAISEMA-ALUEET

Maisemasektori

Maisemallisesti arvokas ranta

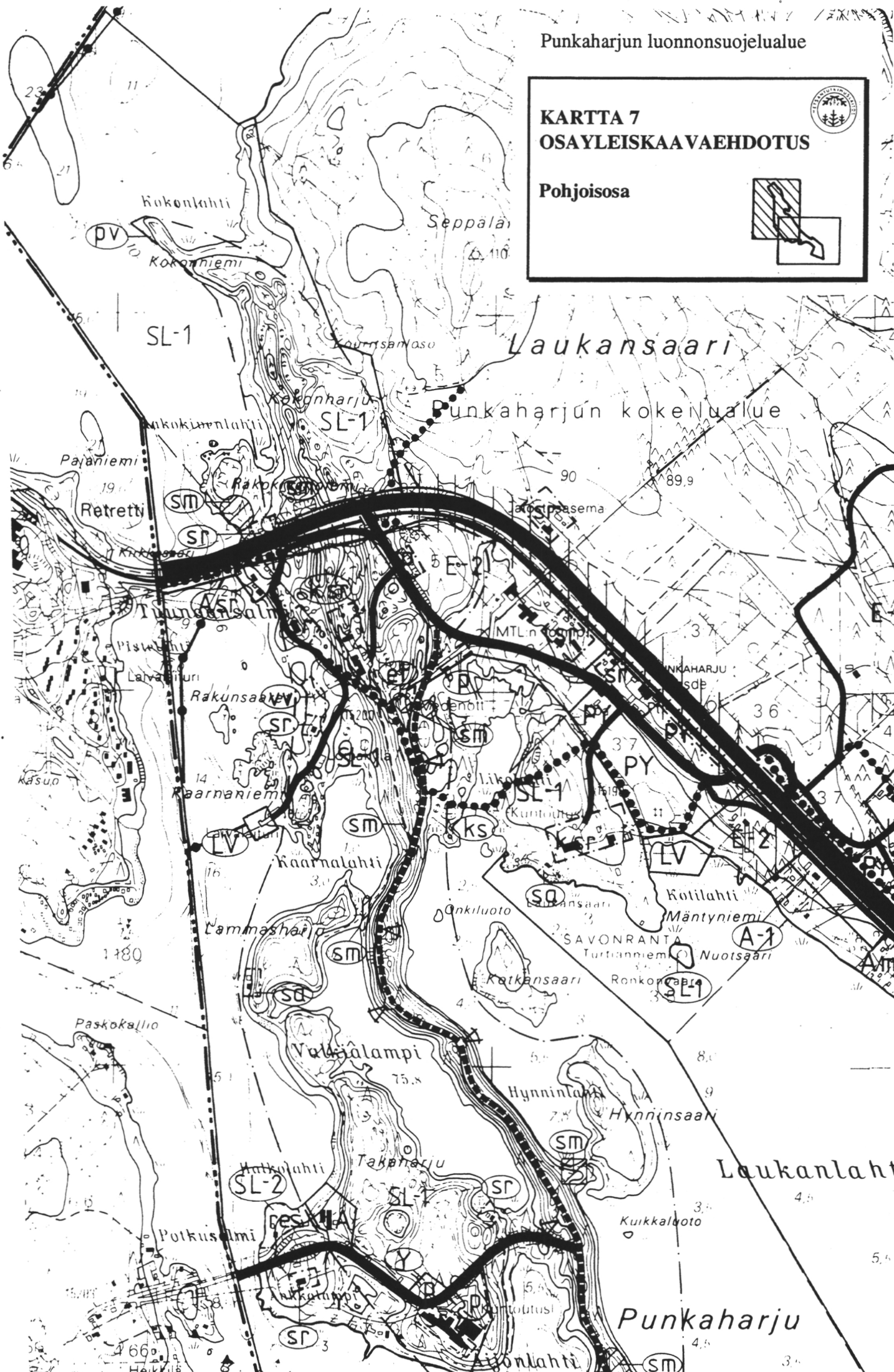

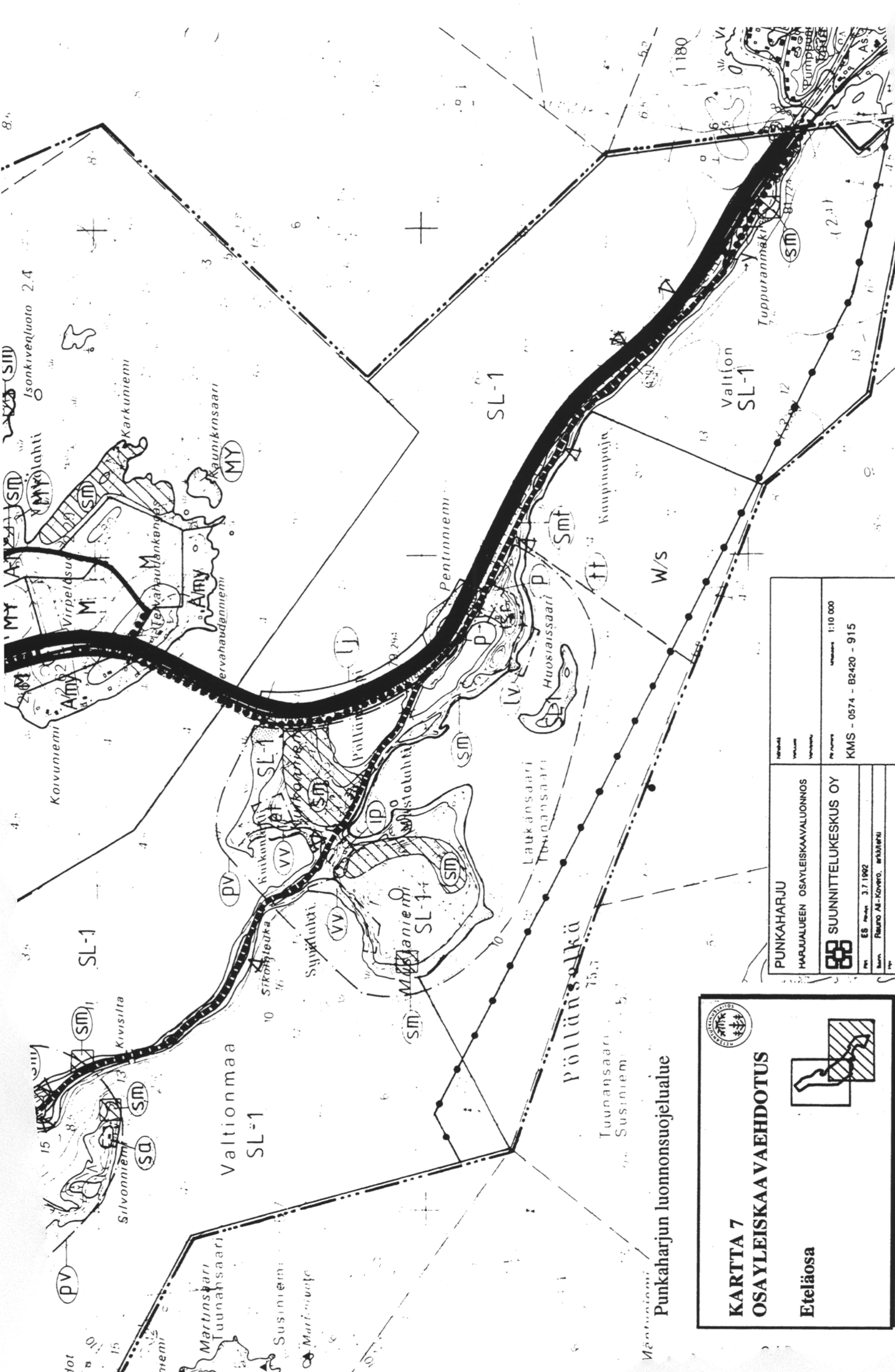
Punkaharjun luonnonsuojelualue

KARTTA 7
OSAYLEISKAAVAEHDOTUS

Pohjoisosa

Punkaharjun luonnonsuojelualue

KARTTA 7
OSAYLEISKAAVAEHDOTUS
Eteläosa

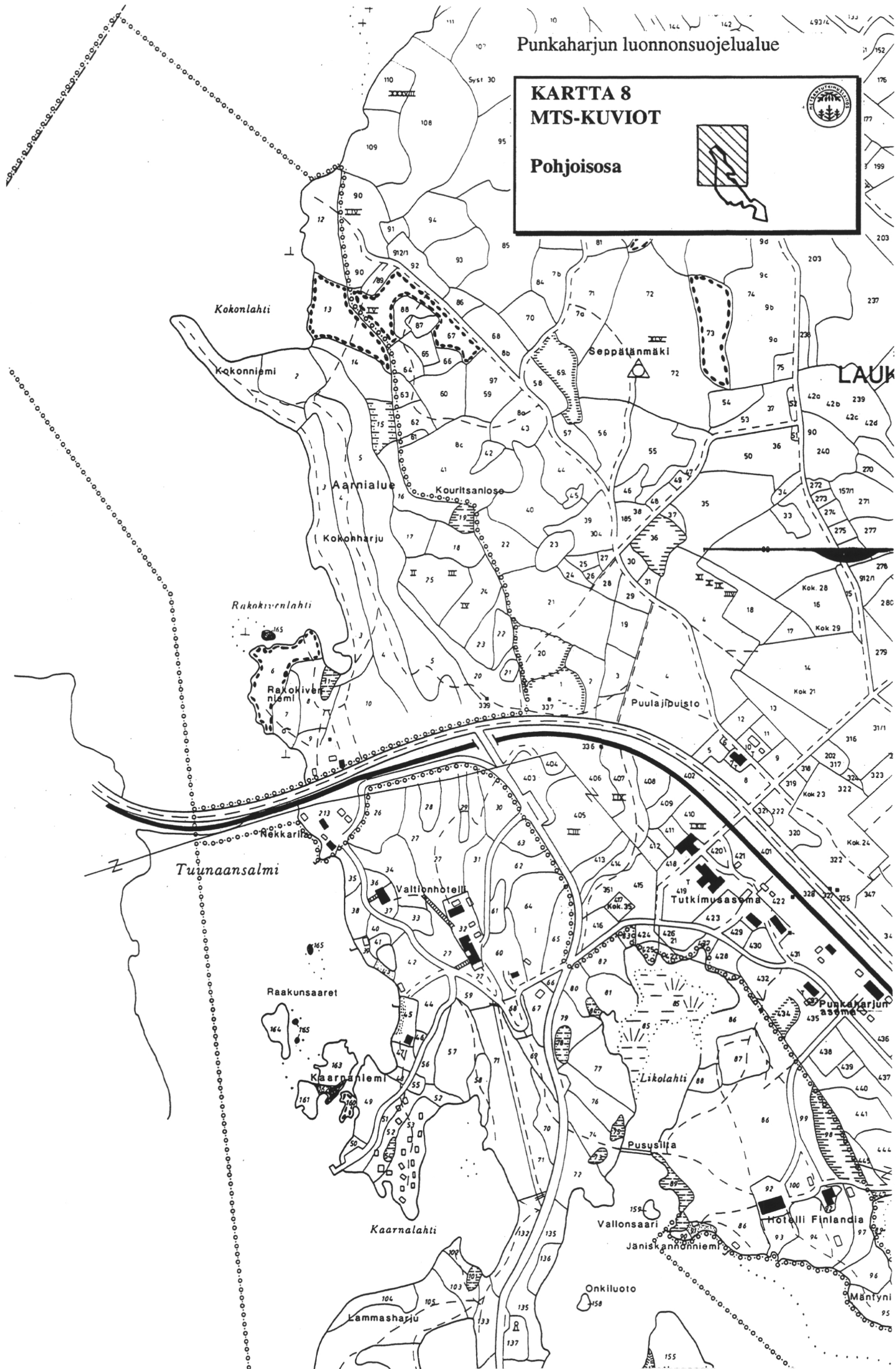
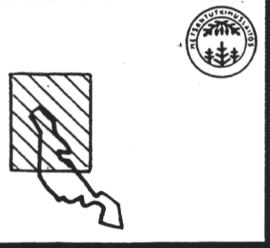

<small>Projektin nimi</small>	PUNKAHARJU
<small>Maastokartta</small>	HARJULUEEN OSAYLEISKAAVALUONNOS
<small>Maastokartan laajuus</small>	
<small>Maastokartan mittakaava</small>	1:10 000
<small>Maastokartan tekijä</small>	KMS - 0574 - B2420 - 915
<small>Maastokartan päiväys</small>	ES - 3.7.1992
<small>Maastokartan tekijä</small>	Raimo Al-Kovero, arkkitehti
<small>Maastokartan tarkastaja</small>	

Punkaharjun luonnonsuojelualue

**KARTTA 8
MTS-KUVIOT**

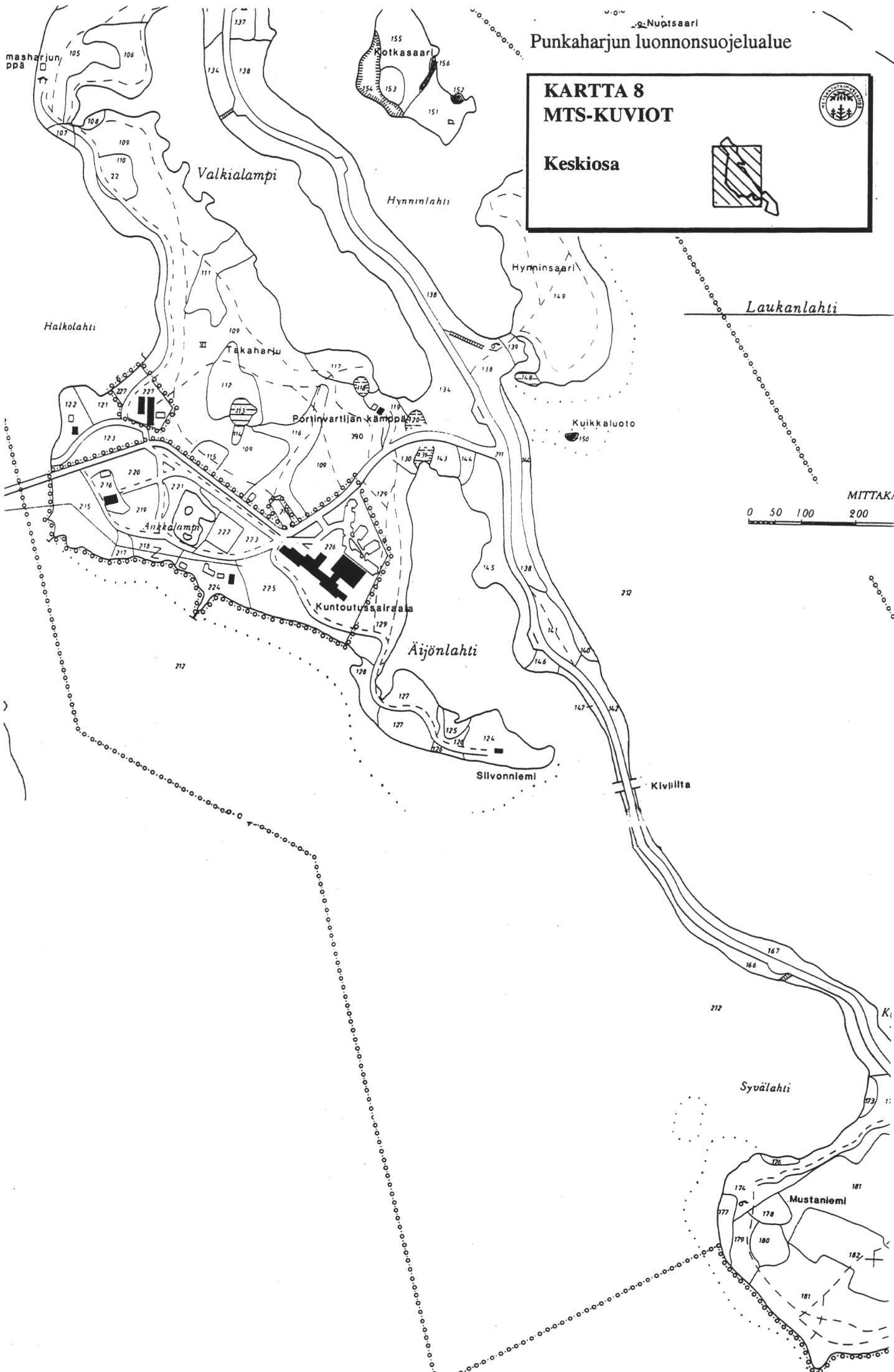
Pohjoisosa

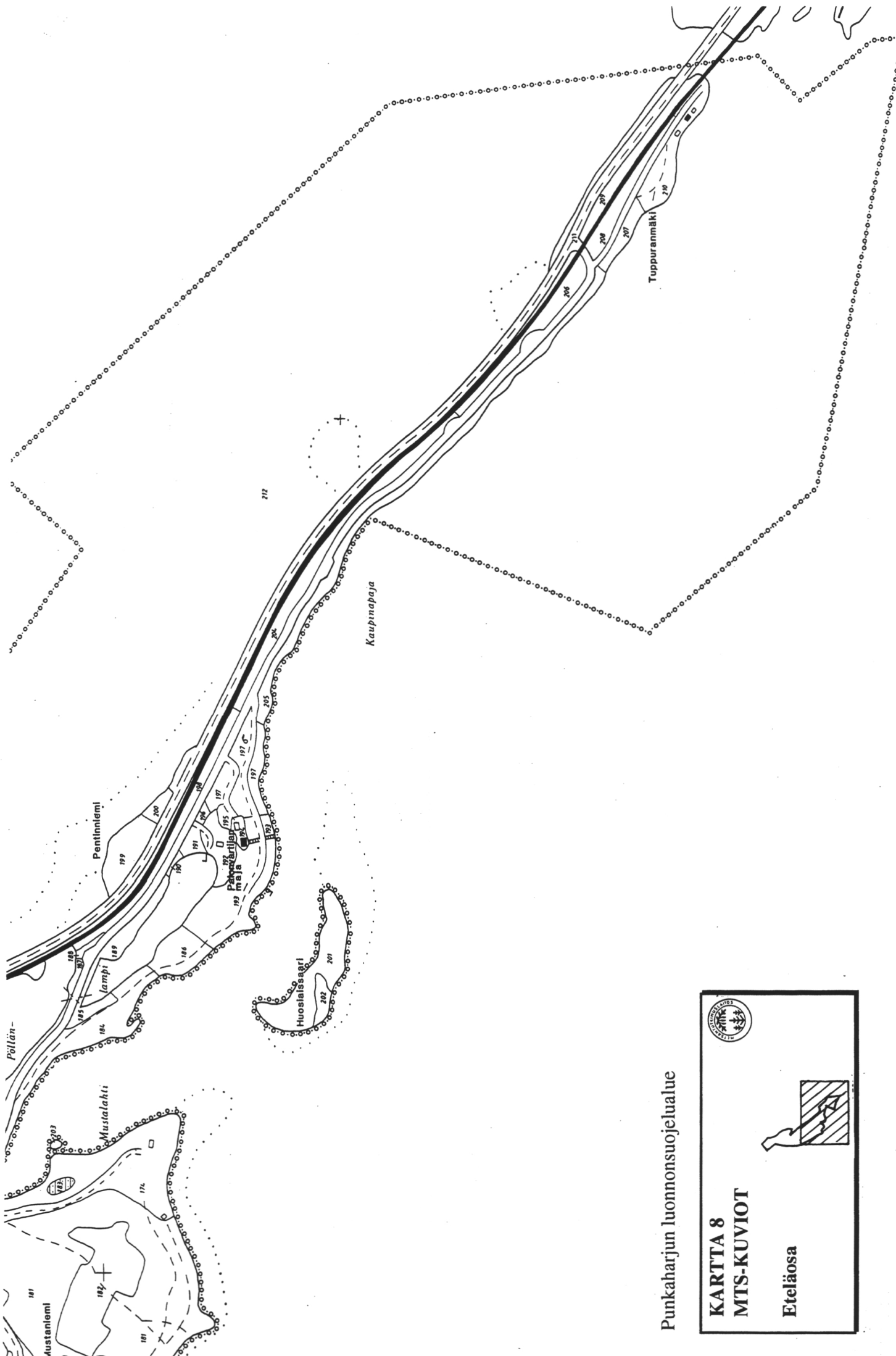

Punkaharjun luonnonsuojelualue

**KARTTA 8
MTS-KUVIOT**

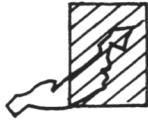
Keskiosa

Punkaharjun luonnonsuojelualaue

KARTTA 8
MTS-KUVIOT

Eteläosa

N:o 137

Laki**Punkaharjun luonnonsuojelualueesta**

Annettu Helsingissä 17 päivänä tammikuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Luonnonsuojelualan perustamistarkoitus

Edustavan pitkittäisharjuselänten ja kansallismaiseaman suojelemiseksi sekä ympäristön- ja metsäntutkimusta, ympäristövalistusta ja luonnonharrastuksen edistämistä varten muodostetaan valtion Punkaharjun kunnassa omistamalle alueelle luonnonsuojelulain (71/23) mukaisesti erityiseksi suojelualueeksi Punkaharjun luonnonsuojelualue.

2 §

Luonnonsuojelualan sijainti ja rajat

Punkaharjun luonnonsuojelualan pinta-ala on noin 679 hehtaaria ja sen rajat on merkitty tämän lain liitteenä olevaan karttaan.

Luonnonsuojelualan rajat on määrättävä noudattaen soveltuvin osin, mitä jakolaissa (604/51) on säädetty rajankäynnistä. Luonnonsuojelualue on merkittävä maastoon siten, että riittävä määrä aluetta osoittavia tunnuskilpiä sijoitetaan luonnonsuojelualueeseen kuuluville maa-alueille. Luonnonsuojelualan rajat vesialueilla merkitään vain karttaan.

3 §

Haltuunotto-oikeus

Luonnonsuojelua valvovalla viranomaisella

Helsingissä 17 päivänä tammikuuta 1991

ja luonnonsuojelualan vartijalla on oikeus ottaa haltuunsa metsästys-, keräily- tai muut välineet, joita on käytetty tai aiotaan käyttää vastoin luonnonsuojelualueella noudatettavia säännöksiä tai määräyksiä. Sama haltuunotto-oikeus koskee myös alueelta luvattomasti pyydettyjä eläimiä ja luvattomasti otettuja kasveja sekä kaikkea muuta sellaista, mitä luonnonsuojelualueelta on kielletty ottamasta tai siellä käyttämästä.

4 §

Alueen liittäminen luonnonsuojelualueeseen

Jos Punkaharjun luonnonsuojelualueeseen rajoittuva alue siirtyy valtion omistukseen, se voidaan liittää luonnonsuojelualueeseen ympäristöministeriön päätöksellä.

5 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

6 §

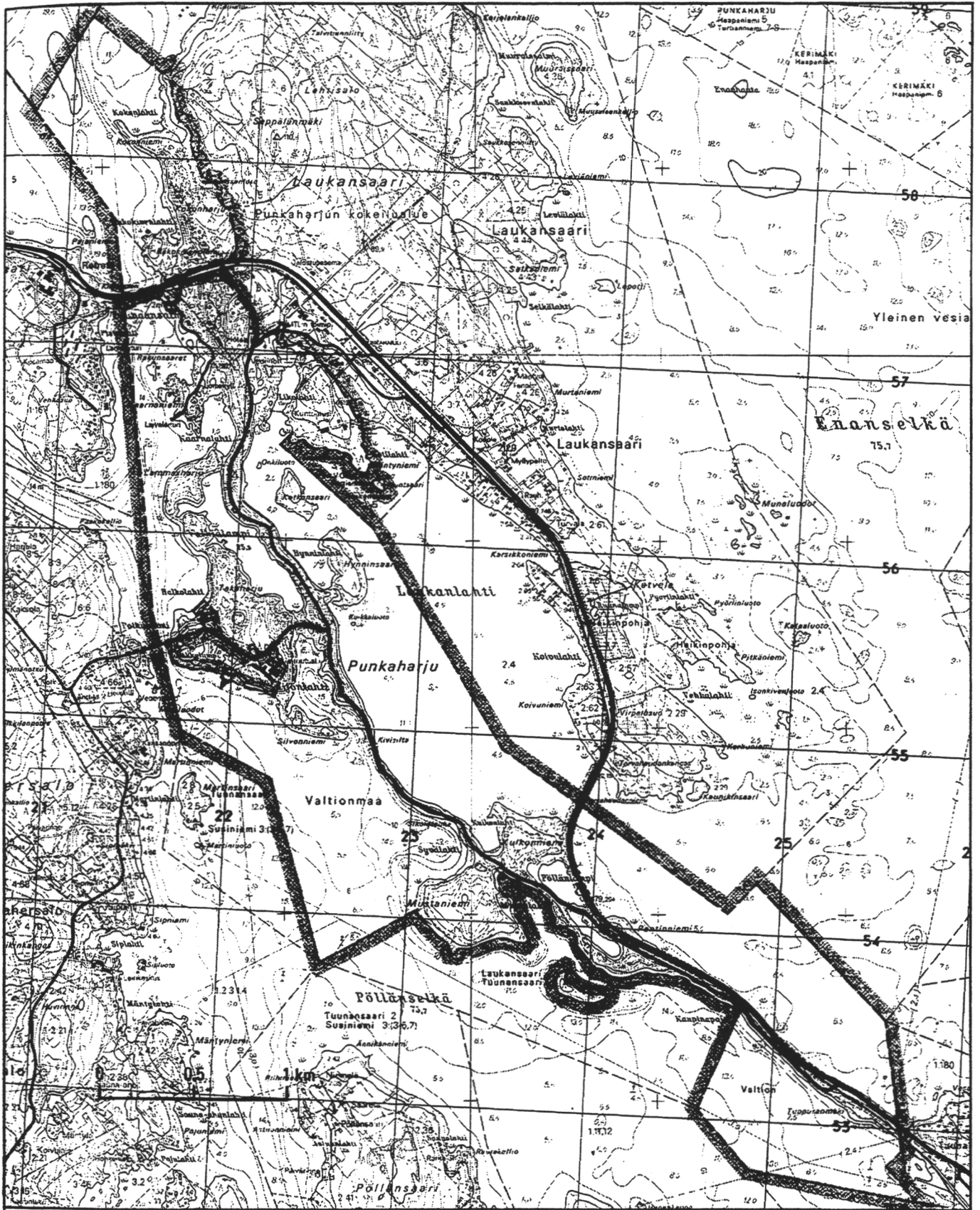
Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1991.

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ympäristöministeri Kaj Bärlund

LIITE PUNKAHARJUN LUONNONSUOJELUALUE
Punkaharju 4124 03

N:o 138

Asetus**Punkaharjun luonnonsuojelualueesta**

Annettu Helsingissä 17 päivänä tammikuuta 1991

Ympäristöministerin esittelystä säädetään 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain (71/23) 2 §:n 2 momentin ja Punkaharjun luonnonsuojelualueesta 17 päivänä tammikuuta 1991 annetun lain (137/91) 5 §:n nojalla:

1 §

Kiellot

Punkaharjun luonnonsuojelualueella ei saa:

- 1) rakentaa rakennuksia, rakennelmia tai teitä;
- 2) ottaa maa-aineksia, vahingoittaa maa- tai kallioperää eikä ojittaa metsää, suota tai muuta aluetta;
- 3) ottaa taikka vahingoittaa puita, pensaita tai muita kasveja tai niiden osia,
- 4) tappaa, pyydystää tai hätyyttää luonnovaraisia selkärankaisia eläimiä tai hävittää niiden pesiä eikä pyydystää tai kerätä selkärangattomia eläimiä;
- 5) nousta maihin, ankkuroida tai pitää venettä taikka laivaa; eikä
- 6) leiriytyä tai tehdä avotulta.

Luonnonsuojelualueella on kielletty muutkin toimet, jotka saattavat vaikuttaa epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan taikka eläin- tai kasvilajien säilymiseen.

2 §

Sallitut toimet

Punkaharjun luonnonsuojelualueella saa sen perustamistarkoituksen mukaisesti:

- 1) rakentaa alueen hoitoa, valvontaa ja tutkimusta, yleisön opastamista, retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten tarpeellisia rakennuksia, rakennelmia ja polkuja;
- 2) poimia marjoja ja ruokasieniä;

3) asianmukaisin toimin hoitaa kulttuurimaisemaa ja palauttaa alueen luontaisen kehityksen edellyttämän luonnontilan;

4) pitää kunnossa rautateitä ja yleisiä teitä sekä entistää ja pitää kunnossa rakennuksia ja rakennelmia;

5) tehdä muinaismuistolain (295/63) mukaisia tutkimuksia;

6) ryhtyä pelastuspalvelun ja palontorjunnan vaatimiin toimiin; sekä

7) kartoittaa ja tehdä maanmittaustöitä.

Paikoissa, jotka on määrätty järjestyssäännössä, saa luonnonsuojelualueella tilapäisesti nousta maihin, ankkuroida tai pitää venettä taikka laivaa sekä tehdä avotulen.

Jos 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu rakennus on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/85) nojalla tai kuuluu rakennushallituksen pitämään varjeltavien rakennusten luetteloon, sen saa entistää tai sitä muuttaa ainoastaan museoviraston hyväksymällä tavalla.

3 §

Metsäntutkimuslaitoksen luvalla sallitut toimet

Punkaharjun luonnonsuojelualueella saa sen perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsäntutkimuslaitoksen luvalla:

- 1) tutkimusta tai muuta tieteellistä tarkoitusta taikka opetusta varten tappaa tai pyydystää eläimiä, ottaa kivennäisnäytteitä ja kerätä käpyjä, siemeniä ja muita metsänjalostukseen

arvittavia puiden osia sekä muita kasveja ja niiden osia ja eläinten pesiä;

2) vähentää kasvi- tai eläinlajin yksilöiden lukumäärää, jos laji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi;

3) kalastaa;

4) tehdä geologisia tutkimuksia ja etsiä malmeja; sekä

5) pitää kunnossa kulkuväyliä, vedenottoita ja vesijohtoja, kaapeleita, sähkö- ja puhelinlinjoja sekä sähkö- ja puhelinlaitteita.

4 §

Hoito- ja käyttösuunnitelma

Punkaharjun luonnonsuojelun alueen hoitoa ja käyttöä varten on laadittava hoito- ja käyttösuunnitelma.

Hoito- ja käyttösuunnitelman perusteet (*runkosuunnitelman*) vahvistaa ympäristöministeriö. Runkosuunnitelmaa vahvistaessaan ministeriö määrää, mitkä runkosuunnitelman nojalla laadittavat *erityissuunnitelmat* on alistettava ministeriön vahvistettaviksi.

5 §

Erityisiä säännöksiä

Säännökset, joiden nojalla eräät toimet Punkaharjun luonnonsuojelun alueella sallitaan, eivät perusta laajempaa oikeutta kuin asianomaisella muuten on.

Ympäristöministeriö voi sallia muitakin kuin 2 ja 3 §:ssä tarkoitettuja toimia, jotka eivät ole ristiriidassa luonnonsuojelun alueen perustamistarkoituksen kanssa ja joita sen asianmukainen hoito tai käyttö edellyttää.

Helsingissä 17 päivänä tammikuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

6 §

Luonnonsuojelun alueen hallinta

Punkaharjun luonnonsuojelun aluetta hallitsee ja hoitaa Metsäntutkimuslaitos lukuun ottamatta yleisiä teitä, joita hallitsee tielaitos, sekä rautatiealuetta, jota hallitsee Valtionrautatiet.

7 §

Tarkemmat määräykset ja ohjeet

Tarkemmat määräykset tämän asetuksen täytäntöönpanosta antaa tarvittaessa ympäristöministeriö.

Ohjeet Punkaharjun luonnonsuojelun alueen rajojen määrittämisestä antaa maanmittaushallitus.

8 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1991.

Luonnonsuojelun alueella olevien vuokra-alueiden vuokrasopimukset jäävät voimaan. Kaarnaniemen lomakylä saa jatkaa toimintaansa, kunnes hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamisajankohtana voimassa oleva vuokrasopimus päättyy. Kuntoutussairaalan sauna Silvonniemessä saa jatkaa toimintaansa kulloinkin voimassa olevan vuokrasopimuksen mukaisesti. Tämä ei estä saunarakennuksen purkamista tai poissiirtämistä Silvonniemestä ennen vuokrasopimuksen päättymistä, jos alueen vuokraaja ja Metsäntutkimuslaitos näin sopivat. Tiehallitus saa leventää valtatieä 14 veden puolelle pengertämällä Punkasalmen ja Kuikonniemen välillä sekä rakentaa uuden tasoliittymän ympäristöministeriön hyväksymään paikkaan.

Ympäristöministeri *Kaj Bärlund*

**Punkaharjun luonnonsuojelualan pinta-alat
metsätaloudentarkastuksen 1988 tietojen pohjalta**

Maankäyttöluokkien jakautuma

	ha	%
Metsämaa	173.06	26.7
Kitumaa	0.62	0.1
Joutomaa	3.55	0.5
Rakennettu maa	2.77	0.4
Liikenteen ym. maa	11.92	1.8
<u>Vesialue</u>	<u>455.64</u>	<u>70.4</u>
Yhteensä	647.56	100

Kasvupaikkaluokat metsämaalla

	ha	%
Lehdot ja lehtomaiset kankaat	4.20	2,4
Tuoreet kankaat	27.43	15.8
Kuivahkot kankaat	139.92	80.9
Kuivat ja karukkokankaat	0.29	0.1
<u>Korvet</u>	<u>1.22</u>	<u>0.7</u>
Yhteensä	173.06	100

Kehitysluokat metsämaalla

	ha	%
Taimikot	4.66	2.7
Nuoret kasvatusmetsät	2.66	1.5
Varttuneet kasvatusmetsät	19.02	11.0
Uudistuskypsät	98.68	57.0
<u>Luontaisesti uudistuvat alat</u>	<u>48.04</u>	<u>27.8</u>
Yhteensä	173.06	100

Maankäyttöluokkien jakautuma aarniosassa

Metsämaa	36.6 ha
Kitumaa	0.1 ha
<u>Joutomaa</u>	<u>2.5 ha</u>
Yhteensä	39.3 ha

Aarniosa muodostaa 20,5 % suojelualan maapinta-alasta.

Lyhyt historiikki Punkaharjusta

Mannerjää perääntyi Etelä-Savon yli arviolta 10 100 - 9 600 vuotta sitten. Punkaharjun suunta osoittaa jään perääntymissuunnan. Harju on kerrostunut matalaan veteen ja vedenpinnan vaihtelut ovat jättäneet merkkinsä sen rinteille. Harjun pituus on 6,6 km ja korkein harjun laki kohoaa n. 25 m Puru- ja Pihlajaveden pinnasta.

Punkaharju oli mannerjäädästä ja muinaisen Suur-Saimaan vesistä vapauduttuaan luontainen kulkuväylä uusille elinalueille leviävillä kasveilla, eläimillä ja viimein ihmiselle.

Rajaseutu

Punkaharjun seutu oli vuosisatoja kahden valtakunnan levotonta rajaseutua. Jo 1100-luvulla savolaiset ja karjalaiset tekivät kilpailevia verotus- ja eräretkiä seudun lapinkyliin ja Puruveden kalaisille rannoille. Pähkinäsaaren rauhassa v. 1323 Ruotsin ja Venäjän välinen raja sovittiin kulkeväksi n. 15 km Punkaharjun länsipuolella, harju jäi siis venäläisille. Uudisasutus levisi kuitenkin piaan rajan yli itään, osittain Ruotsin kruunun kehoituksesta. Tämä johti rajalevottomuuksiin seudulla. Ruotsi yritti turhaan rauhoittaa rajaseutua aloittamalla v. 1475 Olavin linnan rakennustyöt. Viimein vuonna 1595 solmittiin Täyssinässä rauha, jossa valtakuntien välinen raja siirtyi Punkaharjun itäpuolelle, ja näin vastasi paremmin todellista, asutuksen mukaista rajaa.

Venäjän ajaututtua sisäisiin selkkauksiin Ruotsi käytti tilaisuutta hyväkseen ja valloitti osia Venäjältä. Raja siirrettiin Stolbovan rauhassa 1617 Maaselälle, nykyiselle paikalleen. Rajan etäisyydestä huolimatta venäläiset ja karjalaiset tekivät ryöstöretkiä Punkaharjun seudulle.

Vanhimmat Punkaharjulta löydetyt sotavarustukset on ajoitettu 1700-luvun viimeiselle vuosikymmenelle, jolloin Punkaharju - pikku vihan jälkeisten maanluovutusten takia - kuului Venäjän rajaseutuun. Suomen Sodan jälkeen 1809 Suomen alue liitettiin suuriruhtinaskuntana Venäjän keisarikunnan osaksi ja aiemmissa rauhansopimuksissa menetetyt ns. Vanhan Suomen alueet, Punkaharju niiden mukana, palautettiin Suomen yhteyteen 1812.

Luonnonnähtävyys

Keisari Aleksanteri I:n kerrotaan vuonna 1803 Punkaharjun kautta matkustaessaan kehoittaneen säästämään harjun puuston maiseman kauneuden vuoksi, vaikka - tai koska - harju tuolloin oli kaskeamisen ja sotavarustusten rakentamisen takia lähes puuton. Myöhemmin J. L. Runeberg 1839 julkaisemassaan sanomalehtikirjoituksessa kuvaili "ihanaa Pungaharjua, jonka veroista haettaneen turhaan sekä etelästä, että pohjoisesta". Punkaharjun nousu yleiseen tietoisuuteen sattui aikaan, jolloin suomalaiset kiihkeästi etsivät kansallisuustunnetta ja omaa identiteettiään. Niinpä harju onkin jäänyt pysyvästi kuvaksi Suomen kansallismaisemasta.

Matkailun laajentuessa kävi ilmeiseksi, että alueella tarvitaan hotelli. Pohjoista metsänvartijan asuntoa oli jo pitkään käytetty matkailijoiden majoittamiseen, kunnes se viimein jäi yksinomaan matkailukäyttöön Valtionhotellina uuden metsänvartijan asunnon, ns. Punahussilan, valmistuttua vuonna 1880. Hotelli Finlandian rakentaminen aloitettiin 1913 ja se otettiin käyttöön seuraavana vuonna.

Savonlinnan ylä-alkeiskoulun entiset oppilaat tekivät jo vuonna 1877 aloitteen muistopaaden pystyttämiseksi Runebergin kummulle, pitäessään kokoustaan kummulla, jolla Runebergin kerrottiin saaneen innoituksen runoonsa "Heinäkuun 5. päivä". Varoja paaden pystyttämiseen kerättiin yksi markka kultakin lahjoittajalta. Rahasto karttui, mutta sattui vastoinkäymisiäkin; erään rahastonhoitajan mennessä konkursiin hävisi suuri osa siihen mennessä kerätyistä varoista. Vuonna 1935, kun rahaston perustajista enää kolme oli elossa, he kääntyivät Metsätieteellisen tutkimuslaitoksen puoleen pyytäen laitosta ottamaan hoidettavakseen rahaston ja huolehtimaan muistokiven pystyttämisestä kun rahasto olisi kasvanut riittävän suureksi. Viimein vuonna 1939 kummulle nousi 3,5 m korkea kivi, jossa on Runebergin muotokuva medaljongin muodossa ja säe hänen runostaan "Heinäkuun 5. päivä":

" Rannalta tältä palasen
maat' ihanaista isien
sa näet, nuorukainen."

Kruununpuisto

Harjualueen julistamiseen kruununpuistoksi 1840 vaikutti alueen jo tuolloin saama maine nähtävyytenä sekä silloisen Rantasalmen kruununvoudin Zachris Cajanderin esittämä huoli harjun rinteiden ja siten myös harjumaantien vähittäisestä sortumisesta järveen yksityisten tilallisten piittaamattoman kaskeamisen ja metsänhävittämisen vuoksi.

Alue oli isossajaossa v.1837 jaettu kuudelle läheiselle talolle. Kruununvoudi joutui vetoamaan keisari Aleksanteriin ja hänen v. 1803 suullisesti antamaansa suojelumääräykseen, ennen kuin Suomen senaatti kumosi isojakotoimituksen ja 30.10.1840 määräsi, että " koko mainittu harju on valtion laskuun pyykitettävä ja asianmukaisesti hoidettava." Myöhemmin huomattiin,että määräys koski vain kapeinta harjun osaa Runebergin kummulta Punkasalmeen. Vuonna 1843 saatiin kruununpuistoon liitettyä tilusvaihdossa saatu alue, jonka raja kulki Tuunaansalmesta rautatien kohdalta lähelle Likolahden suuta (näitä rajapyykkejä on vielä nähtävissä Likolahden tienoilla).

Luonnonsuojelualueeseen kuuluu myös osia tiloista Tuunala RN:o 5 (Kokonharjunniemi) ja Kotila RN:o 3:7 (Hotelli Finlandian niemi). Tuunalan tila ostettiin valtiolle professori A.F. Nordqvistiltä 25.3.1874 kauppahinnan ollessa 80 520 silloista markkaa. Kotilan tila siirtyi valtiolle julkisessa pakkohuutokaupassa 5.6.1935 O/y Finlandia-Punkaharju A/b:ltä kauppasumman ollessa 600 000 mk.

Alueen hallinta

Punkaharju oli aluksi Mikkelin läänin kuvernöörin alaista maata ja niiden valvonta oli annettu tehtävään sopivaksi katsotulle valtion virkamiehelle. Vuonna 1880 harjun ja siihen liitettyjen alueiden hoito siirrettiin metsähallitukselle. Alueista vastasi tällöin toinen valtion metsänhoidon neuvojista ja vuodesta 1883 läheisen hoitoalueen aluemetsänhoitaja. Metsätyönjohtaja palkattiin 1906 ja palovartijan toimi lakkautettiin.

Suunnitelmallinen metsänhoito aloitettiin 1877 A.G. Blomqvistin metsänhoitosuunnitelman valmistuttua. Tavoitteena oli aukeiden alueiden metsittäminen ja harmaaleppävaltaisten kaskimetsien muuttaminen tuottavampaa puuta kasvaviksi. Nykyisen tutkimuspuiston alueelle istutettiin mm. lehtikuusta.

Harjualueen nykyinen puusto on saanut alkunsa 1800-luvun alkupuolella muutamien kaskeamiselta ja sotavarustusten rakentamiselta säästyneiden mäntyjen levittämistä siemenistä. Puuston pääosa on tällä hetkellä 140 - 170 vuotiasta, yli 200 vuotiaita puita on harvakseltaan. Viimeinen kaski poltettiin Kaarnaniemessä 1914.

Maatalousministeriön päätöksellä 21.12.1923 Punkaharju ja siihen liittyvät valtiolle kuuluvat maat määrättiin Metsätieteellisen koelaitoksen kokeilualueeksi. Taustalla vaikutti aikanaan toteutumatta jäänyt metsänhoitolaitoksen ohjesääntö vuodelta 1859, jonka mukaan : " Jokaiseen lääniin perustettava mallipuisto. Puistossa viljeltävä ulkomaisia puulajeja ja tutkittava metsän kemiallisia ja taloudellisia arvoja."

Suojelu

Kokeilualueen metsiä hoidettiin suunnitelmallisesti ja harjualueen hoidossa tärkeimpinä pidettiin maisemallisia näkökohtia. Vuoden 1926 metsätaloudentarkastuksessa perustettiin Kokonharjun alueelle säästömetsä. Metsäntutkimuslaitoksen johto vahvisti aiemman käytännön vuoden 1951 suojelupäätöksellä, jossa Kokonharjun säästömetsä määrättiin täysin luonnonvaraiseksi ja harjualue puistometsäksi.

Punkaharjun harjualue kuuluu valtioneuvoston vuonna 1984 hyväksymään harjijensuojeluohjelmaan ja vuonna 1988 vahvistetussa Etelä-Savon seutukaavaliiton kolmannessa vaihekaavassa alue osoitettiin SL-merkinnällä luonnonsuojelulainsäädännön nojalla perustettavaksi suojelualueeksi. Laki Punkaharjun luonnonsuojelualueen perustamisesta annettiin 17.1.1991 ja se astui voimaan 1.3.1991.

Punkaharjun luonnonsuojelualan metsienkäsittely metsätaloudentarkastuksissa 1877-1979

- 1877 A.G. Blomqvistin suunnitelma
* kaskiviljelyn ja sotavarustelun hävittämän metsän palauttaminen pääasia
- 1881-82 Rob. Montell'in taloussuunnitelma 20 vuodelle
* ei rauhoitettuja alueita
* Kokonharjulle esitetty apuharvennuksia
* Hakkuut tehtävä varovaisesti, huomioiden harvennusten jälkeinen myrskytuhoavaara.
* Hakkuut tehdään lievinä ja 10 v. kierrolla.
- 1907 John Hackstedtin metsänhoidontarkastus
* MH jätti vahvistamatta ehdotetun 430 m³ hakkuumäärän harjualueella, koska "metsänhoidon tarkoitus Punkaharjulla tulee olla metsän luonnon ihanuuden säilyttäminen ja sen lisääminen".
* Hakkuut on suoritettava mitä suurinta varovaisuutta noudattaen, taloudelliset näkökohdat syrjäyttäen.
- 1916-21 Kartanselitys
* ei rauhoitettuja alueita
* Kokonlahteen laskeva puro merkitty perattavaksi
* Puron varressa mudanottoaikka kuv. 150b
* Tehty vuoden 1907 kartan pohjalta
- 1926 Arne Sandholmin kartanselitys- ja metsänarviokirja
* Kokonharjun säästömetsä 14,35 ha (kuviot 74-81 /1926)
- 1938 Helge Dolkin kartanselitys- ja metsänarviokirja
* Säästömetsää ei erikseen mainittu kartanselityksessä (noudatettu ilmeisesti vuoden 1926 rajausta)
* Harjua mainitaan hoidetun puistona
- 1951 Metsäntutkimuslaitoksen suojelupäätös vahvistaa aiemman käytännön
* Kokonniemen harjualue n.14 ha, täysin luonnonvarainen alue
* Harjualue n. 150 ha puistometsäksi
* Finlandian alue ja lähimetsät puistometsäksi
- 1959 Helge Dolkin ja Yrjö Vuokilan metsätaloussuunnitelma, arviointi Toivo Ryhäsen
* Säästömetsä 15,33 ha
* Harjualue, 151,60 ha varsinaisen hakkuutoiminnan ulkopuolella, esteettisille näkökohdille annettava etusija.
* Tehty vuoden 1938 kartan pohjalta (kuviot 1-3, 135-143).
- 1967 Kalevi Vilénin kartanselitys- ja metsänarviokirja
*Säästömetsä 16,21 ha (kuviot 1-11)
- 1979 Kalevi Vilénin metsätaloussuunnitelma
* Säästömetsä 16,40 ha (kuviot 1-11)
- 1991 Laki ja asetus Punkaharjun luonnonsuojelualueesta

**PUNKAHARJUN LUONNONSUOJELUALUE
KULTUURIHISTORIALLISET SUOJELUKOhteet**

RAKENNUSSUOJELUKOhteet

Punkaharjun luonnonsuojelualan rakennuksista suurin osa on valtion omistamia. Museovirasto on valmistellut valtion omistamien rakennusten suojeluehdotuksen Mikkelin läänin osalta. Ehdotuksessa suojeltavat rakennukset on jaettu asetuksen (480/85) nojalla suojeltaviin tai varjeltaviin kohteisiin. Punkaharjun luonnonsuojelualueelta on esitetty suojeltaviksi tai varjeltaviksi seuraavat rakennukset.

ASETUKSELLA SUOJELTAVAT VALTION OMISTAMAT RAKENNUKSET SRV/S

Kohde	Haltija	Rak.rekisterinVARR no /4. liitekartan osa	Suojelu/ varjeluluokka
Punkaharjun kuntoutussairaala	Rakh	618:023	
- Sairaala 1903		001 pohj. osa	S1
- Asuinrakennus 1927		004 pohj. osa	S2
- Talousrakennus 1927		005 pohj. osa	S2
- Sauna 1927		006 pohj. osa	S2
- Ent. ylilääkärin asunto 1903		007 pohj. osa	S1
- Finlandia -hotelli 1914		013 pohj. osa	S2
Punkaharjun tutkimusalue	METLA	618:001	
- Vierastalo 1908		001 pohj. osa	S2
- Portinvartijan maja 1903		013 pohj. osa	S2
- Pohj. metsänvartijan talo 1880-l.		015 pohj. osa	S2
- Ulkorakennus 1926		016 pohj. osa	S2
Punkaharjun Valtionhotelli	KTM	618:024	
- Valtionhotelli 1845, 1879, 1890-l.		001 pohj. osa	S2
- "Keisarinnan huvila" 1898		003 pohj. osa	S2
- Rantasauna 1910		004 pohj. osa	S2
- Huolto- ja asuinrakennus 1896		005 pohj. osa	S2

VARJELTAVAT VALTION OMISTAMAT RAKENNUKSET SRV/V

Kohde	Haltija	Rak.rekisterinVARR no /4. liitekartan osa	Suojelu/ varjeluluokka
Punkaharjun kuntoutussairaala	Rakh	618:023	
- Asuinrakennus 1932		015 pohj.osa	V2
- Talousrakennus 1930-l.		016 pohj.osa	V2
- Ulkorakennus 1930-l.		017 pohj.osa	V2
Punkaharjun tutkimusalue	METLA	618:001	
- Koulu 1924		017 pohj.osa	V2
- Talousrakennus		018 pohj.osa	V2
Punkaharjun valtionhotelli	KTM	618:024	
- Jääkellari		006 pohj.osa	V2
- Rantapaviljonki		014 pohj.osa	V2

SUOJELUEHDOTUKSEEN LISÄTTÄVÄT VALTION OMISTAMAT RAKENNUKSET SRV/E

Kohde	Haltija	4. liitekartan osa	Ehdotus suojele/ varjeluluokaksi
Punkaharjun rautatieasema	Rakh		
- Asemarakennus 1906-08		Pohj.osa	S1
- Asuinrakennus, makasiini, ulkorakennukset, huvimaja		Pohj.osa	V2
Tuunaansalmen rataavartijan mökki	METLA		
- Asuinrakennus 1906-08		Pohj. osa	V2
- Ulkorakennus		Pohj. osa	V2
- Sauna ja kellari		Pohj. osa	V2

Punkaharjun asema ja rataavartijan mökki eivät ole olleet aikaisemmassa suojelehdotuksessa mukana, koska valtionrautateiden hallinnassa olevat rakennukset on jätetty sen ulkopuolelle. Em. rakennusten hallinta on kuitenkin muuttunut, joten ne kuuluvat ehdotuksen piiriin. Näillä rakennuksilla on huomattavaa kultuurihistoriallista arvoa. Punkaharjun aseman arvo on valtakunnallisestikin niin huomattava, että sen suojele asetuksella on perusteltua. Rataavartijan mökin rakennuksilla on paikallishistoriallista arvoa alueen käyttö- ja liikennehistorian kannalta.

Eteläinen metsänvartijan talo	METLA		
- Asuinrakennus		Eteläosa	V2
- Ulkorakennus		Eteläosa	V2
- Sauna		Eteläosa	V2

Punkaharjun kruununpuiston perustamisen jälkeen rakennettiin puiston pohjois- ja eteläosiin 1840-luvulla puiston vartijoiden asunnot. Pohjoinen metsänvartijan talo oli Punkaharjun valtionhotellin alkusolu. Eteläinen metsänvartijan asunto rakennettiin Pentinniemeen. 1880-luvulla pohjoista metsänvartijaa varten rakennettiin uusi rakennus "Punahussilaksi" kutsuttu talo valtionhotellin tuntumaan. Eteläistä metsänvartijan taloa on myöhemmin laajennettu ja korjattu niin paljon, että sen varhaisempi ulkoasu on hävinnyt. Rakennuksen vaiheet vaatisivat perusteellista selvittämistä. Rakennus tulisi mahdollisuuksien mukaan palauttaa varhaisempaan asuunsa.

MUUT SUOJELTAVAT RAKENNUKSET SR**Kaarnaniemen lomamökit**

Pohj.osa

Punkaharjun valtionhotelli siirtyi vuonna 1942 Lomankäytön Keskusliiton (myöh. Lomaliiton) hoitoon ja käyttöön. Toiminnan laajentuessa tarvittiin hotellin yhteyteen lisämajoitustiloja, joita liitto ei itse pystynyt rakentamaan. Sen vuoksi Suomen Aseveljien liitto rakennutti Kaarnaniemeen vuoden 1943 keväällä yhteensä 8 pientä lomamökkiä, jotka oli suunnitellut arkkitehti Aulis E. Hämäläinen myöhemmin mökkien määrää lisättiin lähes puolella.

Kaarnaniemen mökeillä on kulttuurihistoriallista merkitystä valtionhotellin ja harjun käyttöhistorian kannalta. Ns. sosiaalinen lomatoiminta on tärkeä osa Punkaharjun uudempaa matkailuhistoriaa, jota Kaarnaniemen lomamökit merkittäväällä tavalla ilmentävät.

Suojeluehdotus: Kaarnaniemen mökeistä ainakin vanhemmat tulisi säilyttää. Vuokraajan päätyttyä niiden hallinta olisi perusteltua siirtää valtiolle. Niemen kärjessä lähellä rantaa olevien mökkien siirtäminen uuteen paikkaan olisi maisemallisten syiden vuoksi perusteltua.

Luonnonsuojelualueelta poistettavat rakennukset**Finlandia -hotellin alue**

Hotellin kaakkoispuolella lähellä rantaa oleva 1940-luvulla rakennettu majoitusrakennus tulisi tarpeettomana ja ympäristöön sopimattomana purkaa. Rakennuksella ei ole kulttuurihistoriallista suojeluarvoa.

Potkusalmi

Potkusalmen itärannalla harjun puolella oleva 1960-luvulla rakennettu lossinhoitajan mökki tulisi tarpeettomana ja maisemallisista syistä purkaa. Mökillä ei ole myöskään kulttuurihistoriallista suojeluarvoa. Alue pitäisi palauttaa luonnontilaan eikä alueelle jatkossa tulisi sallia rakentamista. Viereisen kuntoutussairaalan asuntoalueen maisemointia tulisi merkittävästi parantaa.

Mustaniemi

Mustanniemen kaakkoiskärjessä oleva entisen leirintäalueen keittokatos olisi purettava. Katos on huonokuntoinen eikä sillä ole suojeluarvoa.

9.10.1992

Museovirasto/RHO

Matti Laamanen

Rakennussuojelukohteet

Lyhenteiden selitykset

SRV/S	Asetuksella (480/85) suojeltava valtion rakennus (museoviraston ehdotus) 000/SRV/S = numero valtion rakennusrekisterissä VARR
SRV/V	Varjeltava valtion rakennus (museoviraston ehdotus) 000/SRV/V = numero valtion rakennusrekisterissä VARR
SRV/E	Suojeluehdotukseen lisättävä valtion rakennus esitetään suojeltavaksi asetuksella = S, esitetään varjeltavaksi = V
SR	Muu suojeltava rakennus, joka esitetään säilytettäväksi (hallinta muilla kuin valtiolla)
X	Luonnonsuojelualueelta poistettava rakennus
---	Suojelualan raja (ehdotus)
S1	Rakennus suojellaan kokonaan Opetusministeriön 20.11.1985 antaman asetuksen 11 §:ssä tarkoitetut soveltamisohjeet koskevat koko rakennusta.
S2	Rakennus suojellaan osittain Päätöksessä mainitaan erikseen suojeltu rakennuksen osa (esim. ulkoasu, tietyt huonetilat ym.) Opetusministeriön soveltamisohjeet koskevat vain rakennuksen suojeltuja osia. S2 tarkoittaa rakennuksen ulkoasua ellei toisin ole mainittu.
V1	Rakennus varjellaan kokonaan Asetuksen 11 §:ssä tarkoitettuja soveltamisohjeita ei velvoiteta noudatettavan.
V2	Rakennus varjellaan osittain Asetuksen 11 §:ssä tarkoitettuja soveltamisohjeita ei velvoiteta noudatettavan. V2 tarkoittaa, ellei toisin mainita, rakennuksen ulkoasun suojelua.

Rakennuksen varjelusta vastaa haltija. Haltijan tai korjaushuollosta vastaavan on neuvoteltava tarvittaessa museoviraston kanssa. Varjelusta päättävät museovirasto ja rakennushallitus noudattaen soveltuvin osin asetuksen (480/85) säännöksiä.

**PUNKAHARJUN LUONNONSUOJELUALUE
KULTTUURIHISTORIALLISET SUOJELUKOhteet**

I HISTORIALLISEN AJAN KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET SM/H

Kohde	No/merkintä kartalla 4	Toimenpidesuositus
Rakokivenniemi redutti ja valli 1790-luvulta	SM/H 1	Kaatuneiden puiden poisto, opastaulu kohteesta
Kruununpuiston kiviaidan jäännökset Likolahdesta Tuunaansalmen lauttapaikalle 1840-luvulla rakennetun kruununpuiston pohjoisrajan kiviaidan jäännökset	SM/H 2	Kasvillisuuden raivaus, merkintä opastaululla
Punkaharjun vanha maantie Punkasalmesta Tuunaansalmeen harjun kautta 1600-luvulla rakennetun maantien säilyneet jaksot Laukansaaren länsiosassa ja Pentinniemiellä. Tien kiviset reunakaiteet tehty 1700-luvun lopulla ja 1800-luvun alussa.	SM/H 3	Tien kivisten reunakaiteiden kunnossapito, tien hoito ja kunnossapito kevyen liikenteen reittinä, merkintä opastaululla
Silvonniemi Niemen itäkärjessä rannan suuntainen n. 20 m:n pituinen valli 1790-luvulta	SM/H 4	Kasvillisuuden raivaus, merkintä opastaululla
Kirkkoniemi Kivitaipaleen l. Kivisillan pohjoispuolella oleva redutin jäännös, harjun suuntainen n. 150 m pitkä valli ja 15 asuinpaikan (teltpaikan) jäännöstä 1790-luvulta.	SM/H 5	Kasvillisuuden raivaus, ja entisten raivausjätteiden poisto asumusten jäännösten kohdalta, merkintä opastaululla
Pentinniemi Niemen eteläosassa vanhan harjuntien koillispuolella 1790- luvulla rakennettu redutti.	SM/H 6	Kasvillisuuden raivaus ja raivausjätteiden poisto
Tuppuranniemi Harjun eteläpäässä Punkasalmen rannalla oleva redutti sekä asumuksen jäännös sekä maauunin jäänteitä 1790-luvulta. Harjun vanhan tien jäännös redutin itäpuolella harjun rinteellä.	SM/H 7	Kasvillisuuden raivaus, erityisesti tien paikalta ja merkintä opastaululla
Lammasharju Takaharjun parantolan rakentamisen aikoihin rakennettu kaivanto, jolla Takaharju ja Lammasharju oli erotettu harjusta.	SM/H 8	Kohde ei ole muinaismuistolain suojaama muinaisjäännös, mutta sillä on kulttuurihistoriallista arvoa Takaharjun parantolan vaiheiden kannalta. Kasvillisuuden raivaus, merkintä opastaululla

II ESIHISTORIALLISET SUOJELUKOhteet SM/EH

Kohde	No/merkintä kartalla 4	Toimenpidesuositus
Mustaniemi Kivikautinen asuinpaikka (inventoitu 1989)	SM/EH 1	Varattava mahdollisuus asuinpaikan tutkimiseen, suoja-alueen määrittäminen
Hynninlahti Hynninsaareen johtavan kannaksen länsiosassa kolme pyöreää kuoppaa n. 10 m:n matkalla, mahdollisesti pyyntikuoppia (inventoitu 1989)	SM/EH 2	Varattava mahdollisuus asuinpaikan tutkimiseen, koska mm. ajoitus on epävarma, suoja-alueen määrittäminen

III II MAAILMANSODAN AIKAiset PUOLUSTUSVARUSTUKSET SM/SL
Salpa-linja

Kohde	No/merkintä kartalla 4	Toimenpidesuositus
Mustaniemi ja Kuikonniemi Pääasiassa 1941-43 rakennetun Salpa-asemaan I. Salpa-linjan kuuluneita puolustusvarustuksia; juoksuhautoja, korsuja, ilmatorjunta-asemia, joista osa oli jäänyt keskeneräisiksi. Mustaniemen puolella juoksuhautoja on sodan jälkeen täytetty.	SM/SL 1	Erityisesti Kuikonniemen puoleisten linnoituslaitteiden kunnostusta voitaisiin jatkaa, kasvillisuuden ja puuston raivaus näkyvyyden ja liikkumisen parantamiseksi, merkintä opastauluilla
Pentinniemi Niemen eteläosassa harjun tien länsipuolella harjun poikki kaivetun maaleikkauksen jäänteitä sekä kiviarkkoista tehtyjä panssariesteitä.	SM/SL 2	Kasvillisuuden raivaus, merkintä opastaululla (sama taulu viereisen 1700-l:n redutin kanssa)
Laukansaari, Tuunaansalmi Tuunaansalmen etelärannalla entisen ratavartijan mökin itäpuolella olleen harjun poikki tehdyn maaleikkauksen jäännös.	SM/SL 3	Kasvillisuuden raivaus, merkintä opastaululla (yhteinen Rakokivenniemen taulun kanssa)

30.6.1992

Museovirasto/RHO

Matti Laamanen

Muinaisjäännöskohteet ja puolustusvarustukset

Lyhenteiden selitykset

SM/H	Historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös, muinaismuistolain suojaama (ellei erikseen toisin mainita)
SM/EH	Esihistoriallisen ajan muinaisjäännös, muinaismuistolain suojaama
SM/SL	II maailmansodan aikainen puolustusvarustus, Salpa-linja, muinaismuistolaki ei koske näitä kohteita (museoviraston virallinen tulkinta)

PUNKAHARJUN GEOLOGINEN SELVITYS

Jouko Niemelä
Ilpo Kurkinen

Geologian tutkimuskeskus

Punkaharju geologisella kartalla

Punkaharju on noin 7 kilometriä pitkä veden rajoittama harju Pihlajaveden ja Puruveden välillä. Se on osa läpi Savon maakunnan kulkevasta suuresta harjujaksosta, joka alkaa II Salpausselältä (kuva 1) Hirvivaaran ja Satulavaaran mahtavista sora- ja hiekkaselänteistä. Harjujakso jatkuu edelleen Soidinkankaan ja Palaneenkankaan selänteiden välistä Haukiharjuna ja Pakkasharjuna ("Pikku Punkaharju") ja tulee Punkaharjun kirkonkylään, josta varsinaisen Punkaharjun osuus alkaa (kuva 2). Punkaharju jatkuu vielä Kokonharjun nimisenä Laukansaaren länsirannalle, missä harjujakso painuu Kokonselällä vedenpinnan alle. Jakso jatkuu Kokonselän jälkeen Nunnaniemenä ja Hattuharjuna. Tämä mahtava harjujakso kulkee edelleen Savonlinnan itäpuolitse Haukivettä tai sen rantaa pitkin Rantasalmelle, Joroisiin ja Jäppilään, missä on jakson mahtavin harjukokonaisuus nimeltään Tervaruukinsalo.

Punkaharjun syntyhistoria

Punkaharju on syntynyt runsaat 10 000 vuotta sitten jääkauden lopulla. Kun mannerjäätikön reuna alkoi jäätikön sulamisen vuoksi perääntyä pohjoiseen II Salpausselältä (kuva 1), muodostui jäätikön valtavista sulamisvesistä jäätikköjokia, jotka nyt näkyvät geologisella kartalla katkeilevia jokia muistuttavina harjujaksoina. Jäätikköjoet virtasivat jäätunneleissa useita satoja metrejä paksun jäätikön pohjalla. Jäätunneli, johon Punkaharju muodostui, oli varsin leveä, 800—1000 metriä ja korkeutta sillä oli useita kymmeniä metrejä. Sulamisvedet virtasivat tunnelissa erillisten uomien kautta ja uomien välillä oli jääpilarit. Nämä jääholvit ja -pilarit näkyvät Punkaharjun karttavassa siten, että harju jakautuu useassa kohdassa kolmeksi selännejonoksi (kuva 2).

Keskellä on kapea ja teräväselkäinen Punkaharju, länsipuolella Huosiaissaaren—Mustaniemen—Silvonniemen—Takaharjun—Lammasharjun—Kaarnaniemen selännejono ja itäpuolella Pentinniemen—Kuikonniemen—Hynninsaaren—Kotkansaaren jono. Kun jääholvit vähitellen sulivat, jäi niiden kohdalle harjunojen välille pitkiä painanteita.

Punkaharju on kasaantunut jäätikköjoen kuljettamasta ja lajittelemasta somerosta, sorasta ja hiekasta eli harjuaineksesta joko jäätikkötunnelin sisään tai suistona tunnelin suulle. Karkeudeltaan samanlaiset harjuainekset esiintyvät yleensä samoissa kerroksissa. Punkaharjun syvimät osat kalliota vastassa ovat lohkareita, kiviä ja soraa. Harjun pintaosat ja liepeet ovat etupäässä hiekkaa. Harjuainekseen hautautui myös tunnelista irronneita jäälohkareita, joista suurimmat olivat läpimitaltaan 100—400 metriä. Kun lohkarit vähitellen sulivat, syntyi näihin kohtiin harjukuoppia eli suppia, joita ovat Takaharjun keskellä oleva syvä painanne ja Ankkalampi Takaharjun eteläpäässä. Kokonharjun alueella on komea supprien muodostama monimuotoinen rykelmä.

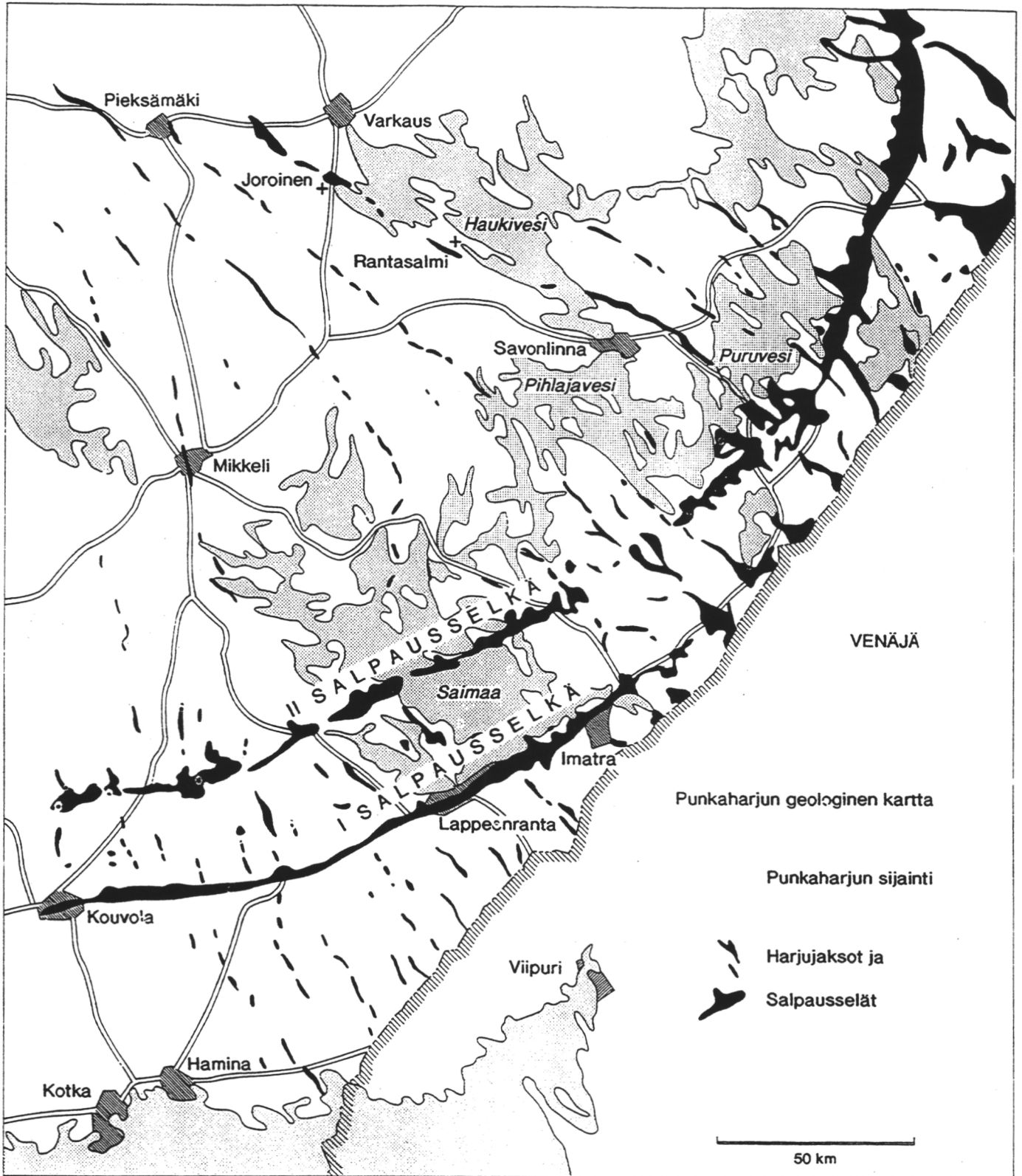
Punkaharjun syntyaikana koko Itämeri oli patoutunut suureksi Baltian jääjärveksi, jota pohjoisessa rajoitti Salpausselkien suuntaisena mannerjäätikön reuna. Silloisen Baltian jääjärven Punkaharjun seudulle jättämät rantamerkit ovat maankohoamisen vuoksi nykyisin 108—110 metriä merenpinnan yläpuolella. Tähän aikaan koko Punkaharju oli vielä veden alla. Noin 8 000 vuotta sitten mannerjäätikön jo hävittyä alueelta syntyi Savoan Suur-Saimaan monisokkeloinen järvi, jonka vedet laskivat Päijänteen vesistön kautta Pohjanlahteen. Vasta 5 500—6 000 vuotta sitten Punkaharjua ympäröivä Suur-Saimaa alkoi purkaa vetensä Kymijoen reitin kautta Suomenlahteen. Tämä johtui siitä, että maankohoaminen oli voimakkaampaa järvioltaan luoteisosassa kuin eteläpäässä, jolloin allas kallistui. Lopulta 5 000 vuotta sitten Suur-Saimaan vedet murtautuivat Imatran kautta Vuokseen ja edelleen Laatokkaan. Vasta nyt Punkaharju hahmottui nykyiseen muotoonsa. Suur-Saimaan eri vesivaiheiden rantamerkkejä tavataan myös Punkaharjulla. Selvimmät rantamerkit ovat 82—83 metrin korkeudella.

Punkaharju kuuluu Suomen kansallismaisemiin

Punkaharju on Suomen tunnetuin harju. Siihen on vaikuttanut oleellisesti sen sijainti vesien välissä, jolloin harju erottuu erityisen selvästi maisemassa. Tosin Suomessa on useita kymmeniä muita Punkaharjun tyyppisiä harju-vesistöyhdistelmiä, joitten maisemalliset arvot on myös tunnustettu. Niistä useimmat kuuluvat Valtioneuvoston vahvistamaan valtakunnalliseen harjujen suojeleohjelmaan. Näistä mainittakoon 10 km pitkä Asikkalan Pulkkilanharju Päijänteen eteläosassa, Kyynäränharju Liesjärven kansallispuistossa Tamme-
lassa, Korkeasärkkä Ilomantsin Petkeljärven kansallispuistossa ja Tiilikkejärven harju samannimisessä kansallispuistossa Rautavaaralla.

Kuva 1. Punkaharjun sijainti (GTK)

Kuva 2. Geomorfologinen kartta (Ari Lyytikäinen)

MERKKIEN SELITYS

- HARJUSELÄNNE
- HARJUDELTA, HARJU LAAJENTUMA
- HARJUKUMPU
- HARJUNUODOSTUMAN LIEVEOSA
- HARJUKUOPPA, SUPPA
- AVOIN HARJUKUOPPA TAI -HAUTA
- HIEKKARANTA - RANTAVALLI
- RANTATÖRMÄ JA -TASANNE
- TOMBOLO - "VEIKANNAT"
- HIEKKASÄRKÄ
- SULAMISVESIUOMA, RAVIINI
- KALLIOPALJASTUMA, -KOHOUAMA
- TIELEIKKAUS
- PENGER
- SORAKUOPPA
- SUO, VESIALUE
- HOREENIPEITE, OSITTAIN LAJITUTTU MAASTA

PUNKAHARJUN GEOMORFOLOGIA		a 1:10000	
VESI- JA YMPÄRISTÖHALLITUS		Suomenmaa	
Toukokuu-KARJALAN VESI- JA YMPÄRISTÖHALLITUS		Ari Lyytikäinen	

VYH 39.089

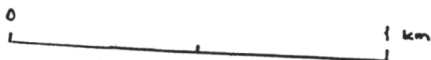
75,7

Mustaniemi

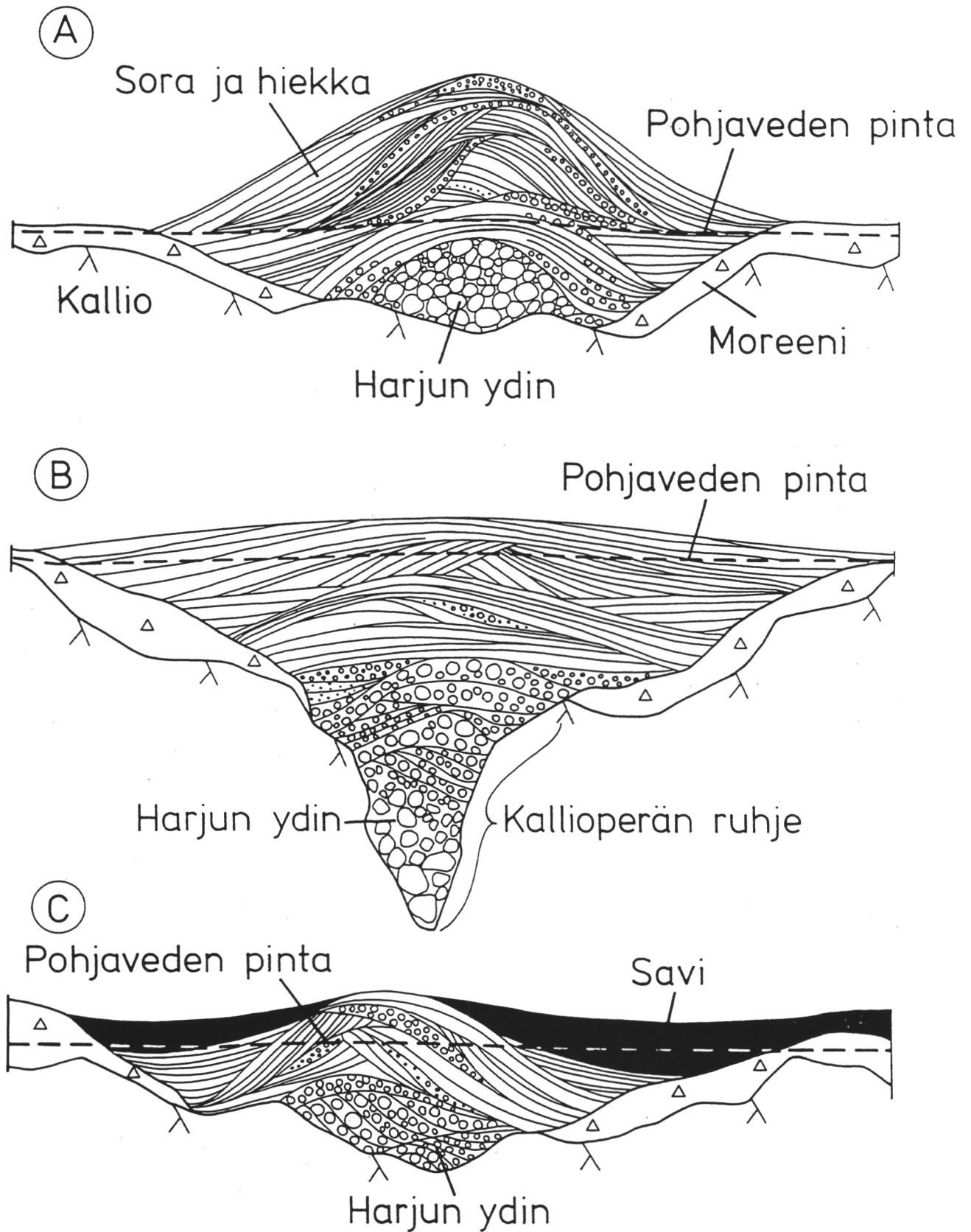
Kuikonniemi

Pentinniemi

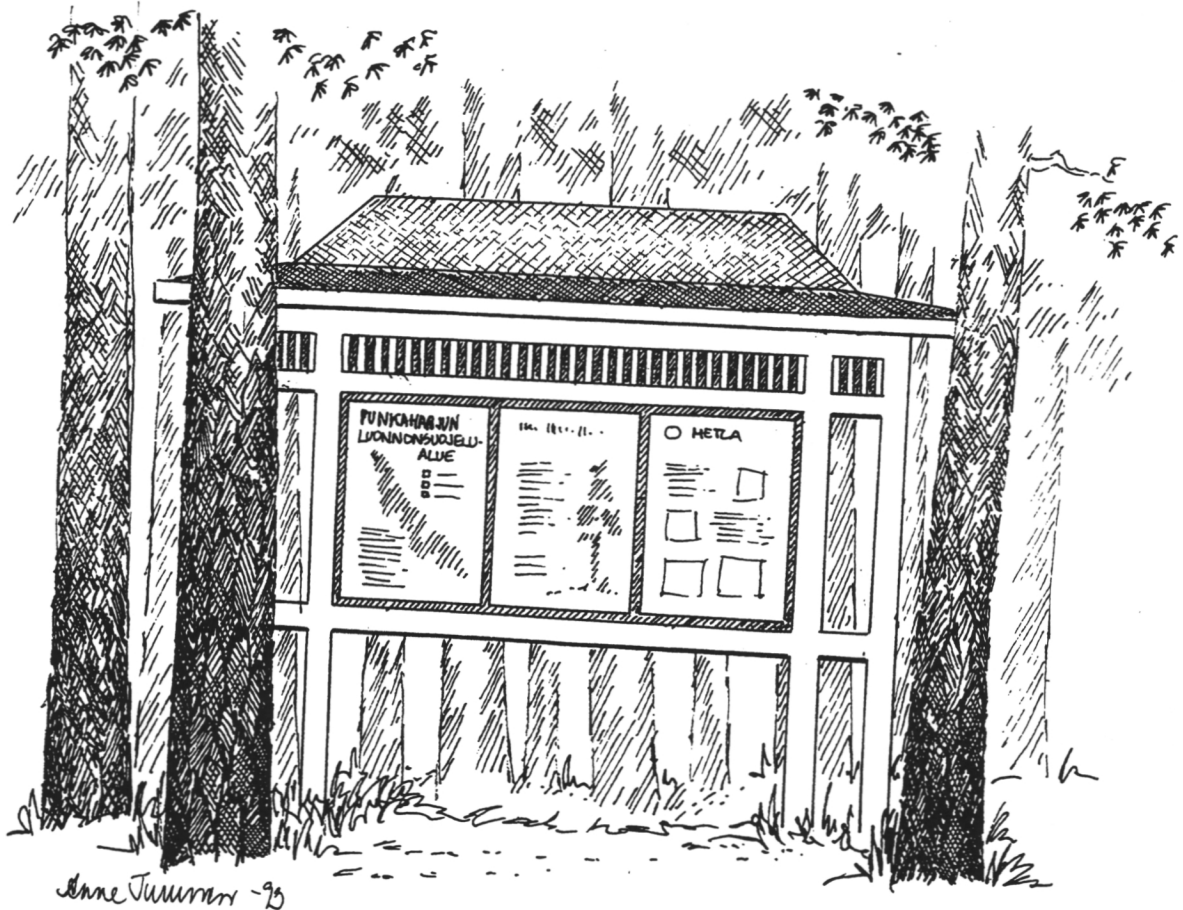
Tuppurämäki

Harjujen kerrosrakenteita

Rakenne-esimerkki

METSÄNTUTKIMUSLAITOS
TUTKIMUSALUETOIMISTO

Vantaa 3.12.1986

Nro 16895/128/86

Vilite TAT:n kirje 16786/128/86
11.11.1986

Asia luonnonsuojelualueiden rajamerkin-
nät

Hoitoalueet
Tutkimusalueet
Luonnonsuojelualueet

Viitekohdassa mainitulla kirjeellä tutkimusalueoimisto antoi ohjeet valtion omistamille alueille perustettujen luonnonsuojelualueiden rajojen merkitsemisestä annetun lain (449/82) nojalla asennettavista rajamerkeistä. Merkin-
nät koskevat kansallis- ja luonnonpuistoja sekä soidensuojelualueita.

Yhtenäistä rajojen merkintää on kuitenkin syytä jatkaa myöskin muilla Metsän-
tutkimuslaitoksen luonnonsuojelualueilla.

Asetuksella perustettu Vaisakon luonnonsuojelualue ja lääninhallituksen päätöksellä perustetut muut Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa oleva muut
suojelualueet merkitään luonnonsuojelualue -kilvellä, joka on väriltään
vihreä ja josta puuttuu kruunukuvio. Rajamerkki on kooltaan vastaava kuin
kansallis- ja luonnonpuistojen rajamerkki (liite).

Kilven yläpuolelle merkitään Metsäntutkimuslaitoksen kilpi, kuten se viite-
kohdan ohjekirjeessä on sanottu.

Kilpien tarve pyydetään ilmoittamaan varastomestari Tauno Niskaselle yhteis-
tilausta varten.

Ylimetsänhoitaja

Reino Saarnio

Metsänhoitaja

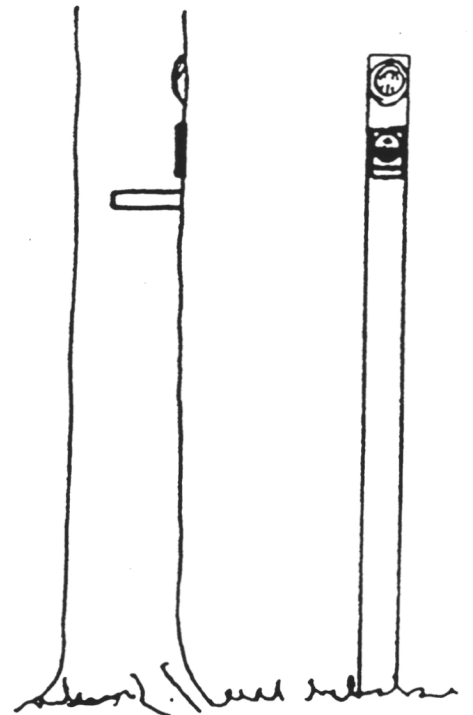

Eino Piri

TIEDOKSI: Tauno Niskanen
Tiedotus/Erkki Oksanen

∅ 9 cm

3 cm

mittakaava 1 : 10

METSÄNTUTKIMUSLAITOS**Määräys** 20.12.1993 **Nro JS6****Sisältöalue**Punkaharjun luonnonsuojelun alueen
järjestyssääntö**Säännökset, joihin toimivalta
perustuu**Luonnonsuojelulaki 71/23, 3 §,
muut L 672/91, 16d §**Kohderyhmät**Punkaharjun luonnonsuojelun alueen
kävijät ja käyttäjät**Voimassaoloaika**

20.12.1993 – toistaiseksi

PUNKAHARJUN LUONNONSUOJELUALUEEN JÄRJESTYSSÄÄNTÖ

Metsäntutkimuslaitos on luonnonsuojelulain (71/23) 3 §:n ja luonnonsuojelulain muutoksen (672/91) 16d §:n nojalla antanut päätöksellään 20.12.1993 Punkaharjun luonnonsuojelun alueen järjestyssäännön.

Punkaharjun kunnassa sijaitseva Punkaharjun luonnonsuojelun alue on perustettu 1.3.1991 lailla 137/91 ja sen rauhoituksesta, hallinnasta ja hoidosta on säädetty asetuksella 138/91. Järjestyssääntöön on otettu em. laista ja asetuksesta sekä luonnonsuojelulaista (71/23) ja kalastuslaista (286/82) johtuvat määräykset. Lisäksi järjestyssäännössä on määräyksiä, jotka Metsäntutkimuslaitos on luonnonsuojelun alueen hallinnasta vastaavana viranomaisena maanomistajan ominaisuudessa oikeutettu ja velvollinen antamaan. Järjestyssääntö koskee myös alueita, jotka myöhemmin liitetään luonnonsuojelun alueeseen. Luonnonsuojelun alue on merkitty maastoon järjestyssäännön liitteessä esitetyin rajamerkein.

Punkaharjun luonnonsuojelun alue on perustettu edustavan pitkittäisharjuselänteiden ja kansallismaiseman suojelemiseksi sekä ympäristön- ja metsäntutkimusta, ympäristövalistusta ja luonnonharrastuksen edistämistä varten.

1. Yleiset säännökset

Luonnonsuojelualueella ei saa harjoittaa luontoa, maisemaa tai muuta ympäristöä muuttavaa tai häiritsevää toimintaa. Kiellettyä on siten

- luonnon roskaaminen ja saastuttaminen,
- maa- ja kallioperän vahingoittaminen, kivien ja maa-ainesten ottaminen ja siirtely,
- kasvillisuuden vahingoittaminen, elävien ja kuolleiden kasvien, kasvinosien, syötäväksi kelpaamattomien sienien tms. ottaminen,
- metsästys ja muu eläinten tappaminen, pyydystäminen ja häytyttäminen sekä pesien häirintä ja hävittäminen kohdassa 5 mainituin poikkeuksin,
- leiriytyminen ja avotulen teko,
- luonnonsuojelualueella olevien koealojen, muinaismuistojen, rakennusten, opasteiden tai muiden rakennelmien turmeleminen,
- muita kävijöitä häiritsevä toiminta sekä koirien, kissojen ja muiden kotieläinten päästäminen vapaaksi luonnonsuojelualueelle.

2. Liikkumisoikeudet

Luonnonsuojelualueella saa liikkua vapaasti jalkaisin ja talvella hiihtäen. Yleisillä teillä liikkuminen on sallittu niin kuin niistä on erikseen säädetty. Pyöräily ja moottoriajoneuvolla liikkuminen on lisäksi sallittu maastossa olevan ohjeistuksen mukaisesti tämän järjestyssäännön karttaan merkityillä teillä ja reiteillä sekä seuraavissa poikkeustapauksissa: vuokratun venepaikan haltija saa ajaa venepaikan äärelle; Lammasharjulle saa ajaa Metsäntutkimuslaitoksen luvalla; Silvonniemen saunan käyttäjä saa ajaa Silvonniemelle. Maastopyöräily, ratsastus ja ilma-alusten laskeutuminen on kielletty.

Vesialueilla saa liikkua vesikulkuneuvolla lukuunottamatta huviajelua vesiskootterilla tai vastaavalla. Ankkurointi sekä rantautuminen ja maihinnousu on sallittu vain tämän järjestyssäännön liitekartassa osoitetuilla paikoilla.

Metsäntutkimuslaitos voi päätöksellään perustaa luonnonsuojelualueelle tilapäisiä rajoitusosia suojelu-, tutkimus- tai muita tarkoituksia varten. Tilapäiset rajoitusosat ja niillä voimassa olevat määräykset merkitään maastoon.

3. Marjastus, sienestys ja kalastus

Luonnonsuojelualueella saa marjastaa ja poimia ruokasieniä

Luonnonsuojelualueen vesialueilla on onkiminen ja pilkkiminen sallittu kalastuslain (286/82) 8 §:n 1 momentin ja 9 §:n mukaisesti. Muu kalastus on sallittu vain Metsäntutkimuslaitoksen kirjallisella luvalla ja siinä mainituin ehdoin. Kalastuslupa haetaan Punkaharjun tutkimusasemalta.

4. Metsäntutkimuslaitoksen luvalla sallitut toimet

Metsäntutkimuslaitos voi myöntää luvan tieteellisessä tai opetuksellisessa tarkoituksessa tapahtuvaan tutkimus- ja koetoimintaan, näytteiden ottoon sekä muihin luonnonsuojelualueesta annetun asetuksen (138/91) 3 §:n mukaisiin toimiin, sikäli kun se ei vaaranna luonnonsuojelualan perustamistarkoitusta. Matkailuun liittyvä tai muu yritystoiminta, urheilukilpailuiden, yleisötapahtumien ja vastaavien tilaisuuksien järjestäminen on niinkään sallittu vain Metsäntutkimuslaitoksen luvalla.

Luonnonsuojelualueelle kaatuneen, luvallisesti muualla metsästetyn riistaeläimen noutaminen on sallittu sen metsästäjälle, kuitenkin niin, että suojelualan muita rauhoitusmääräyksiä noudatetaan. Metsästyksen yhteydessä haavoittunutta eläintä voidaan jäljittää vain Metsäntutkimuslaitoksen luvalla ja ohjeiden mukaan.

Lupaa näihin tai muuhun järjestyssäännössä poikkeavaan toimintaan haetaan kirjallisesti Metsäntutkimuslaitoksen Punkaharjun tutkimusasemalta.

5. Muita määräyksiä

Luonnonsuojelualan rauhoitusmääräykset eivät rajoita asianomaisia viranomaisia näiden suorittaessa alueen valvontaa, hoitotoimia tai muita virkatehtävien hoitoon liittyviä toimia luonnonsuojelualueella. Rauhoitusmääräykset eivät estä luonnonsuojelualueesta annetun asetuksen (138/91) 2 §:n mukaisia viranomaisten, laitosten tms. toimenpiteitä.

Luonnonsuojelualan valvojan tehtävänä on huolehtia siitä, että alueella noudatetaan siitä annettuja säännöksiä. Valvoja voi antaa luonnonsuojelutarkoituksessa tähän järjestyssääntöön perustuvia määräyksiä, joita kävijäin on noudatettava.

Luonnonsuojelua valvovalla viranomaisella ja luonnonsuojelualan valvojalla on lain 137/91 mukaan oikeus ottaa haltuunsa metsästys-, keräily- tai muut välineet, joita on käytetty tai aiotaan käyttää vastoin luonnonsuojelualueella noudatettavia säännöksiä tai määräyksiä. Haltuunotto-oikeus koskee myös luonnonsuojelualueelta luvattomasti pyydettyjä eläimiä ja sieltä otettuja kasveja sekä kaikkea muuta sellaista, mitä luonnonsuojelualueelta on kielletty ottamasta tai siellä käyttämästä.

Luonnonsuojelualueesta annetun asetuksen (138/91) ja tämän järjestyssäännön sisältämät säännökset, joiden nojalla eräät toimet luonnonsuojelualueella sallitaan, eivät perusta kenellekään laajempaa oikeutta kuin mitä asianomaiselle muuten kuuluu.

Rikkomukset luonnonsuojelualan järjestyssääntöä tai luonnonsuojelulain tarkoittama rauhoitusmääräystä vastaan rangaistaan luonnonsuojelulain (71/23) nojalla, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

Lisätietoja

Järjestyssääntö ja siihen liittyviä lisätietoja on saatavissa Metsäntutkimuslaitoksesta seuraavista paikoista:

Punkaharjun tutkimusasema ja tutkimusalue

Finlandiantie 18

58450 Punkaharju 2

puh. (957) 644 241

Luonnonsuojelualan vastaava valvoja: Antero Mikkola,
tutkimusalueen esimies

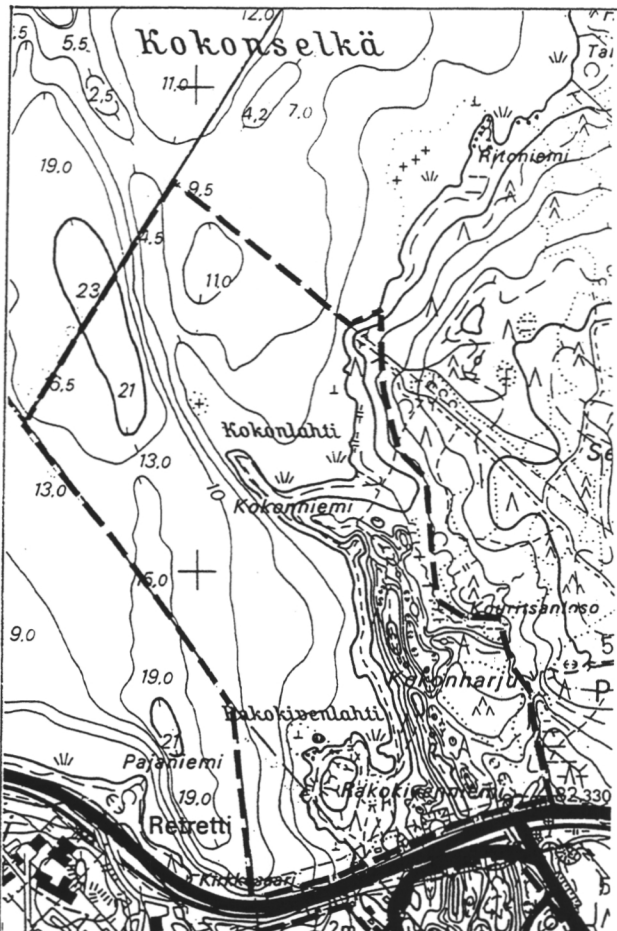
Tutkimusmetsäpalvelut

Jokiniemenkuja 1

01300 Vantaa

puh. (90) 857 051

- LIITE: Punkaharjun luonnonsuojelualan kartta
- yleiset tiet
  - yksityiset tiet ja reitit, joilla moottoriajoneuvolla ajo / pyöräily sallittu
  - ankkuripaikka
  - rantautumis- ja maihinnousupaikat
  - luonnonsuojelualan rajamerkit maastossa

PUNKAHARJUN LUONNONSUOJELUALUE
Järjestyssääntö

- luonnonsuojelualan raja
- yleinen tie
- yksityinen tie
 – moottoriajoneuvolla liikku-
 minen sekä pyöräily sallittu

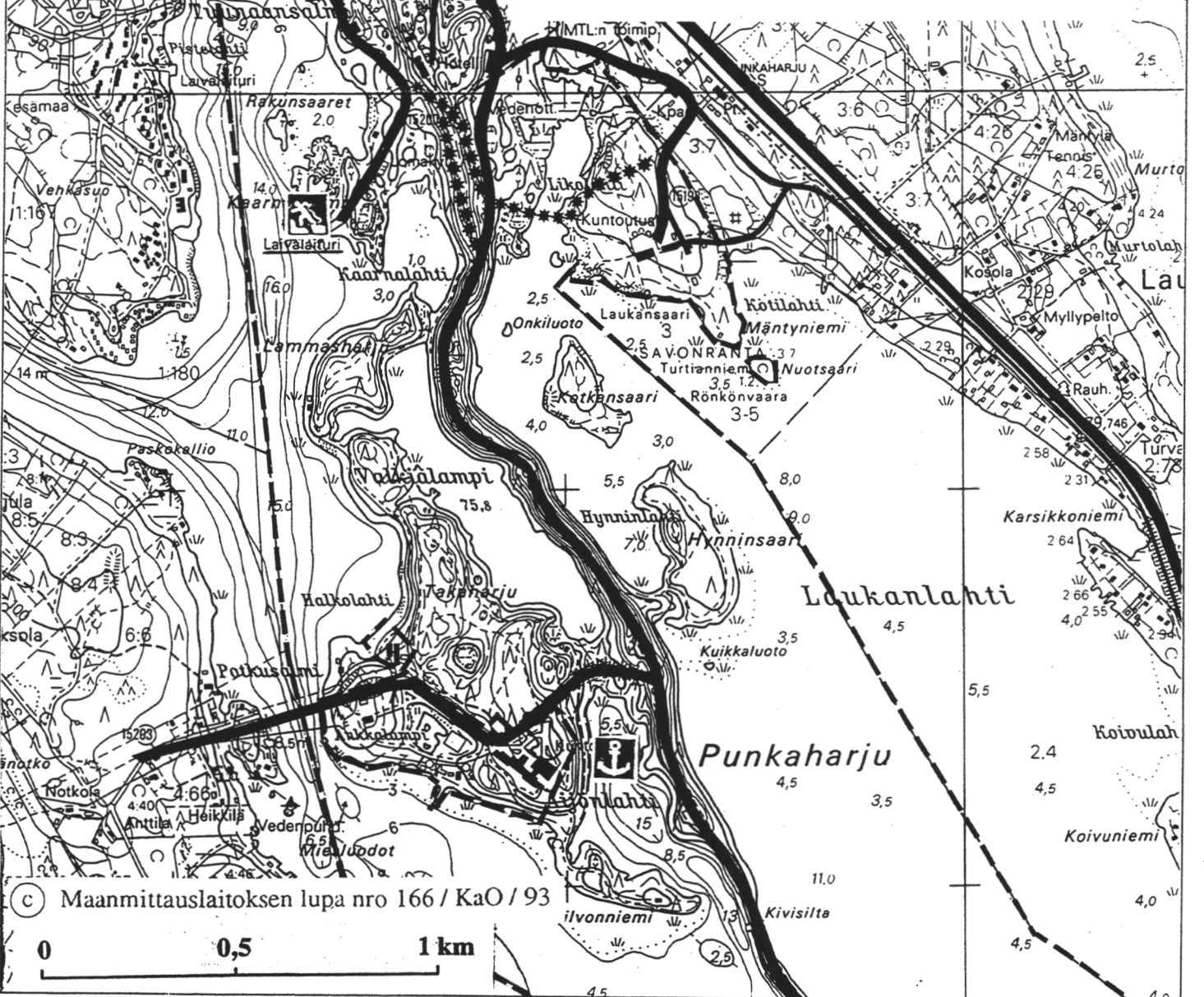
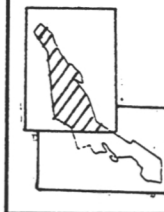
 pyöräily sallittu

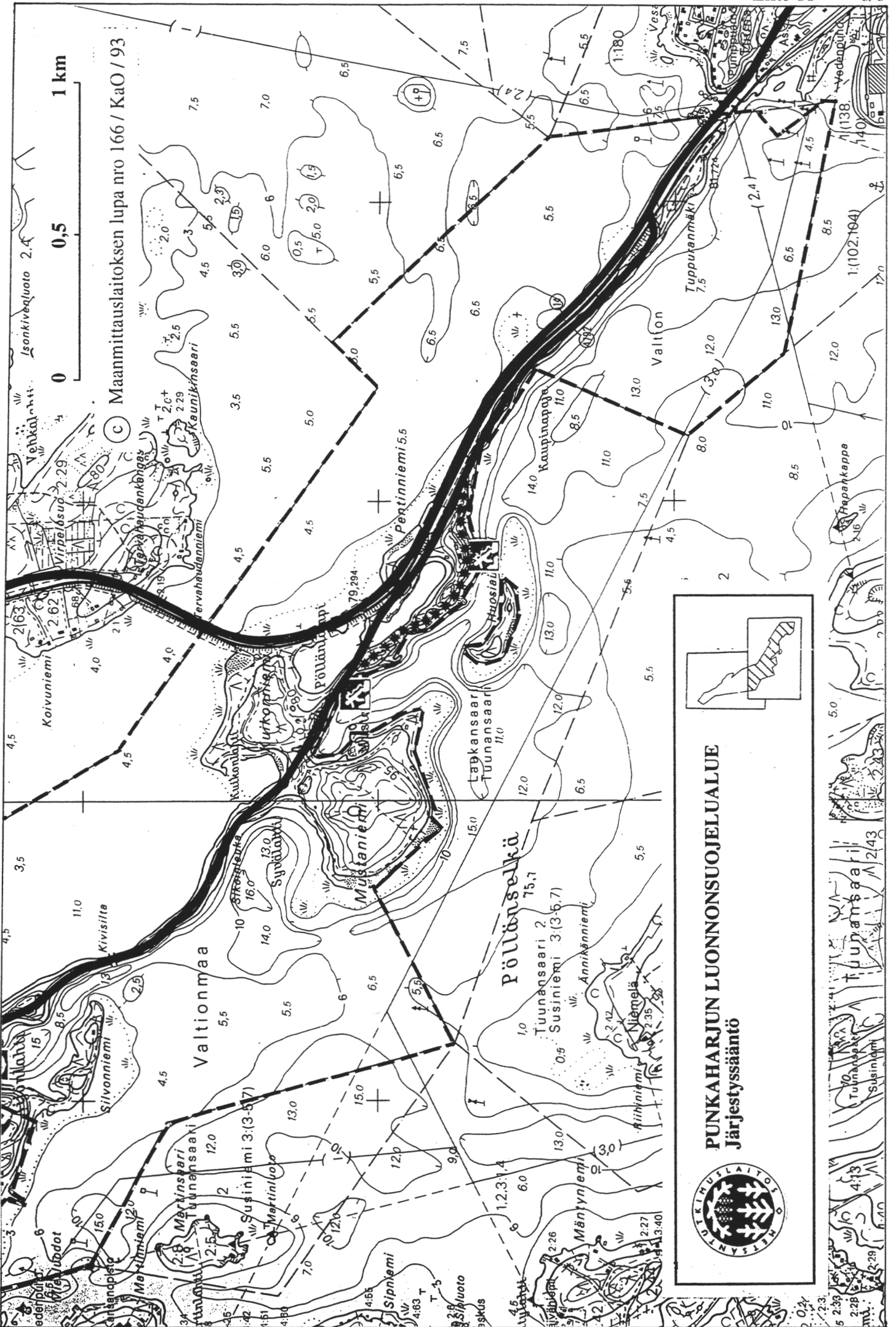
 ankkurointi sallittu

 rantautuminen ja maihinnousu
 sallittu

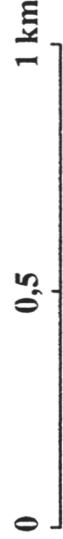

luonnonsuojelualan
 rajamerkit maastossa

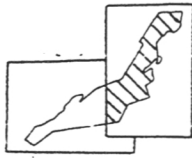

Maanmittauslaitoksen lupa nro 166 / KaO / 93

PUNKAHARJUN LUONNONSUOJELUALUE
Järjestysääntö

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Alueidenkäytön osasto
Markanvändningsavdelningen

Päiväys
Datum
30.3.1995

Dnro
Dnr
2/5714/94

Liite 12 1/2

07/53/95
METSÄNTUTKIMUSLAITOS
04-04-1995
Helsingin tutkimuskeskus

ES-V.A
Pietikäinen
Riina
Savolainen

Metsäntutkimuslaitos

Viite
änvisning
Metsäntutkimuslaitoksen kirje Dnro KS22, 25.1.1994

Asia
Ärende
PUNKAHARJUN LUONNONSUOJELUALUEEN RUNKOSUUNNITELMAN VAHVISTAMINEN

./.

Metsäntutkimuslaitos on viitekirjeellä lähettänyt ympäristöministeriöön Punkaharjun luonnonsuojelualueen runkosuunnitelman asetuksen (138/91) 4§:n mukaista vahvistamista varten. Runkosuunnitelmasta on luonnosvaiheessa pyydetty lausunnot tarpeelliseksi katsotuilta tahoilta sekä järjestetty työn aikana kaikille avoimia kuulemis-, tiedottamis- ja keskustelutilaisuuksia. Ympäristöministeriöllä on ollut mahdollisuus tutustua runkosuunnitelmaluonnoksesta annettuihin lausuntoihin.

Punkaharjun luonnonsuojelualueen runkosuunnitelma täyttää hyvin tehtävänsä suojelualueen käyttöä ja hoitoa ohjaavana asiakirjana. Ympäristöministeriö vahvistaa runkosuunnitelman sellaisena kuin se on viitekirjeen liitteenä olevissa asiakirjoissa. Samalla ympäristöministeriö ilmoittaa, että Metsäntutkimuslaitos voi itse vahvistaa kaikki runkosuunnitelmassa luetellut erityissuunnitelmat. Ympäristöministeriö esittää kuitenkin, että luonnonhoidon erityissuunnitelma tehtäisiin yhteistyössä Etelä-Savon ympäristökeskuksen kanssa.

Ympäristöministeri

Sirpa Pietikäinen
Sirpa Pietikäinen

Ylitarkastaja

Jukka-Pekka Elander
Jukka-Pekka Elander

LIITTEENÄ

asiakirjat

TIEDOKSI

Maa- ja metsätalousministeriö
Etelä-Savon ympäristökeskus
Punkaharjun kunta

Svenska skrivsättet i Sverige
 Svenska skrivsättet i Finland
 Svenska skrivsättet i Norge
 Svenska skrivsättet i Danmark
 Svenska skrivsättet i Östergötland
 Svenska skrivsättet i Västergötland
 Svenska skrivsättet i Småland
 Svenska skrivsättet i Blekinge
 Svenska skrivsättet i Skåne
 Svenska skrivsättet i Halland
 Svenska skrivsättet i Bohuslän
 Svenska skrivsättet i Västra Götaland
 Svenska skrivsättet i Östergötland
 Svenska skrivsättet i Västergötland
 Svenska skrivsättet i Småland
 Svenska skrivsättet i Blekinge
 Svenska skrivsättet i Skåne
 Svenska skrivsättet i Halland
 Svenska skrivsättet i Bohuslän
 Svenska skrivsättet i Västra Götaland

Metsäntutkimuslaitokselle

Metsäntutkimuslaitos asetti 10.7.91 työryhmän tekemään esityksen Punkaharjun luonnonsuojelualueen hoidon- ja käytön runkosuunnitelmaksi.

Työryhmän puheenjohtajana on toiminut metsänhoitaja Eino Piri Metsäntutkimuslaitoksesta, sihteerinä metsätalousinsinööri Leena Yrjänä-Ketola Metsäntutkimuslaitoksesta sekä jäsenenä intendentti Martti Linkola museovirastosta, toimistopäällikkö Ilkka Sten Mikkelin lääninhallituksesta, ympäristönsuojelusihteerinä Hannu Toivanen Punkaharjun kunnan edustajana, metsätalousinsinööri Antero Mikkola Punkaharjun tutkimusalueelta sekä aluemetsänhoitaja Reijo Jokinen Keski-Suomen hoitoalueesta (myöh. eteläiset tutkimusalueet). Pysyvinä asiantuntijoina työryhmässä olivat ylitarkastaja Jukka-Pekka Flander ympäristöministeriöstä sekä ylimetsänhoitaja Risto Savolainen Metsäntutkimuslaitoksesta.

Työryhmä on kuullut paikkakuntalaisia ja alueen yrittäjiä kahdessa kuulemistilaisuudessa ja työryhmän kokouksissa ovat vierailleet projektinjohtaja Markku Rauhalampi Metsämuseosäätiöstä, Punkaharjun osayleiskaavan laatija, arkkitehti Rauno Ali-Kovero Suunnittelukeskus Oy:stä, Punkaharjun tutkimusaseman johtaja Juhani Häggman, osastopäällikkö Elias Härö museoviraston rakennushistorian osastolta sekä tutkimusjohtaja Jari Parviainen Metsänkasvatuksen tutkimusosastolta. Lisäksi työryhmä on antanut lausuntonsa Tielaitoksen ehdotuksesta Kaarnaniemeen johtavan tien lakkauttamisesta yleisenä tienä sekä nähtävillä olleesta Punkaharjun osayleiskaavan muutoksesta.

Työryhmä kokoontui 13 kertaa.

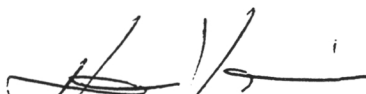
Saatuun työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa yksimielisenä esityksensä Punkaharjun luonnonsuojelualueen hoidon- ja käytön runkosuunnitelmaksi Metsäntutkimuslaitokselle.

Punkaharjulla 4. marraskuuta 1992

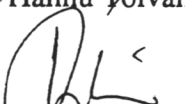

Martti Linkola

Eino Piri
Puheenjohtaja

Ilkka Sten

Hannu Toivanen

Antero Mikkola

Reijo Jokinen

Leena Yrjänä-Ketola
Sihteerinä

METLAN tutkimusmetsien julkaisusarja

- 1 / 1994 Paljakan tutkimusalue. Tutkimusmetsäsuunnitelma 1991-2000.
- 2 / 1994 Kolin tutkimusalue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1993-2002.
- 3 / 1994 Ruotsinkylän tutkimusalue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1994-2003.
- 4 / 1995 Punkaharjun tutkimusalue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1993-2002.
- 5 / 1995 Vesijaon tutkimusalue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1994-2003.
- 6 / 1995 Punkaharjun luonnonsuojelualue. Hoidon ja käytön runkosuunnitelma.
- 7 / 1995 Vaisakon luonnonsuojelualue. Kasvillisuus 1991-1993.

METLA

Tutkimusmetsäpalvelut
PL 18, 01301 Vantaa
puh. (90) 857 051

ISBN 951-40-1449-9
ISSN 1238-0830